

*Powiatowy Program Ochrony
Środowiska
i
Powiatowy Plan Gospodarki
Odpadami
dla Powiatu Szydłowieckiego*

opracowany przez:

PPUH „BaSz”

przy współpracy

***Starostwa Powiatowego
w Szydłowcu***

Szydłowiec 2003

SPIS TREŚCI

CZĘŚĆ I – Powiatowy Program Ochrony Środowiska

Spis treści	str.	2
Podstawy prawne Powiatowego Programu Ochrony Środowiska	str.	4
I. Powiat Szydłowiecki	str.	5
1.1. Podstawy i cel opracowania	str.	5
1.2. Warunki geofizyczne	str.	5
1.2.1. Położenie i rzeźba terenu	str.	5
1.2.2. Warunki klimatyczne	str.	5
1.2.3. Hydrografia	str.	6
1.2.4. Obszary chronione	str.	6
1.3. Ogólna charakterystyka Powiatu Szydłowieckiego	str.	7
1.3.1. Powiat Szydłowiecki	str.	7
1.3.2. Miasto i Gmina Szydłowiec	str.	7
1.3.3. Gmina Chlewiska	str.	7
1.3.4. Gmina Jastrząb	str.	7
1.3.5. Gmina Mirów	str.	7
1.3.6. Gmina Orońsko	str.	11
1.4. Działalność samorządu Powiatu w latach 1998-2002	str.	14
1.5. Dotychczasowe działania z zakresu ochrony środowiska	str.	15
II. Diagnoza aktualnego stanu środowiska	str.	17
2.1. Powietrze atmosferyczne	str.	17
2.2. Hałas	str.	21
2.3. Zasoby wodne i gospodarka wodno-ściekowa	str.	22
2.4. Odpady	str.	30
2.5. Gleby	str.	38
2.6. Surowce mineralne	str.	41
2.7. Pola elektromagnetyczne	str.	43
2.8. Przyroda	str.	43
2.9. Nadzwyczajne zagrożenia środowiska	str.	46
III. Cele i zadania w zakresie ochrony środowiska w powiecie	str.	47
3.1. Cele polityki ekologicznej państwa	str.	47
3.2. Cele wojewódzkiej polityki ekologicznej	str.	47
3.3. Harmonogram prac związanych z opracowaniem Programu Ochrony Środowiska	str.	48
3.4. Analiza SWOT dla środowiska w powiecie	str.	50
3.5. Cele strategiczne, cele operacyjne i programy w zakresie ochrony środowiska dla powiatu Szydłowieckiego	str.	52
IV. Plan działań na lata 2004 – 2006	str.	65
4.1. Założenia planu działań na lata 2004-2006	str.	65
4.2. Poprawa jakości środowiska	str.	65
4.2.1. Ochrona powietrza	str.	65
4.2.2. Ochrona wód	str.	66
4.2.3. Gospodarka odpadami	str.	66
4.2.4. Zmniejszenie hałasu	str.	66
4.2.5. Ochrona przyrody	str.	66
V. Zarys planu działań na lata 2007 - 2011	str.	67
5.1. Założenia planu działań na lata 2007-2011	str.	67

5.2. Poprawa jakości środowiska	str. 67
5.2.1. Ochrona powietrza	str. 67
5.2.2. Ochrona wód	str. 67
5.2.3. Gospodarka odpadami	str. 67
5.2.4. Zmniejszenie hałasu	str. 68
5.2.5. Ochrona przyrody	str. 68
VI. Zarządzanie ochroną środowiska	str. 96
6.1. Ogólne zasady zarządzania środowiskiem	str. 96
6.2. Kompetencje organów powiatu w zakresie ochrony środowiska	str. 97
6.3. Instrumenty zarządzania środowiskiem	str. 101
VII. Wdrażanie programu	str. 102
7.1. Środki finansowe na realizację programu	str. 102
7.2. Koszty realizacji przedsięwzięć	str. 102
VIII. Monitoring	str. 105
IX. Wytyczne dla gminnych programów ochrony środowiska	str. 107

CZEŚĆ II – Powiatowy Plan Gospodarki Odpadami

I. Analiza stanu obecnego gospodarki odpadami w powiecie	str. 109
1.1. Zakres i metodyka prac rozpoznawczych	str. 109
1.2. Opis infrastruktury związanej z gospodarką odpadami	str. 109
1.3. Charakterystyka wytwarzanych odpadów	str. 111
1.4. Instalacje oraz podmioty gospodarcze zajmujące się przetwarzaniem i unieszkodliwianiem odpadów	str. 114
1.5. Ocena aktualnego stanu gospodarki odpadami	str. 115
1.6. Wnioski	str. 115
II. Plan Gospodarki Odpadami	str. 116
2.1. Prognozowane zmiany w zakresie gospodarki odpadami	str. 116
2.1.1. Demografia	str. 116
2.1.2. Rozwój gospodarczy	str. 116
2.1.3. Mieszkalnictwo	str. 116
2.1.4. Prognoza ilości i struktury odpadów	str. 117
2.2. Warunki segregacji, gromadzenia i składowania odpadów	str. 118
2.3. Możliwości wykorzystania i utylizacji odpadów	str. 119
2.4. Cele strategiczne i system gospodarki odpadami	str. 120
2.5. Działania zmierzające do poprawy sytuacji w zakresie gospodarki odpadami	str. 123
2.6. Cele krótkookresowe gospodarki odpadami na lata 2004-2006	str. 127
2.7. Cele gospodarki odpadami na lata 2007 – 2011	str. 130
2.8. Zadania z zakresu gospodarki odpadami w Powiatowym Programie Ochrony Środowiska	str. 131
2.9. Wnioski z analizy oddziaływania projektu na środowisko	str. 133
2.10. Edukacja	str. 134
2.11. System monitoringu i oceny realizacji programu	str. 135
2.12. Streszczenie	str. 137
2.13. Wykaz materiałów źródłowych	str. 142
Mapa powiatu szydłowieckiego	str. 144

CZĘŚĆ I

Powiatowy Program Ochrony Środowiska

Podstawy prawne Powiatowego Programu Ochrony Środowiska

Powiatowy Program Ochrony Środowiska opracowywany jest w oparciu o szereg przepisów prawnych, z których najważniejsze to:

- ustawa o samorządzie powiatowym
- ustawa „Prawo ochrony środowiska”
- ustawa o odpadach
- ustawa o wprowadzeniu ustawy – prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz zmianie niektórych ustaw
- ustawa o opakowaniach
- ustawa o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków
- ustawa „Prawo wodne”
- ustawa o zagospodarowaniu przestrzennym
- ustawa „Prawo budowlane”
- ustawa „prawo geologiczne i górnicze”
- ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych
- ustawa o lasach
- i przepisy wykonawcze wydane na podstawie tych ustaw

oraz w oparciu o dokumenty:

- II Polityka Ekologiczna Państwa – Ministerstwo Środowiska, 2000 r.
- Krajowy Plan Gospodarki Odpadami – Ministerstwo Środowiska, 2002 r.
- Narodowa Strategia Ochrony Środowiska na lata 2000-2006 – Ministerstwo Środowiska, 2000 r.
- Narodowy Plan Rozwoju 2004-2006 – Rada Ministrów 2003 r.
- Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010
- Założenie polityki energetycznej Polski do roku 2000
- Polityka Leśna Państwa
- Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego
- Program małej retencji dla województwa mazowieckiego do 2015 r.
- Program Ochrony Środowiska Województwa Mazowieckiego – projekt
- Plan gospodarki odpadami dla województwa mazowieckiego na lata 2004-2011 – projekt
- Strategiczne Kierunki Rozwoju Powiatu Szydłowieckiego
- Program renowacji urządzeń melioracyjnych na terenie powiatu szydłowieckiego
- Program zwiększenia lesistości w powiecie szydłowieckim na lata 2000-2020

I POWIAT SZYDŁOWIECKI

1.1. Podstawy i cel opracowania

Ustawy „Prawo ochrony środowiska” oraz „Ustawa o odpadach” nakładają na jednostki samorządu terytorialnego obowiązek opracowania „Programu Ochrony Środowiska” oraz „Planu Gospodarki Odpadami”. Dla samorządu powiatowego ustawodawca określił termin opracowania w/w dokumentów na 31 grudnia 2003 r. oraz ustalił konieczność aktualizacji dokumentów w cyklu 4-letnim. Program jest opiniowany przez samorząd wojewódzki oraz przez gminy wchodzące w skład powiatu.

Celem programu jest przeprowadzenie analizy stanu obecnego środowiska naturalnego oraz stanu gospodarki odpadami w powiecie oraz określenie kierunków działań bieżących i długofalowych samorządu w zakresie ochrony środowiska.

1.2. Warunki geofizyczne powiatu

Powiat szydłowiecki położony jest w południowej części województwa mazowieckiego przy granicy z województwem świętokrzyskim, w południowej części subregionu radomskiego, na pograniczu Równiny Radomskiej i Wzgórz Koneckich. Graniczy od zachodu z powiatem przysuskim (województwo mazowieckie) i powiatem koneckim (województwo świętokrzyskie), od północy i od wschodu z powiatem radomskim (województwo mazowieckie), od południa z powiatem skarżyskim (województwo świętokrzyskie). Powiat szydłowiecki zajmuje powierzchnię 452 km² i liczy (stan na 30.06.2002) 41111 mieszkańców. W skład powiatu wchodzi Miasto i Gmina Szydłowiec oraz gminy: Chlewiska, Jastrząb, Mirów i Orońsko.

1.2.1. Położenie i rzeźba terenu

Powiat Szydłowiecki leży u podnóża Gór Świętokrzyskich na skraju Wzgórz Koneckich (Pogórza Goleniowsko-Przysuskiego) oraz Przedgórze Radomskiego. Przeważają tereny lekko faliste.

1.2.2. Warunki klimatyczne

Obszar powiatu szydłowieckiego charakteryzuje się średnią roczną temperaturą około +7,5⁰C (średnia temperatura najzimniejszego miesiąca – styczeń – 3,5⁰C, najcieplejszego – lipiec + 17,5⁰C). Zima trwa statystycznie 98 dni, lato 88. Pokrywa śnieżna zalega średnio 93 dni w roku. Średnioroczne opady

atmosferyczne wynoszą w granicach 620 mm. Długość okresu wegetacyjnego wynosi około 210 dni. Przeważają wiatry z kierunków zachodnich.

1.2.3. Hydrografia

Główną rzeką powiatu jest uchodząca do Radomki Szabasówka (w dolnym biegu nazywana Sabatówką). Ma długość 22,8 km i powierzchnię zlewni 561,4 km². Dopływami Szabasówki są Oronka i Korzeniówka. Większość obszaru powiatu leży w zlewni Radomki, południowa część gminy Chlewiska należy do zlewni Pilicy (ma tu swoje źródła Czarna Konecka), południowa część gminy Szydłowiec należy do zlewni Kamiennej. Teren powiatu położony jest w zasięgu Głównego Zbiornika Wód Podziemnych „Szydłowiec”.

1.2.4. Obszary chronione

Na terenie powiatu szydłowieckiego znajdują się obszary podlegające ochronie:

- rezerwaty przyrody o powierzchni 211,6 ha
- obszary chronionego krajobrazu o łącznej powierzchni 18365,4 ha
- 32 pomniki przyrody

Obszar chronionego krajobrazu „Lasy Przysusko-Szydłowieckie” liczy łącznie ponad 39 tys. ha, z czego 18356,4 ha znajdują się na terenie powiatu szydłowieckiego (gminy Chlewiska i Szydłowiec). Na terenie powiatu znajdują się 2 rezerwaty przyrody:

- Rezerwat „Podlasie” na terenie gminy Chlewiska
- Rezerwaty „Cis A” i „Cis B” na terenie gminy Szydłowiec

1.3. Ogólna charakterystyka Powiatu Szydłowieckiego

1.3.1. Powiat Szydłowiecki

Powiat szydłowiecki położony jest w południowej części województwa mazowieckiego i graniczy z powiatami: przysuskim, koneckim, radomskim i skarżyskim. Zajmuje powierzchnię 469 km² i liczy (stan na czerwiec 2002) 41111 mieszkańców.

1.3.2. Miasto i Gmina Szydłowiec

Gmina miejsko-wiejska Szydłowiec zajmuje powierzchnię 138 km², zamieszkuje ją (stan na 31.12.2001) 20605 mieszkańców. Jest to lokalny ośrodek przemysłowo-rolniczo-usługowy i turystyczny. W Szydłowcu są liczne, dobrze zachowane zabytki architektury (renesansowy kościół, późnorenesansowy ratusz, renesansowy zamek). Przez teren gminy przebiega droga nr 7 będąca częścią międzynarodowego szlaku z Gdańska przez Warszawę i Kraków na południe Europy. Użytki rolne stanowią ponad 54%, a lasy i grunty leśne około 33% ogólnej powierzchni gminy.

1.3.3. Gmina Chlewiska

Gmina Chlewiska zajmuje powierzchnię 124 km², zamieszkuje ją (stan na 31.12.2001) 6748 mieszkańców. Jest to gmina o charakterze rolniczym (użytki rolne stanowią około 46% ogólnej powierzchni gminy) o znacznym (około 45%) stopniu lesistości. Brak większych zakładów przemysłowych. Gmina posiada liczne zabytki, znaczne walory krajobrazowe i warunki dla rozwoju turystyki i rekreacji.

1.3.4. Gmina Jastrząb

Gmina Jastrząb zajmuje powierzchnię 55 km², zamieszkuje ją (stan na 31.12.2001) 5122 mieszkańców. Gmina ma charakter rolniczy - ponad 77% powierzchni gminy zajmują użytki rolne, lasy i grunty leśne nie przekraczają 10 % powierzchni ogólnej gminy.

1.3.5. Gmina Mirów

Gmina Mirów zajmuje powierzchnię 70 km², zamieszkuje ją (stan na 31.12.2001) 4544 mieszkańców. Gmina ma charakter rolniczy - użytki rolne stanowią około 65%, lasy i grunty leśne około 32% powierzchni ogólnej gminy.

Chlewiska – Zalew z zabytkową kapliczką Św. Jana Nepomucena

Kamieniołom w Śmiłowie gmina Jastrząb

„Pień Mirowskie” Zbijów Duży gmina Mirów

Stary kamieniołom „Pikiel” w Szydłowcu

1.3.6. Gmina Orońsko

Gmina Orońsko zajmuje powierzchnię 82 km², zamieszkuje ją (stan na 31.12.2001) 5840 mieszkańców. Gmina ma charakter rolniczy - użytki rolne stanowią około 72%, lasy i grunty leśne około 19% powierzchni ogólnej gminy.

Dane statystyczne dotyczące demografii i mieszkalnictwa dla gmin powiatu szydłowieckiego przedstawiają poniższe zestawienia:

Powiat szydłowiecki (wg stanu na 06.2002 r.) liczy 41111 mieszkańców. Liczbę ludności powiatu i gmin wchodzących w skład powiatu w latach 1999 – 2002 przedstawia tabela:

	1999	2000	2001	06.2002
Szydłowiec	23167	20601	20605	19498
Chlewiska	6860	6797	6748	6400
Jastrząb	5138	5134	5122	5000
Mirów	4523	4554	4544	4521
Orońsko	5858	5844	5840	5692
RAZEM	45546	42930	42859	41111

* wg Rocznika Statystycznego Województwa Mazowieckiego 2002

Przyrost naturalny w liczbach bezwzględnych (w nawiasie w ‰) w gminach powiatu szydłowieckiego

	1999	2000	2001
Szydłowiec:	33 (1,4)	79 (3,8)	54 (2,6)
Chlewiska	-27 (-3,9)	-21 (-3,1)	-37 (-5,5)
Jastrząb	0 (0)	-5 (-1,0)	2 (0,4)
Mirów	27 (5,9)	27 (5,9)	-3 (-0,7)
Orońsko	3 (0,5)	3 (0,5)	13 (2,2)
RAZEM	36 (0,8)	83 (1,9)	29 (0,7)

Saldo migracji w liczbach bezwzględnych (w nawiasie w ‰) w gminach powiatu szydłowieckiego

	1999	2000	2001
Szydłowiec:	-87 (-3,7)	-36 (-1,7)	-67 (-3,2)
Chlewiska	-3 (-0,4)	-51 (-7,5)	-4 (-0,6)
Jastrząb	-6 (-1,2)	-3 (-0,6)	-8 (-1,5)
Mirów	-19 (-4,2)	-8 (-1,7)	-16 (-3,5)
Orońsko	20 (3,4)	17 (2,9)	-13 (-2,2)
RAZEM	-95 (-2,1)	-81 (-1,9)	-108 (-2,5)

* wg Rocznika Statystycznego Województwa Mazowieckiego 2002

Liczba mieszkań i powierzchnia użytkowa mieszkań w gminach powiatu szydłowieckiego:

Lp.	Rok	1999		2000		2001	
	Gmina	Liczba mieszkań	Powierzchnia (m ²)	Liczba mieszkań	Powierzchnia (m ²)	Liczba mieszkań	Powierzchnia (m ²)
1	Szydłowiec:	6196	380939	5482	335683	5502	338315
2	Chlewiska	2251	132053	2256	132498	2259	132829
3	Jastrząb	1413	94065	1417	94440	1422	95048
4	Mirów	1057	68331	1058	68441	1059	68524
5	Orońsko	1390	92114	1391	92189	1396	92913
	POWIAT	12307	767502	11604	723251	11638	727629

* wg Rocznika Statystycznego Województwa Mazowieckiego 2002

Wg danych Powszechnego Spisu Ludności 2002 wskaźniki dotyczące zasobów mieszkaniowych kształtują się następująco:

Przeciętna	Powiat Szydłowiecki	Subregion Radomski	Województwo Mazowieckie
liczba izb w 1 mieszkaniu	3,6	3,5	3,8
osób w 1 mieszkaniu	3,69	3,51	3,26
osób na 1 izbę	1,03	0,99	0,86
powierzchnia użytkowa mieszkania (m ²)	70,7	69,9	75,8
powierzchnia użytkowa na 1 osobę (m ²)	19,0	19,8	23,1

* wg Narodowego Spisu Powszechnego 2002

Wskaźnik procentowy liczby mieszkań wyposażonych w:

- wodociąg – 80 %
- ustęp splukiwany – 61 %
- łazienkę – 62 %
- ciepłą wodę – 56 %
- gaz z sieci – 17 %
- gaz z butli – 71 %
- centralne ogrzewanie – 63 %

Podstawowe wskaźniki dotyczące infrastruktury technicznej na terenie powiatu szydłowieckiego przedstawiają poniższe zestawienia:

Wskaźniki zwodociągowania gmin powiatu szydłowieckiego

Lp.	Gmina	Wskaźnik km sieci / km ² powierzchni gminy	Wskaźnik liczba przyłączy / liczba mieszkań
1	Szydłowiec:	0,92	0,57
2	Chlewiska	0,29	0,48
3	Jastrząb	0,93	0,93
4	Mirów	0,52	0,94
5	Orońsko	0,90	0,75
7	Razem powiat	0,69	0,65

* wg Rocznika Statystycznego Województwa Mazowieckiego 2002

Długość i stan nawierzchni dróg gminnych przedstawia poniższa tabela:

Drogi gminne					
Lp.	GMINA	1999		2000	
		ulepszona	nie ulepszona	ulepszona	nie ulepszona
1	Szydłowiec	56	53	60	49
2	Chlewiska	21	22	21	22
3	Jastrząb	22	47	25	44
4	Mirów	18	11	18	11
5	Orońsko	12	38	12	38
	RAZEM	129	171	136	164

* wg Rocznika Statystycznego Województwa Mazowieckiego 2002

Drogi utwardzone						
	1999		2000		2001	
	powiatowe	gminne	powiatowe	gminne	powiatowe	gminne
Powiat szydłowiecki	195	136	190	130	199	109

* wg Rocznika Statystycznego Województwa Mazowieckiego 2002

1.4. Działalność Samorządu Powiatu w latach 1998 - 2003

Występujące w latach 1999 – 2002 wahania dochodów powiatu wynikają głównie ze zmian zakresu zadań realizowanych przez powiat, wprowadzanych przez nowelizacje ustaw.

	1999	2000	2001	2002
Dochody ogółem	13.613,0	18.417,6	21.524,5	19.131,8

Struktura dochodów budżetu powiatu w latach 2000 - 2002 (w tys. zł)

	1999	2000	2001	2002
Dochody własne	809,3	1288,9	1881,5	1894,5
Dotacje	7239,2	9942,3	11893,9	9759,8
Subwencja	5557,2	7060,6	7673,8	7477,5
Dochód na 1 mieszkańca (zł)	298,3	429,0	501,4	465,4

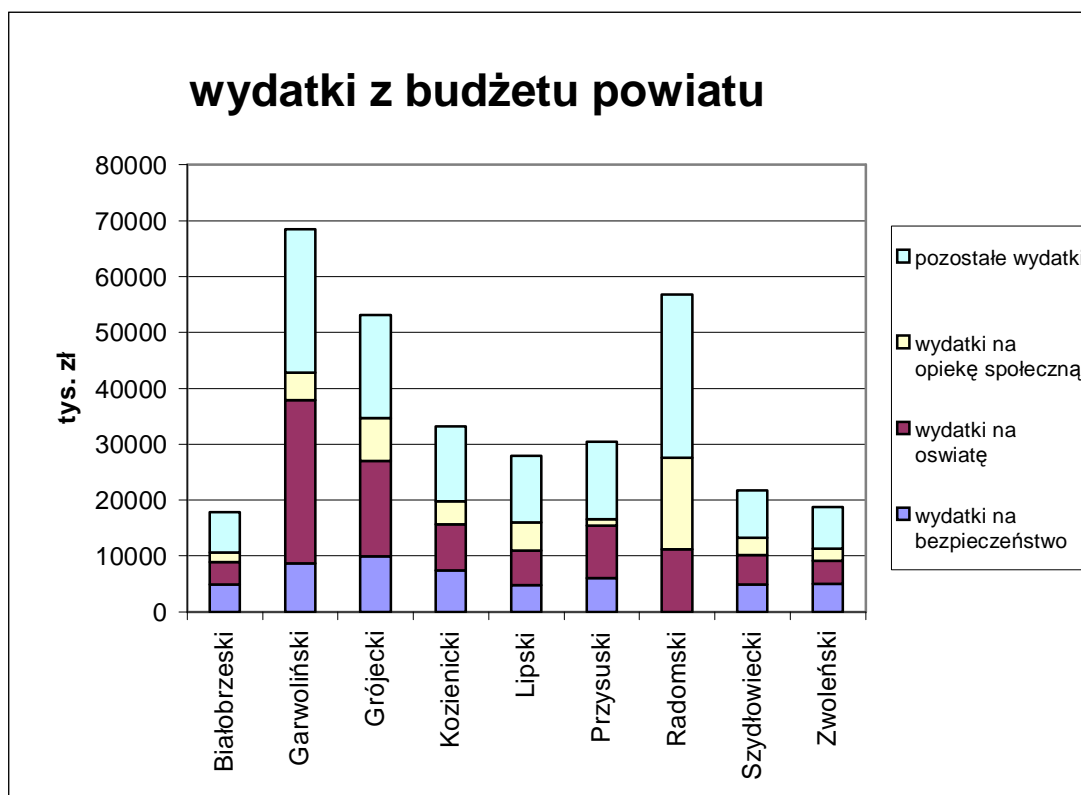
Najistotniejszą grupą dochodów powiatu są dotacje i subwencje. Subwencja składa się z części drogowej – około 23,5% ogólnej kwoty subwencji, części oświatowej – około 67,5% ogólnej kwoty oraz części wyrównawczej – około 9% ogólnej kwoty.

WYDATKI

Wykonanie wydatków powiatu w latach 1999 – 2002 podlega wahaniom podobnym jak dochody. Zmniejszenie środków jakim dysponuje powiat w roku 2002 wynika z ustawowych zmian zakresu zadań realizowanych przez powiat.

	1999	2000	2001	2002
Wydatki ogółem	13.546,4	18.783,8	21.692,9	19.049,7

Porównanie wydatków budżetowych powiatów subregionu radomskiego przedstawia wykres:

* wg Rocznika Statystycznego Województwa Mazowieckiego 2002

1.5. Dotychczasowe działania z zakresu ochrony środowiska

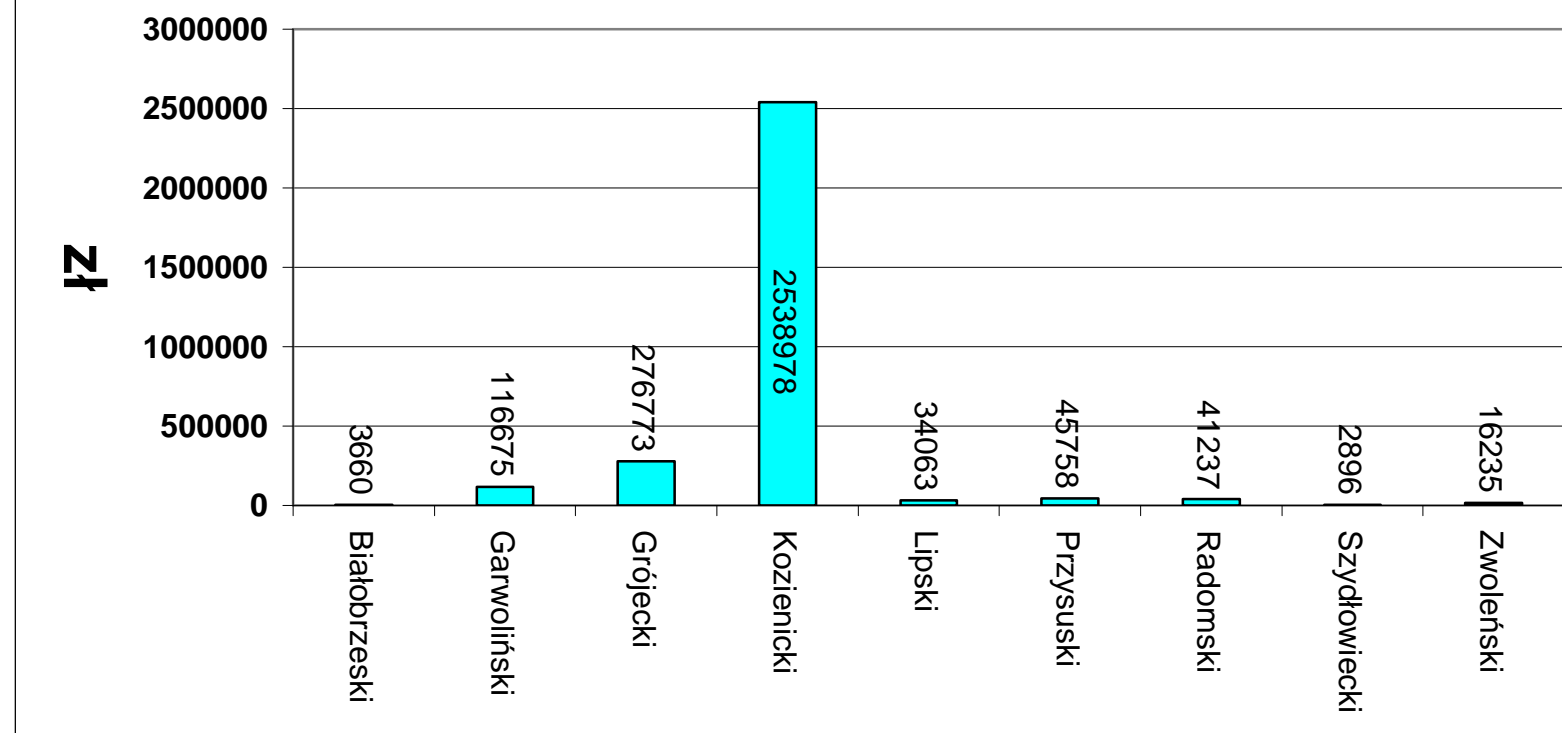
W 2000 i w 2001 r. w powiecie szydłowieckim na ochronę środowiska przeznaczono:

Charakterystyka	2000		2001	
	Województwo	Powiat	Województwo	Powiat
Nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska [tys. zł]	1.285.158,8	1170,9	1.011.834,9	124,1
Nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska w przeliczeniu na 1-go mieszkańca [w zł]	253,5	27,3	199,4	2,9

W 2000 i w 2001 r. w powiecie szydłowieckim na gospodarkę wodną przeznaczono:

Charakterystyka	2000		2001	
	Województwo	Powiat	Województwo	Powiat
Nakłady inwestycyjne na gospodarkę wodną [tys. zł]	256.594,7	3086,0	182.770,3	1382,2
Nakłady inwestycyjne na gospodarkę wodną w przeliczeniu na 1-go mieszkańca [w zł]	50,6	71,9	36,0	32,2

nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska na 1000 mieszkańców

* wg Rocznika Statystycznego Województwa Mazowieckiego 2002

II DIAGNOZA AKTUALNEGO STANU ŚRODOWISKA

2.1. Powietrze atmosferyczne

2.1.1. Przepisy prawne

Ze względu na mnogość zanieczyszczeń powietrza wyodrębniono grupę zanieczyszczeń charakterystycznych dla powietrza - pyły, tlenki węgla, tlenki siarki i tlenki azotu. Wartości progowe - normy ustalono na podstawie rozporządzenia Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 28. IV 1998 roku w sprawie dopuszczalnych wartości stężeń substancji zanieczyszczających powietrze (Dz.U. Nr 55, poz. 355). W Polsce obowiązuje zachowanie jednocześnie trzech dopuszczalnych wartości substancji zanieczyszczających w powietrzu (DS):

D_a - dopuszczalne stężenie średnioroczne,

D_{24} - dopuszczalne stężenie średniodobowe (24-godzinne),

D_{30} - dopuszczalne stężenie chwilowe (30-minutowe),

przy czym ustalono je odrębnie dla różnych obszarów, w tym: objętych ochroną przyrodniczą (parki narodowe, leśne kompleksy promocyjne), uzdrowską (obszary ochrony uzdrowskiej) i zabytkową (obszary, na których znajdują się pomniki historii wpisane na "Listę dziedzictwa światowego").

Monitoring powietrza realizowany jest na mocy ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku „Prawo ochrony środowiska” (Dz. U. Nr 62 z 2001 r., poz. 627) oraz ustawy z dnia 20 lipca 1991 roku o Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz. U. Nr 77, poz. 335 z 1991 roku z późn. zm. w tym zm. Nr 106, poz. 668 z 1998 r.). Koordynatorem państwowego monitoringu powietrza (PMŚ), podobnie jak innych komponentów środowiska jest Główny Inspektor Ochrony Środowiska.

2.1.2. Pomiary zanieczyszczenia powietrza

Na terenie powiatu szydłowieckiego nie ma punktów pomiarowych dla zanieczyszczeń powietrza. Zlokalizowane najbliższe stanowiska pomiarowe znajdują się w miejscowościach:

- Ø Przysucha – około 20 km – kierunek północny zachód
- Ø Radom – około 28 km – kierunek północny wschód
- Ø Skarżysko Kamienna – około 15 km – kierunek południowy

Wyniki pomiarów dla poszczególnych zanieczyszczeń przedstawiają table:

SO ₂				
Lp	Lokalizacja stanowiska pomiarowego	Dopuszczalne stężenie	Wynik pomiaru 2000	Wynik pomiaru 2002
1	Przysucha	40 µg/m ³	2,1	5,5
2	Radom		8,0	6,3
3	Skarżysko Kamienna		6,7	b.d.

NO ₂				
Lp	Lokalizacja stanowiska pomiarowego	Dopuszczalne stężenie	Wynik pomiaru 2000	Wynik pomiaru 2002
1	Przysucha	40 µg/m ³	b.d.	11,8
2	Radom		14,5	10,5
3	Skarżysko Kamienna		25,3	b.d.

pył zawieszony				
Lp	Lokalizacja stanowiska pomiarowego	Dopuszczalne stężenie	Wynik pomiaru 2000	Wynik pomiaru 2002
1	Przysucha	75 µg/m ³	1,5	1,6
2	Radom		12,3	46,4
3	Skarżysko Kamienna		14,8	b.d.

opad pyłu				
Lp	Lokalizacja stanowiska pomiarowego	Norma	Wynik pomiaru 1998	
1	Przysucha	200 g/m ² rok	89,2	
2	Radom		103,6	
3	Skarżysko Kamienna		76,2	

Na terenie powiatu szydłowieckiego nie były prowadzone badania opadu pyłu, opadu ołowiu i kadmu. Poniższa tabela przedstawia średnie dane dla sąsiednich powiatów: przysuskiego i radomskiego ziemskiego:

Lp	Rodzaj zanieczyszczenia	norma	Średni opad 2000	
			przysuski	radomski
1	Opad pyłu	200 g/(m ² rok)	45,19	21,14
2	opad ołowiu	100 mg/(m ² rok)	50,83	4,11
3	opad kadmu	10 mg/(m ² rok)	0,38	0,4

Opad pyłu – wyniki pomiarów Wojewódzkiej Stacji Sanitarnej – Epidemiologicznej za okres 1998 – 2000 dla miasta Szydłowiec i terenu powiatu szydłowieckiego (norma 200 [Mg / km²])

ANALIZOWANY ROK	Wynik pomiarów (Mg / km ²)	
	MIASTO SZYDŁOWIEC	TEREN
1998	97,22	42,48
1999	61,33	69,61
2000	75,16	72,81
2002	149,7	

Opad pyłu na terenie gmin powiatu szydłowieckiego:

Gmina	Lokalizacja punktu pomiarowego	1998	2002
Szydłowiec	ul. Radomska 61	97,22	149,7
Chlewiska	ul. Czachowskiego 43	b.d.	155,9
Jastrząb	Wola Lipniecka	82,78	59,8
Jastrząb	Nowy Dwór 15	73,60	58,7
Orońsko	Orońsko-Ziomaki 55	81,51	53,3
Orońsko	Orońsko 62	140,04	147,1

2.1.3. Źródła zanieczyszczeń powietrza

Głównymi źródłami zanieczyszczeń powietrza na terenie powiatu szydłowieckiego są:

- Ø Procesy technologiczne i procesy energetycznego spalania paliw (na terenie powiatu funkcjonują kotłownie lokalne)
- Ø Emisja komunikacyjna (podstawowym źródłem zanieczyszczeń, ze względu na znaczne natężenie ruchu są pojazdy przemieszczające się drogą krajową nr 7 i drogą wojewódzką nr 727)
- Ø Emisja niska (większość indywidualnych gospodarstw domowych ogrzewanych jest z własnych kotłowni węglowych lub pieców; kotłownie węglowe są również w większości podmiotów gospodarczych i instytucji publicznych)
- Ø Emisje uciążliwych zapachów (wysypiska odpadów, zakłady przetwórcze, garbarnie – uciążliwość ma charakter lokalny, ograniczający się do stref ochronnych obiektów)

Wykaz obiektów mogących pogorszyć stan środowiska:

Rodzaj obiektu	ilość
Zakłady hodowli zwierząt	1
Odkrywkowe zakłady górnicze	1
Odlewnie	1
Galwanizernie	1
Zakłady produkcji i montowania pojazdów lub urządzeń mech.	2
Ubojnie zwierząt	3
Zakłady przetwórstwa mięsa	3
Garbarnie i zakłady uszlachetniania skór	34
Stacje paliw płynnych	8
Bazy transportowe	1
Zakłady produkcji szkła i wyrobów szklanych	1
Komunalne oczyszczalnie ścieków	2
Razem	52

Strefa szydłowiecka została umieszczona – zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 06.06.2002 – w następujących klasach:

Ze względu na ochronę zdrowia

- Ø SO₂ – klasa IIIb
- Ø NO₂ – klasa IIIb
- Ø Pył – klasa I
- Ø CO – klasa IIIb
- Ø Pb – klasa IIIb
- Ø Benzen – klasa IIIb
- Ø Ozon – klasa IO

Ze względu na ochronę roślin i ekosystemów

- Ø SO₂ – klasa IIIb
- Ø NO_x – klasa IIIb
- Ø Ozon – klasa I

2.1.4. Wnioski

Wyniki pomiarów stężeń zanieczyszczeń gazowych oraz opadów pyłu na terenie powiatu szydłowieckiego nie przekraczają dopuszczalnych norm. W ostatnich latach można zaobserwować zmniejszenie emisji, co z jednej strony jest efektem niższego poziomu produkcji w części zakładów emitujących zanieczyszczenia, z drugiej wprowadzaniu nowych technologii, mniej uciążliwych dla środowiska.

2.2. Hałas

2.2.1. Wprowadzenie

Ustawa z 27 kwietnia 2001 r - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627) oraz ustawa z dnia 27 lipca 2001 roku o wprowadzeniu ustawy – Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 100, poz. 1085), reguluje przepisy dotyczące klimatu akustycznego. Przepisy tych ustaw są wyrazem nowej, spójnej z ustawodawstwem Unii Europejskiej, polityki w zakresie ochrony środowiska. W odniesieniu do zagadnień akustycznych, wspomniane akty prawne dostosowują przepisy polskie do regulacji UE, w szczególności znajdującej podstawę prawną w regulacjach zawartych w Dyrektywie w sprawie oceny i zarządzania hałasem w środowisku (2002 / 49 / EC).

Hałas - dźwięk określany jako szkodliwy, uciążliwy lub przeszkadzający w danych warunkach (zależy od fizycznych parametrów dźwięku, od nastawienia odbiorcy).

Ocena stanu środowiska w wyniku emisji hałasu dokonywana jest przy pomocy równoważnego poziomu dźwięku wyrażonego w dB. Rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 13 maja 1998r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. Nr 66, poz. 436) określa:

$L_{aeq,dop} = 50$ dB dla pory dziennej (od 6⁰⁰ - 22⁰⁰)

$L_{aeq,dop} = 40$ dB dla pory nocnej (od 22⁰⁰ - 6⁰⁰)

2.2.2 Pomiary hałasu

Na terenie powiatu szydłowieckiego nie były prowadzone badania poziomu hałasu. Kontrole przeprowadzane przez WIOŚ w zakładach zlokalizowanych na terenie powiatu nie wykazały przekroczenia dopuszczalnych wskaźników poziomu hałasu.

2.2.3. Źródła hałasu

Podstawowe źródła hałasu na terenie powiatu szydłowieckiego:

- Ø urządzenia i instalacje przemysłowe, a także inne źródła stacjonarne, zainstalowane na terenach jednostek organizacyjnych,
- Ø indywidualne i publiczne źródła mobilne (samochody osobowe, ciężarowe, komunikacji zbiorowej),

2.2.4 Wnioski

Na terenie powiatu nie występują znaczące uciążliwości, powodowane przez hałas. Największe natężenia hałasu dotyczą tras komunikacyjnych, zlokalizowanych poza rejonami o najgęstszej zabudowie. Zmniejszenie uciążliwości związanej z hałasem jest efektem coraz powszechniejszej wymiany stolarki okiennej w zasobach mieszkaniowych.

2.3. Zasoby wodne i gospodarka wodno - ściekowa

2.3.1 Wprowadzenie

Przez powiat szydłowiecki przepływają rzeki: Korzeniówka, Szabasówka Lewa, Szabasówka Prawa, Smagowianka, Wilczanka, Smiłówka, Kobyłka, Oronka, Garlica i Iżanka. Teren powiatu położony jest w zasięgu Głównego Zbiornika Wód Podziemnych „Szydłowiec”. Na terenie powiatu znajdują się zbiorniki wodne:

lokalizacja	powierzchnia (ha)
Stawy rybne Orońsko	122,14
Stawy rybne Wałsnów	41,91
Staw rybno-rekreacyjny Chlewiska	1,5
Staw rekreacyjny Św. Jana Nepomucena	0,8
Zalew Chlewiska	4,0
Zalew Koszorów	6,5
Zalew Szydłowiec	4,0
Zbiornik retencyjny w Chałupkach Łaziskich	ok. 9,0
Zalew w Jastrzębiu	4,5

2.3.2. Wody powierzchniowe

Na terenie powiatu szydłowieckiego monitorowana jest rzeka Korzeniówka w punktach powyżej (16,0 km) i poniżej (12,0 km) miasta Szydłowiec, zgodnie z Polskimi Normami wg metod zalecanych przez Inspekcję Ochrony Środowiska. Badania prowadzono metodą bezpośrednią (porównanie wielkości mierzonego parametru w próbce z wielkością dopuszczalną). Przepływająca przez teren powiatu rzeka Szabasówka badana jest poza granicami powiatu – w pobliżu miejscowości Mniszek.

Klasę czystości rzeki Korzeniówki oraz wskaźnik decydujący o klasie czystości w latach 1998 – 2002 przedstawia poniższe zestawienie:

Rok	Punkt kontrolno pomiarowy na rzece Korzeniówce	
	powyżej Szydłowca	poniżej Szydłowca
1998	II klasa czystości (BZT ₅ , ChZT-Mn, ChZT-Cr, żelazo ogólne, indeks saprobowości sestonu, miano Coli fekalne)	non (azot amonowy, azot azotynowy, fosforany, fosfor ogólny, miano Coli fekalne)

1999	III klas czystości (azot azotanowy, fosfor ogólny, miano Coli fekalne)	non (BZT ₅ , ChZT-Cr, azot amonowy, azot azotynowy, azot ogólny, fosforany, fosfor ogólny, miano Coli fekalne, chlorofil „a”)
2000	nie prowadzono badań	nie prowadzono badań
2001	III klasa czystości	non (BZT ₅ , azot amonowy, fosforany, fosfor ogólny, miano Coli fekalne)
2002	nie prowadzono badań	nie prowadzono badań
2003	II klasa czystości (BZT ₅ , ChZT-Mn, indeks saprobowości sestonu, miano Coli fekalne)	non (azot azotanowy, fosforany, fosfor ogólny, miano Coli fekalne)

*wg danych WIOŚ w Warszawie Delegatura w Radomiu

Badania rzeki Korzeniówki, przeprowadzone w I i II kwartale 2003 roku wykazały dobry stan wody powyżej miasta Szydłowiec (o przynależności do II klasy czystości zdecydowały: BZT₅, ChZT-Mn, indeks saprobowości sestonu, miano Coli fekalne. Zdecydowane pogorszenie stanu wody (nie odpowiadającego normom) występuje poniżej miasta Szydłowiec. Składowiska odpadów – ze względu na swoją lokalizację – nie wpływają bezpośrednio na stan wód powierzchniowych.

2.3.3. Wody podziemne

Wody podziemne na terenie powiatu szydłowieckiego pochodzą z utworów czwartorzędowych. Poniższe zestawienie przedstawia charakterystykę ujęć wody na terenie powiatu:

L.p.	Gmina	Lokalizacja	Piętro wodonośne	Wydajność (m ³ /h)
1	Szydłowiec	Sadek 35	Jura dolna	5,0
2	Szydłowiec	Wysoka	Czwartorzęd	6,9
3	Szydłowiec	Wola Korzeniowa	Jura dolna	4,5
4	Szydłowiec	Zdziechów Kolonia	Jura środkowa	24,5
5	Szydłowiec	ul. Kolejowa 36	Jura dolna	31,0
6	Szydłowiec	Sadek	Jura dolna	47,3 75,0
7	Szydłowiec	Hucisko	Jura dolna	22,75
8	Orońsko	Guzów Kolonia	Kreda dolna	20,0

9	Orońsko	Łaziska	Jura	18,0 66,0
10	Chlewiska	Cukrówka	Jura dolna	21,0
11	Chlewiska	Huta	Jura dolna	93,55
12	Chlewiska	Pawłów	Jura dolna	52,8 25,0
13	Chlewiska	Nadolna		28,2
14	Chlewiska	Chlewiska	Jura dolna	42,0
15	Jastrząb	ul. Kościuszki	Jura środkowa	40,5 25,5
16	Jastrząb	Lipienice Górne	Jura górna	69,0 28,5
17	Jastrząb	Śmiłów	Jura dolna	55,0 50,0
18	Mirów	Zbijów Duży	Jura dolna	26,0 40,0
19	Mirów	Mirówek	Jura górna	80,0 65,0
	Szydłowiec	ul. Wschodnia ul. Wschodnia ul. Sowińskiego		Wodociągi Wodociągi GS-SCh

Wody podziemne w powiecie szydłowieckim objęto monitoringiem w studni głębinowej w miejscowości Szydłowiec (wodociąg miejski).

Badano zmiany chemizmu wód podziemnych, sygnalizację zagrożeń i działania zmierzające do likwidacji lub ograniczenia ujemnego wpływu czynników antropogenicznych na wody podziemne oraz przewodność, poziom manganu, kadmu i żelaza

Klasyfikacji monitorowanych wód dokonano wg zaleceń PIOŚ z 1995 roku:

- Ø Klasa I a – wody najwyższej jakości
- Ø Klasa I b - wody wysokiej jakości
- Ø Klasa II - wody średnie jakości
- Ø Klasa III - wody niskiej jakości

W wyniku monitoringu wód podziemnych w Szydłowcu (wodociąg miejski) w latach 1998 i 1999 określono stan tych wód jako Ib. O sklasyfikowaniu zdecydowały wskaźniki: azot azotanowy, przewodność, twardość ogólna, żelazo ogólne, fosforany.

Wyniki z regionalnego monitoringu wód podziemnych w powiecie szydłowieckim za rok 2000:

Punkt pomiarowo-kontrolny	Wiosna 2000	Jesień 2000
Szydłowiec	II	II

Wody podziemne na terenie powiatu szydłowieckiego wykazują zanieczyszczenia – azot azotynowy oraz wysoką przewodność elektrolityczną właściwą (PEW)

2.3.4. Gospodarka wodno – ściekowa

2.3.4.1. Regulacje prawne gospodarki wodno - ściekowej

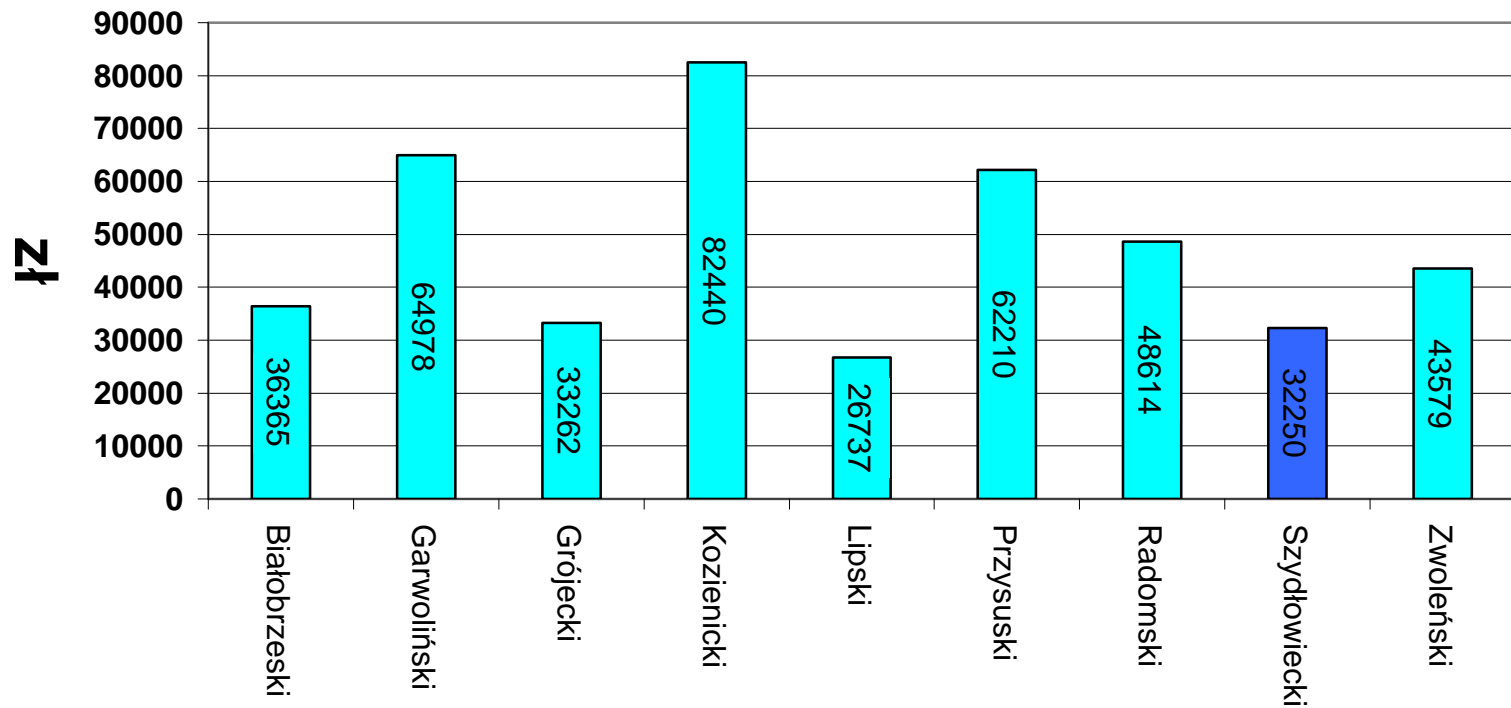
Gospodarka ściekowa regulowana jest Ustawą z dnia 7 czerwca 2001 roku o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. 2001 nr 72, poz.747;zm.: nr 115, poz.1229), Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 29 listopada 2002 roku w sprawie warunków jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego. Dz. U. Nr113 z 2001 roku i Nr 115 z 2002 roku, Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 1 sierpnia 2002 roku - w sprawie komunalnych osadów ściekowych oraz Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 20 lipca 2002 roku - w sprawie sposobu realizacji obowiązków dostawców ścieków przemysłowych oraz warunków wprowadzania ścieków do urządzeń kanalizacyjnych. Zgodnie z art. 3 ustawy „Prawo ochrony środowiska”, ścieki (substancje ciekłe, wprowadzone bezpośrednio lub za pomocą urządzeń kanalizacyjnych do wód) zmieniają stan fizyczny, chemiczny lub biologiczny wód, działając niszcząco na świat roślinny lub zwierzęcy. Ścieki powstają w wyniku bytowania człowieka oraz prowadzonej przez niego działalności gospodarczej i rolniczej (ścieki bytowo – gospodarcze, ścieki przemysłowe, ścieki komunalne, wody opadowe, zanieczyszczenia, wody podgrzane, skażone promieniotwórczo i zasolone).

2.3.4.2. Sieć wodociągowa

Stan systemu zaopatrzenia w wodę w gminach na terenie powiatu Szydłowieckiego jest zróżnicowany – część gmin praktycznie zakończyła proces wodociągowania, dla części dokończenie budowy sieci jest jednym z ważniejszych zadań.

nakłady inwestycyjne na gospodarkę wodną na 1000 mieszkańców

* wg Rocznika Statystycznego Województwa Mazowieckiego 2002

Lp.	Gmina	Sieć wodociągowa (km)	Liczba przyłączy
1	Szydłowiec	128,0	3110
2	Chlewiska	36,1	1102
3	Jastrząb	51,4	1335
4	Mirów	36,4	1000
5	Orońsko	73,9	1046
	Razem powiat	325,8	7593

* wg Rocznika Statystycznego Województwa Mazowieckiego 2002 i Urzędów Gmin

Wskaźniki zwodociągowania (wodociągi zbiorcze) gmin powiatu szydłowieckiego przedstawia poniższe zestawienie:

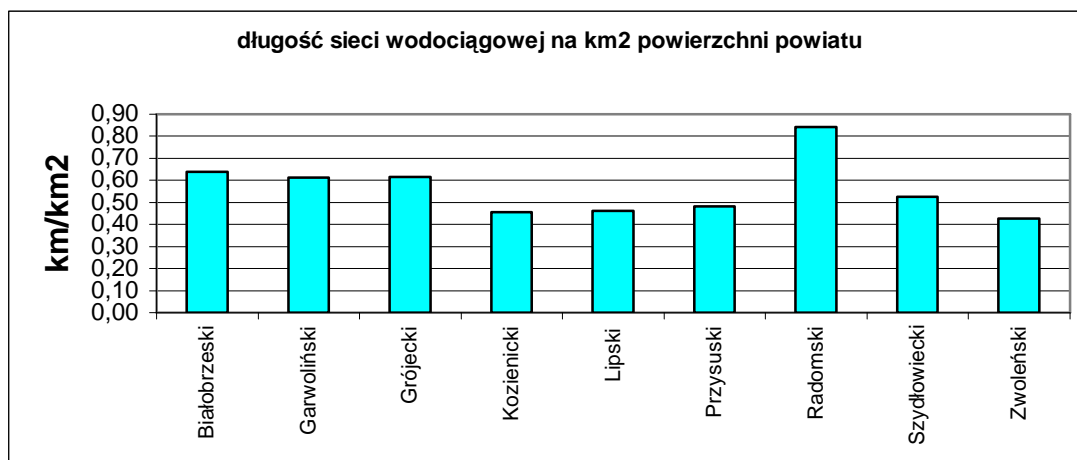
Lp.	Gmina	Wskaźnik km sieci / km ² powierzchni gminy	Wskaźnik liczba przyłączy / liczba mieszkań
1	Szydłowiec	0,92	0,57
2	Chlewiska	0,29	0,48
3	Jastrząb	0,93	0,97
4	Mirów	0,52	0,94
5	Orońsko	0,90	0,75
	Razem powiat	0,69	0,65

* wg Rocznika Statystycznego Województwa Mazowieckiego 2002 i Urzędów Gmin

Wskaźnik długości sieci wodociągowej na 1 km² powierzchni dla Powiatu szydłowieckiego jest niższy niż ten sam wskaźnik dla województwa mazowieckiego (0,74 km/km²).

Wg danych Powszechnego Spisu Ludności i Mieszkań 2002 na terenie powiatu szydłowieckiego jest 11,2 tys. mieszkań zamieszkałych, z których 80,4% posiada przyłącze wodociągowe (w tym 70,5% z sieci zbiorczych).

Porównanie wskaźników dotyczących sieci wodociągowych (stan na 2001 r.) dla powiatów subregionu radomskiego przedstawia poniższy wykres:

* wg Rocznika Statystycznego Województwa Mazowieckiego 2002

SYSTEM MELIORACYJNY

Na terenie powiatu funkcjonują cztery spółki wodne, zrzeszone w Rejonowym Związku Spółek Wodnych w Szydłowcu:

- Gminna Spółka Wodna Chlewiska – posiada urządzenia na terenie wsi: Broniów, Cukrówka, Ostałów, Ostałówek, Sulistrowice, Zaława, Zawonia.
- Gminna Spółka Wodna Mirów – posiada urządzenia na terenie wsi Mirów Stary, Rogów, Zbijów Duży, Zbijów Mały, Mirówek, Bieszków Górny, Bieszków Dolny, Gąsawy Rządowe, Gąsawy Niwy.
- Gminna Spółka Wodna Orońsko – posiada urządzenia na terenie wsi: Baków, Chronów Kolonia, Chronów Wieś, Ciepła, Dobrut, Guzów Kolonia, Guzów Wieś, Krogulcza Mokra, Krogulcza Sucha., Łaziska, Orońsko, Tomaszów, Helenów, Zaborowie.
- Gminna Spółka Wodna Szydłowiec – posiada urządzenia na terenie wsi: Omięcín, Korzyce, Chustki, Zdziechów, Jankowice, Świniów, Wysoka, Świerczek i Zastronie.
- W gminie Jastrząb nie istnieje spółka wodna, a urządzenia melioracyjne (rowy) znajdują się we wsiach: Kuźnia, Lipienice, Jastrząb, Nowy Dwór

Lp.	Gmina	Stan ewidencyjny urządzeń melioracyjnych	
		Grunty ha	Rowy km
1.	Szydłowiec	486	30,1
2.	Chlewiska	747	19,2
3.	Jastrząb	212	0
4.	Mirów	531	44,4
5.	Orońsko	2442	95,5
	Razem	4418	188,9

* wg danych Starostwa Powiatowego w Szydłowcu

2.3.4.3. Sieć kanalizacyjna

Na terenie powiatu szydłowieckiego istnieją dwie oczyszczalnie ścieków – biologiczna z podwyższonym usuwaniem biogenów w Szydłowcu i biologiczna w Łaziskach (gmina Orońsko). Sieć kanalizacyjna obejmuje około 80% powierzchni miasta Szydłowiec oraz jedno osiedle mieszkaniowe w miejscowości Łaziska. Długość sieci kanalizacyjnej w Szydłowcu (stan na 30 czerwca 2003) wynosi 45,0 km. Ścieki z terenów nie posiadających kanalizacji w gminach Szydłowiec i Orońsko dowożone są do punktów zrzutowych istniejących oczyszczalni. Pozostałe gminy:

- Gmina Jastrząb – ścieki ze zbiorników przydomowych wywożone są samochodami asenizacyjnymi do oczyszczalni ścieków w Wierzbicy

- Gmina Mirów – ścieki ze zbiorników przydomowych wywożone są samochodami asenizacyjnymi do oczyszczalni ścieków w Wierzbicy i w Szydłowcu
- Gmina Chlewiska – ścieki ze zbiorników przydomowych wywożone są samochodami asenizacyjnymi do oczyszczalni ścieków w Szydłowcu i w Skarżysku Kamiennej.

Oczyszczalnia	Przepustowość (m ³ /dobę)	Ścieki oczyszczone (dam ³ /rok)		
		1999	2000	2001
Szydłowiec	4500	733	810	852
Łaziska	200	20,5	25	
Mirów	10	1	1	1

2.3.4.4. Nakłady inwestycyjne na gospodarkę ściekową

Nakłady finansowe na gospodarkę ściekową w powiecie przedstawia poniższa tabela.

Charakterystyka	2001	
	Nakłady inwestycyjne (tys. zł)	% wydatków ogólnych na ochronę środowiska
Środki finansowe na gospodarkę ściekową i ochronę wód	70,2	56,5
Środki finansowe na kanalizację	0	0
Środki finansowe na oczyszczanie ścieków komunalnych	19,0	15,3

2.3.4.5. Główne źródła zanieczyszczeń

Poważnym zagrożeniem dla stanu sanitarnego wód powierzchniowych stało się niewłaściwe stosowanie organicznych nawozów: gnojowicy i obornika, a także rolnicze wykorzystywanie ścieków i osadów ściekowych bez zachowania wymogów ochrony środowiska.

W powiecie szydłowieckim przeważają tereny płaskie lub lekko faliste. Dla tak ukształtowanej powierzchni zgodnie z badaniami IMGW, Instytut Ekologii PAN, oszacował wielkość spływu powierzchniowego:

- Ø dla gruntów ornych 10 -15 kg N całk /ha rok i 0,4 - 0,7 kg P całk /ha rok,
- Ø dla zielonych użytków rolnych 8 -10 kg N całk /ha rok i 0,3 - 0,5 kg P całk /ha rok,
- Ø dla lasów 5-6 kg N całk /ha rok i 0,1-0,2 kg P całk /ha rok.

% ludności obsługiwany przez oczyszczalnie ścieków

* wg Rocznika Statystycznego Województwa Mazowieckiego 2002

Z raportu GIOŚ wynika, że ponad 50% ładunku azotu ogólnego i ponad 25% fosforu ogólnego wprowadzanych jest do wód powierzchniowych.

2.3.5. Wnioski

Powiat szydlowiecki posiada zasoby wodne o dobrym stanie sanitarnym (II, III klasa czystości), nie stanowiące zagrożenia dla użytkowników. Ścieki z terenu powiatu szydlowieckiego w większości gromadzone są w przydomowych zbiornikach (szambach) i okresowo wywożone do oczyszczalni. Kanalizację posiada tylko część miasta Szydłowiec i niewielka część gminy Orońsko. Ilość ścieków z szamb przywożonych do oczyszczalni stanowi niewielki procent w stosunku do wody pobieranej z wodociągów i ujęć indywidualnych. Konieczne jest podjęcie działań inwestycyjnych zwiększających zasięg systemów kanalizacyjnych.

2.4. Odpady

2.4.1. Przepisy prawne

Obowiązek planowania gospodarki odpadami został sformułowany w uchwalonej przez Sejm RP ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. Nr 62/01 poz. 628). Powszechna zasada gospodarowania odpadami (Rozdział 2 art. 5 Ustawy o odpadach) brzmi „Kto podejmuje działania powodujące lub mogące powodować powstawanie odpadów, powinien takie działania planować, projektować i prowadzić tak aby:

- Ø zapobiegać powstawaniu odpadów lub ograniczać ilość odpadów i ich negatywne oddziaływanie na środowisko przy wytwarzaniu produktów, podczas i po zakończeniu ich użytkowania,
- Ø zapewniać zgodny z zasadami ochrony środowiska odzysk, jeżeli nie udało się zapobiec ich powstaniu,
- Ø zapewniać zgodne z zasadami ochrony środowiska unieszkodliwianie odpadów, których powstaniu nie udało się zapobiec lub których nie udało się poddać odzyskowi”.

Zgodnie z Dyrektywą 91/156 EEC od roku 2002 w krajach Unii Europejskiej będzie zabronione składowanie odpadów bez wcześniejszego ich przetworzenia. Podstawowymi kierunkami działań będą: zmniejszanie ilości odpadów do wywiezienia poprzez selektywną zbiórkę i zagospodarowanie odpadów oraz stworzenie nowoczesnych zakładów wykorzystujących i unieszkodliwiających odpady. Wizja unijnych składowisk przewiduje deponowanie odpadów wyłącznie przetworzonych, tzn. takich, w których zawartość frakcji organicznych nie przekracza 5%, a wartość opałowa nie jest wyższa niż 6000 kJ/kg. Odpady organiczne powinny być w całości kompostowane.

2.4.2. Odpady niebezpieczne

W określonych przez prawo warunkach i czasie, wytwórcy lub odbiorcy odpadów mogą tymczasowo magazynować na swoim terenie odpady, przeznaczone do wykorzystania lub unieszkodliwienia (bez składowania). Na podstawie art. 35 ust.1 i 2 ustawy z dnia 27 lipca 2001r o wprowadzeniu ustawy – Prawo Ochrony Środowiska, Ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U.Nr100,poz.1085), art. 180 pkt. 3 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r – Prawo ochrony środowiska (Dz.U.Nr 62, poz.627), art. 17 ust.1 pkt.2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku o odpadach (Dz.U.Nr 62, poz. 628), rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 rok w sprawie katalogu odpadów (Dz.U. Nr 112, poz.1206). Transport ma być zgodny z przepisami dotyczącymi transportu materiałów niebezpiecznych. Ewidencja odpadów powinna być prowadzona zgodnie z rozporządzeniem MOŚ,ZNiL z dnia 12 października 1998r w sprawie wzorów dokumentów na potrzeby ewidencji odpadów oraz służących do przekazania informacji o rodzaju i ilości odpadów oraz o czasie ich składowania (Dz. U. nr 121, poz. 794).

Wg informacji WOIS na terenie powiatu szydłowieckiego wytworzono następujące ilości odpadów niebezpiecznych:

Rok	Ilość odpadów (Mg)	% odpadów odzyskanych	% odpadów unieszkodliwionych	% odpadów zmagazynowanych
1999	5,127	-	19	81
2000	8,061	b.d.	b.d.	b.d.
2001	8,912	9,6	-	48,3
2002	5,883	25,0	0,4	74,6

Odpady niebezpieczne wytworzone i nagromadzone w powiecie szydłowieckim w 2001 i w 2002 r.

Odpady niebezpieczne	2001		2002	
	(Mg)	% wytworzonych	(Mg)	% wytworzonych
Ogółem	8,912	100	5,883	100
wykorzystane	0,860	9,6	1,439	24,5
unieszkodliwione	4,232*	-	0,028	0,5
składowane	4,301	48,3	-	0,0
tymczasowo magazynowane (w tym: odpady zagospodarowane z lat ubiegłych)			12,181 (7,765)	75,0

* w tym unieszkodliwione odpady z roku 2000

W powiecie szydłowieckim, wg bilansu WIOŚ za 2001 rok dominowały następujące odpady niebezpieczne:

- Ø odpady cyjankaliczne, zawierające metale ciężkie inne niż chrom – 34%
- Ø odpady z diagnozowania, leczenia i profilaktyki medycznej – 22%
- Ø zużyte oleje smarowe i hydrauliczne – 22%
- Ø rozpuszczalniki z odłuszczenia metali i konserwacji maszyn – 14%
- Ø akumulatory, lampy fluorescencyjne, zawierające rtęć – 4%
- Ø odpady farb i lakierów – 2%
- Ø odpady z przemysłu fotograficznego – 2%

Odpady te gromadzone są w wyodrębnionych pomieszczeniach i w 99 % odbierane przez wyspecjalizowane firmy z zachowaniem przepisów dotyczących transportu odpadów niebezpiecznych. Najwięcej umów firmy produkujące odpady niebezpieczne z terenu powiatu, szydłowieckiego podpisały z PPUH RAdKOM sp. z o.o w Radomiu.

MOGILNIK

Na terenie powiatu – w miejscowości Orońsko, w odległości 100 m na północ od drogi Orońsko-Dabrowka Zabłotnia – zlokalizowany jest mogilnik. Jego właścicielem jest Rejonowa Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska” w Szydłowcu ul. Sowińskiego 6 - w upadłości. Mogilnik założono w 1972 roku. Ściany zbiornika wymurowane są z pustaków żelbetonowych grubości 20 cm na zaprawę cementowo-wapienną, stropy z płyty żelbetowej z betonu żwirowego o grubości 15 cm. Izolacja została wykonana lepikiem asfaltowym dwa razy na gorąco. Zbiornik posiada trzy włazy i kominek wentylacyjny. Charakterystyka techniczna: głębokość posadowienia – 2,7 m; objętość zbiornika – 44,064 m³) Powierzchnia terenu mogilnika wynosi 38,85 m² i jest ogrodzona siatką na słupach betonowych. W mogilniku składowane były środki ochrony roślin – około 3,4 Mg, wypełnienie zbiornika wynosi około 40%. Najbliższa studnia głębinowa zlokalizowana jest ponad 1,5 km od mogilnika, rzeka Oronka przepływa w odległości 175 m. Mogilnik został przeznaczony do likwidacji.

2.4.3. Odpady z sektora gospodarczego

Bilans odpadów pochodzenia przemysłowego w powiecie szydłowieckim w 2000 i w 2002 r.

Odpady przemysłowe	2000		2002	
	(tys. Mg)	% wytworzonych	(tys. Mg)	% wytworzonych
Ogółem	3927,5	100	23068	100
wykorzystane	826,2	21	23017	99,8
unieszkodliwione	2853	72,6	2	
składowane	83,3	2,1	25	0,1
tymczasowo magazynowane (w tym: odpady zagospodarowane z lat ubiegłych)	165	4,3	333 (309)	0,1

2.4.4. Odpady komunalne

W wielu gospodarstwach domowych na terenach wiejskich i osiedlach domków jednorodzinnych w mieście odpady segregowane są z przeznaczeniem na:

- kompost – odpady kuchenne, z uprawy polowej, przydomowych działek,
- do spalania w warunkach domowych – odpady z tworzyw sztucznych, tkaniny, papier itp.

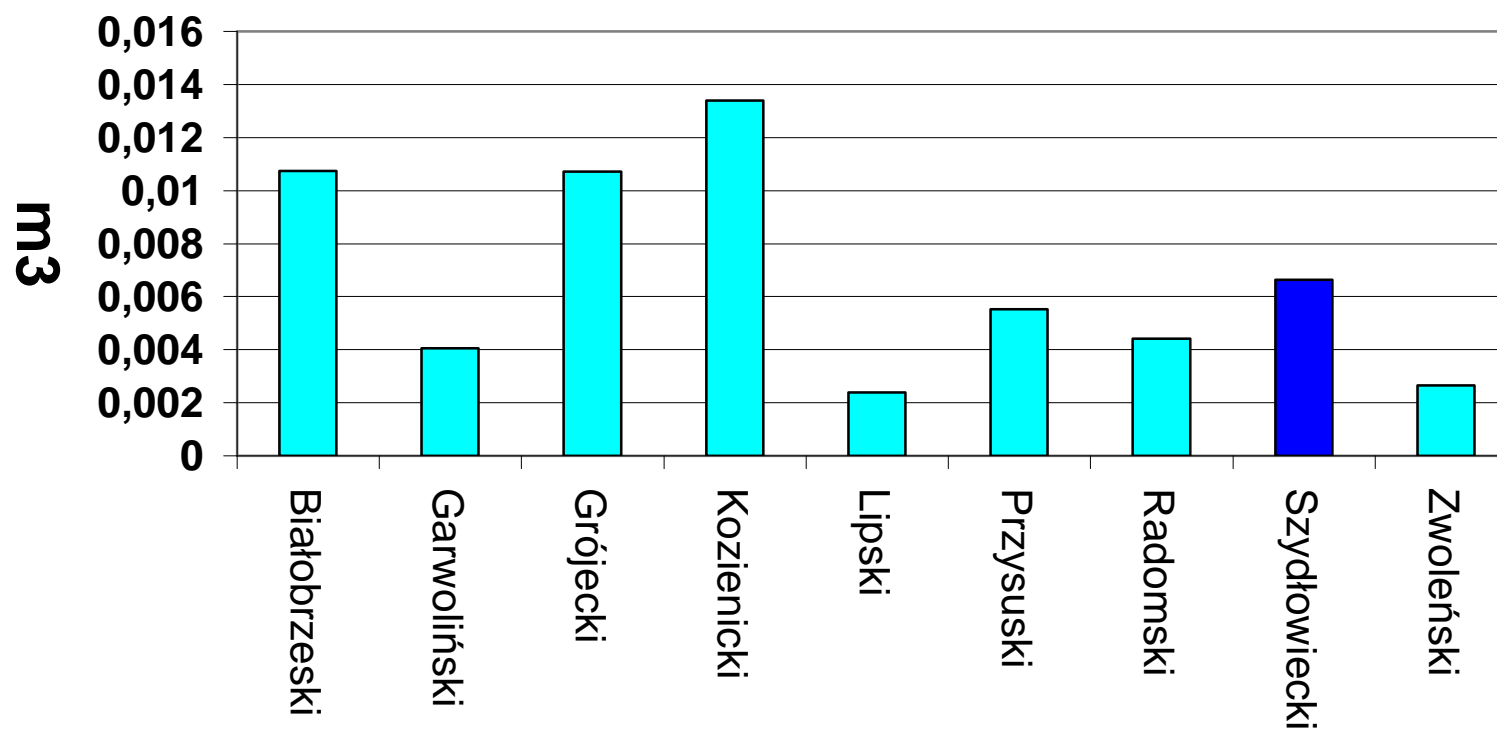
W grupie odpadów gospodarskich znajdują się również odpady niebezpieczne typu: opakowania po lekach, środki medyczne, opatrunkowe, opakowania i resztki środków chemicznych i ochrony roślin. Ich utylizacja w sposób gospodarski, w przydomowych kotłowniach, ma degradujący wpływ na środowisko. Niewielka część odpadów komunalnych – gospodarskich (puszki, metal, szkło itp.) około 10 – 15% jest wywożona na zbiorowe punkty deponowania.

Ilość odpadów komunalnych zdeponowanych na składowiskach w latach 2000-2002 przedstawiona jest w poniższej tabeli:

Lp.	Składowisko - Gmina	2000 (Mg)	2001 (Mg)	2002 (Mg)
1	Szydłowiec	1900	2015	1174
2	Broniów – gmina Chlewiska	b.d.	b.d.	ok. 300
3	Jastrząb	95	99	zamknięte
4	Guzów – gmina Orońsko	ok. 800	b.d.	1400

odpady wywiezione na wysypiska (w m³) na 1 mieszkańca

* wg Rocznika Statystycznego Województwa Mazowieckiego 2002

Ilości odpadów stałych i ciekłych ogółem i z budynków mieszkalnych (dam³) przedstawia tabela.

Charakterystyka	1999	2000	2001
Odpady stałe [dam ³]	28,2	21,3	28,4
Odpady stały wywiezione na wysypiska komunalne z budynków mieszkalnych [dam ³]	27,4	20,2	27,1
Nieczystości ciekłe [dam ³]	32,9	33,1	22,0
Odpady ciekły pochodzące z budynków mieszkalnych [dam ³]	23,3	21,5	17,8

* Roczniki Statystyczny Województwa Mazowieckiego

Na składowiskach gromadzi odpady typu:

- Ø Niesegregowane odpady komunalne
- Ø Odpady z czyszczenia ulic i placów
- Ø Odpady biodegradujące
- Ø Odpady wielkogabarytowe
- Ø Żużel i popiół
- Ø Gruz
- Ø Odpady z targowisk
- Ø Odpady nie podlegające kompostowaniu
- Ø Inne odpady komunalne

Bilans WIOŚ za 2001 rok dla powiatu szydłowieckiego przedstawia wartość 3.624,82 Mg odpadów jako sumę 5 raportów pochodzących z urzędów gmin, przeważały, odpady typu: złom, szkło, papier, tworzywa sztuczne, Na składowiska w Broniowie, Jastrzębiu, Guzowie i Szydłowcu trafiło 3.598,77 Mg odpadów

Ilość odpadów komunalnych, wytworzonych na terenie powiatu szydłowieckiego w 2002 roku wyniosła 4.138,75 Mg, z czego na trzy czynne składowiska (Broniów, Guzów, Szydłowiec) trafiło 3507,0 Mg.

Łącznie do końca 2002 roku na składowiskach na terenie powiatu zgromadzono ok. 24 tys. Mg odpadów. Poniższa tabela przedstawia stan odpadów na rok 1998, 2000 i 2002.

GMINA	STAN ZABEZPIECZENIA	ILOŚĆ ODPADÓW (tys. Mg)		
		1998	2000	2002
Szydłowiec	Wielowarstwowy utwardzony grunt, drenaż, rów opaskowy	7,8	11,3	15,1
Broniów – gmina Chlewiska	Brak	0,7	1,1	1,65
Jastrząb	Brak	1,0	1,3	Zakończono eksploatację
Guzów – gmina Orońsko	Utwardzony grunt, drenaż	1,5	3,0	5,6

Przewidywany (deklarowany) czas funkcjonowania składowisk przedstawia poniższe zestawienie:

GMINA	ROK BUDOWY	DEKLAROWANY ROK ZAMKNIĘCIA
Szydłowiec	1991	2006
Chlewiska	1992	2005
Jastrząb	1988	Zamknięte 31.12.2001
Orońsko	1995	2010

Selektywną zbiórkę odpadów prowadzi tylko gmina Mirów.

2.4.5. Wnioski

Praktycznie brak jest gospodarki odpadami na terenie powiatu. Zdecydowana większość odpadów jest składowana na wysypiskach bez segregacji i bez odzysku surowców wtórnych. Wstępną segregację prowadzą tylko gmina Mirów. Istniejące składowiska odpadów zabezpieczają potrzeby gmin tylko na kilka najbliższych lat.

2.5. Gleby

2.5.1. Wprowadzenie

Czynniki naturalne i antropogeniczne kształtują urodzajność gleb, wpływają na ich degradację, obniżając jakość i zawartość próchnicy. Zmiany w odczynie, zasobności i żyzności gleb mają związek ze zmianami zachodzącymi w klimacie i szacie roślinnej. Procesy erozyjne, emisja gazów i pyłów istotnie wpływają na środowisko glebowe.

Użytkowanie gruntów w powiatach w % powierzchni ogólnej w subregionie radomskim (dane Urzędu Statystycznego w Warszawie)						
Powiat	Użytki rolne				Lasy	Pozostałe grunty i nieużytki
	razem	grunty orne	sady	łąki i pastwiska		
białobrzeski	66,6	46,5	4,1	16,0	24,6	8,8
garwoliński	62,6	49,1	1,2	12,3	27,3	10,1
grójecki	77,8	42,0	25,6	10,2	13,5	8,7
kozienicki	57,0	43,2	1,3	12,5	29,6	13,4
lipski	75,3	66,5	2,7	6,2	17,2	7,4
przysuski	62,9	48,0	2,5	12,4	30,4	6,7
radomski	67,8	56,2	1,6	10,0	24,0	8,2
szydłowiecki	59,3	43,8	1,1	14,4	32,4	8,3
zwoleński	78,3	69,3	0,9	8,1	14,6	7,1
WOJEWÓDZTWO	67,2	49,4	2,1	15,7	22,2	10,6

Procent gruntów ornych w powiecie szydłowieckim jest niższy niż średnia dla województwa mazowieckiego. Udział procentowy lasów jest najwyższy w subregionie i znacznie przewyższa średnią wojewódzką. Strukturę gruntów na terenie gmin wchodzących w skład powiatu przedstawia zestawienie:

GMINA	powierzchnia ogólna (ha)	użytki rolne					lasy	pozostałe grunty
		razem	grunty orne	sady	łąki	pastwiska		
Szydłowiec G	11622	6036	4437	123	848	628	4638	948
Szydłowiec M	2193	1475	948	46	298	147	842	376
Chlewiska	12420	5653	3394	100	1119	1040	5709	1058
Jastrząb	5479	4203	3503	106	463	131	546	730
Mirów	5317	3887	2915	25	807	140	1135	295
Orońsko	8191	5899	4761	112	752	274	1540	752
RAZEM	45222	27153	19994	512	4287	2360	13910	4159

2.5.2. Typy gleb

Na terenie powiatu szydłowieckiego dominują gleby biellicowe na podłożu kamienistym, piaszczystym i gliniastym. Niewielki odsetek to gleby brunatne i rędziny mieszane. Przeważają gleby orne średniej i słabej jakości klas IV i V.

GMINA	II	IIIa	IIIb	IVa	IVb	V	VI	VIz
Szydłowiec		8	176	637	1378	2330	1341	82
Chlewiska		33	306	778	729	975	584	90
Jastrząb			40	467	588	1162	1431	76
Mirów	24	80	152	386	609	1166	972	36
Orońsko		15	328	1083	963	1462	1094	74
RAZEM	24	136	1002	3351	4267	7095	5422	358

2.5.3. Odczyn gleb

Ocenę stopnia zakwaszenia gleb i potrzeb wapnowania oraz wycenę zawartości przyswajalnych form makroelementów (P, K, Mg) i mikroelementów (B, Cu, Mn, Zn) wykonano na podstawie liczb granicznych obowiązujących w Stacjach Chemiczno-Rolniczych, opracowanych przez Instytut Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach.

Na obszarze powiatu szydłowieckiego jak i na terenie całego województwa mazowieckiego dominują gleby o odczynie bardzo kwaśnym i kwaśnym.

GMINA	% gleb bardzo kwaśnych i kwaśnych pH do 5,5
Szydłowiec	96
Chlewiska	70
Jastrząb	95
Mirów	93
Orońsko	96

Zakwaszenie gleb wpływa nie tylko na zmniejszenie plonów, lecz także sprzyja przyswajaniu przez rośliny metali ciężkich, co wymusza zwiększenie nakładów na zabiegi agrotechniczne gleb - około 60 – 70% gleb z terenu powiatu szydłowieckiego wymaga wapnowania i nawożenia.

2.5.4. Monitoring gleb

Badania właściwości agrochemicznych gleb na terenie województwa mazowieckiego prowadzi Stacja Chemiczno-Rolnicza w Wesolej. Zakres wykonywanych badań obejmuje określenie właściwości fizykochemicznych gleb, w tym:

- Ø oznaczenie odczynu gleb (pH),
- Ø oznaczenie zawartości przyswajalnych makroelementów (fosforu, potasu, magnezu),
- Ø oznaczenie zawartości przyswajalnych mikroelementów (boru, miedzi, manganu, cynku).

Próbki glebowe pobierano z poziomu próchnicznego 0-20 cm, według normy BN-78-9180-02.

Według badań Okręgowej Stacji Chemiczno-Rolniczej w Kielcach za rok 1996 w rejonie szydłowieckim występuje I i II stopień zanieczyszczenia gleb Cd, Zn, Pb, Cu, Ni. Stopień zanieczyszczenia gleb metalami w poszczególnych gminach przedstawia zestawienie:

GMINA	Metale ciężkie	
	I stopień	II stopień
Szydłowiec	Ni, Zn	-
Chlewiska	Cd, Pb, Ni	Zn
Jastrząb	Ni, Zn	-
Mirów	Zn	-
Orońsko	Ni, Zn	-

Klasy gleb wg stopnia zanieczyszczenia metalami ciężkimi:

Stopień 0 – gleby nie zanieczyszczone o naturalnej zawartości metali ciężkich

Stopień I – gleby o podwyższonej zawartości metali

Stopień II – gleby słabo zanieczyszczone

Stopień III – gleby średnio zanieczyszczone

Stopień IV – gleby silnie zanieczyszczone

Stopień V – gleby bardzo silnie zanieczyszczone

II stopień zanieczyszczeń metalami ciężkimi (Zn) wystąpił w gminie Chlewiska.

W ramach przeglądów ekologicznych składowisk odpadów przeprowadzono badania chemizmu gruntów w bezpośrednim ich sąsiedztwie. Wyniki przedstawia poniższe zestawienie:

Składowisko	Nr próbki	Siarka ogólna (mg S/kg s.m.)	Ołów (mg Pb/kg s.m.)	Kadm (mg Cd/kg s.m.)	Nikiel (mg Ni/kg s.m.)
Guzów	1	46,0	116,0	4,0	46,0
Orońsko	2	18,0	108,0	5,1	49,0
Jastrząb	1	b.d.	80,82	4,43	17,10
	2	b.d.	79,83	3,18	16,17

2.5.5. Wnioski

Powiat szydłowiecki posiada gleby średnie, o niewielkim zanieczyszczeniu. Konieczne jest nawożenie, wapnowanie i stosowanie odpowiednich zabiegów agrotechnicznych, ze względu na ich kwaśny odczyn.

2.6. Surowce mineralne

2.6.1. Wprowadzenie

Głównymi kopalinami województwa mazowieckiego są czwartorzędowe utwory okruchowe oraz trzeciorzędowe i czwartorzędowe surowce ilaste. Występowanie naturalnych surowców okruchowych na obszarze województwa mazowieckiego związane jest z czwartorzędowymi formami działalności lodowców bądź akumulacyjnej działalności rzecznej i procesów eolicznych. Według karty rozkładu występowania najważniejszych surowców mineralnych w Polsce (mapa surowców mineralnych, Nowy Atlas Geograficzny wydawnictwo DEMART, Warszawa 2002), powiat szydłowiecki należy do rejonów występowania złóż piaskowców oraz kruszywa naturalnego.

2.6.2. Kamień budowlany

Na terenie powiatu znajduje się 20 złóż, w których występują oszacowane zasoby kamienia budowlanego. Lokalizację i wielkość złóż (w tys. ton) przedstawia poniższa tabela.

Lp	Nazwa złoża	Zasoby	
		Geologiczne bilansowane	Przemysłowe
1	Broniów VI	158	-
2	Broniów IV	248	248
3	Broniów V	451	451
4	Góra Skłobska	68.593	-
5	Jankowice	357	357
6	Krawara	732	-
7	Podolszańskie	554	-
8	Szydłowiec	316	-
9	Szydłówek	50	37
10	Szydłówek-Bielecki	44	44
11	Szydłówek-Mrozowski	158	-
12	Szydłówek-Skopek	95	95
13	Szydłówek-Wojciech	47	-
14	Śmiłów	10.636	10.636
15	Śmiłów-Józef	101	-
16	Śmiłów II	182	-
17	Śmiłów-Bączek	179	179
18	Śmiłów-Sasal	42	29
19	Śmiłów III	131	
20	Szydłówek	203	
	RAZEM	13.827	12076

2.6.3. Kruszywa naturalne

Na terenie powiatu znajduje się 13 złóż, w których występują oszacowane zasoby kruszyw naturalnych. Lokalizację i wielkość złóż (w tys. ton) przedstawia poniższa tabela.

Lp	Nazwa złoża	Zasoby	
		Geologiczne bilansowane	Przemysłowe
1	Chustki II	62	-
2	Czerwienica	88	-
3	Helenów	170	-
4	Omięcin	190	-
5	Orońsko	303	-
6	Szydłowiec	3.457	-
7	Wysoka	49	-
8	Wysoka II	80	-
9	Wysoka III	252	-
10	Gąsawy I	126	
11	Gąsawy II	207	
12	Chustki Zagórski	305	
13	Zdziechów	303	
	POWIAT SZYDŁOWIECKI	5592	-

2.7. Pola elektromagnetyczne

Przez teren powiatu szydłowieckiego przebiegają dwie linie wysokiego napięcia 220 kV:

- relacji Rożki – Jaworzno II
- relacji Rożki - Tarnów

oraz trzy linie 110 kV

- relacji Rożki – Przysucha
- relacji Rożki – Skarżysko
- relacji Rożki - Wierzbica

Uciążliwość linii wysokiego napięcia mieści się w ich strefach ochronnych.

2.8. Przyroda

2.8.1. Wprowadzenie

Na terenie powiatu szydłowieckiego znajdują się obszary podlegające ochronie:

- rezerwaty przyrody o powierzchni 211,6 ha
- obszary chronionego krajobrazu o łącznej powierzchni 18365,4 ha
- 32 pomniki przyrody

Obszar chronionego krajobrazu „Lasy Przysusko-Szydłowieckie” liczy łącznie ponad 39 tys. ha, z czego 18356,4 ha znajduje się na terenie powiatu szydłowieckiego (gminy Chlewiska i Szydłowiec). Na terenie powiatu znajdują się 2 rezerwaty przyrody:

- Rezerwat „Podlasie” na terenie gminy Chlewiska
- Rezerwaty „Cis A” i „Cis B” na terenie gminy Szydłowiec

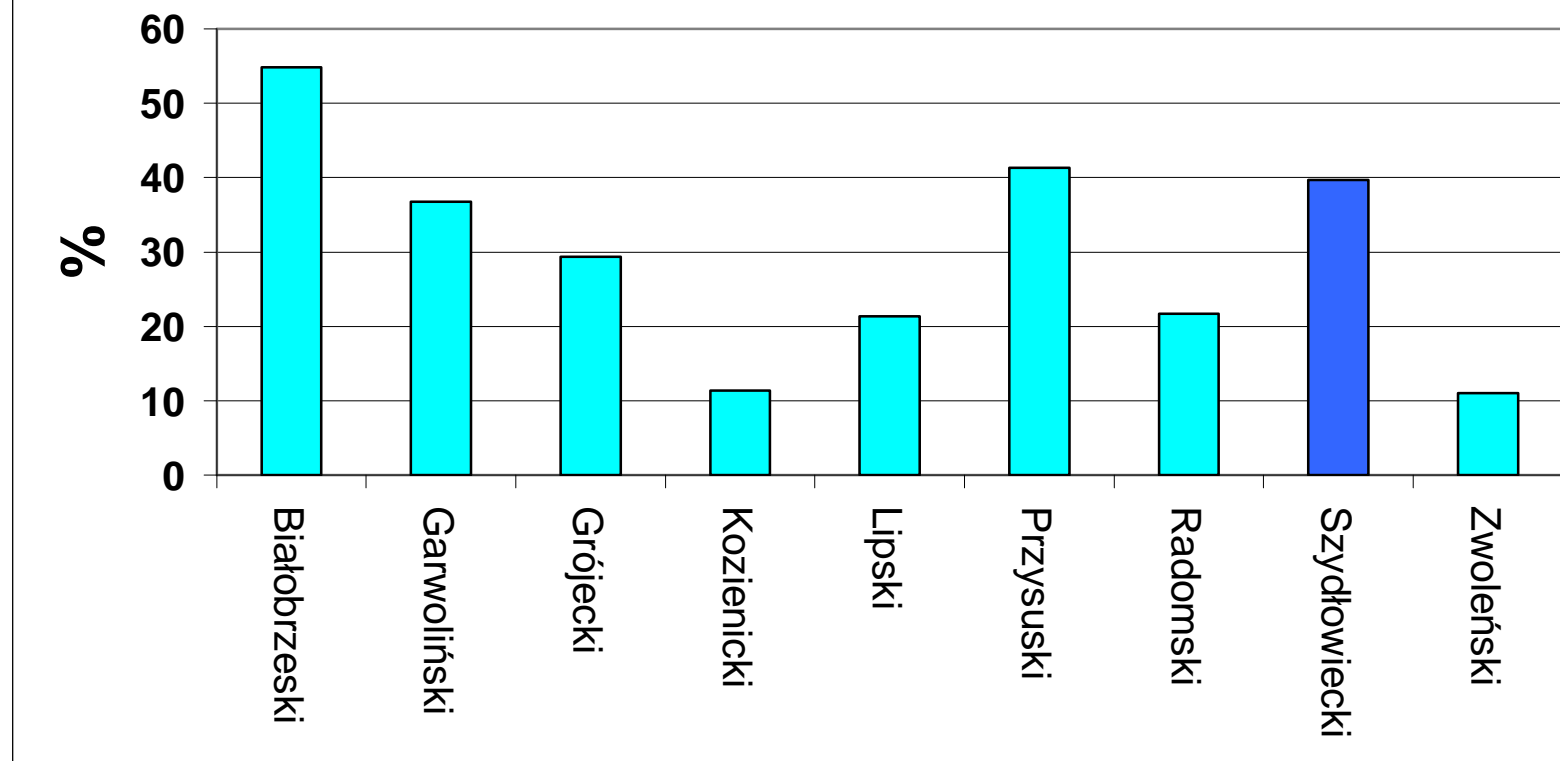
Na terenie gminy Mirów planowane jest utworzenie rezerwatu przyrody „Góra Piekło”.

Powierzchnia obszarów podlegających ochronie wynosi:

ROK	ogółem (ha)	w tym		Pomniki przyrody (szt.)
		rezerwaty	obszary chronionego krajobrazu	
2001	18597,2	211,6	18365,4	32

udział % obszarów prawnie chronionych w powierzchni ogółem

* wg Rocznika Statystycznego Województwa Mazowieckiego 2002

2.8.2. Stan zasobów przyrody

Lasy i zadrzewienia w powiecie szydłowieckim zajmują około 33 % powierzchni ogólnej. Ogólna powierzchnia lasów w powiecie szydłowieckim wynosi 14976 ha, w tym lasów państwowych 11355 ha (75,8%), prywatnych 3577 ha (23,9 %), komunalnych 44 ha (0,3%)

Lasy prywatne występują na siedlisku:

- boru suchego – 5 %
- boru świeżego – 35 %
- boru mieszanego świeżego – 25 %
- lasu mieszanego – 10 %
- ols – 10 %
- pozostałych – około 15 %

Struktura gatunkowa:

- sosna – 70 %
- olcha – 10 %
- brzoza – 10 %
- świerk – 9 %
- pozostałe – 1 %

Na terenie powiatu prowadzone są zalesienia gruntów niższych klas:

1999 r. – 16,0 ha

2000 r. – 34,1 ha

2001 r. – 32,0 ha

2002 r. – 13,0 ha

2003 r. – 26,3 ha

2.8.3. Wnioski

Środowisko przyrodnicze na terenie powiatu jest chronione przepisami ogólnymi i prawem miejscowym. Realizacja strategicznych planów rozwoju powiatu i gmin wchodzących w skład powiatu musi uwzględniać uwarunkowania środowiskowe.

2.9. Nadzwyczajne zagrożenia środowiska

Zagrożenia dla środowiska naturalnego mogą stanowić również awarie lub katastrofy. Potencjalne zagrożenie na terenie powiatu szydłowieckiego stwarzają:

- transport drogowy materiałów niebezpiecznych (droga krajowa nr 7, droga wojewódzka nr 727 oraz pozostałe drogi lokalne),
- transport kolejowy materiałów niebezpiecznych (linia kolejowa relacji Skarżysko Kamienna – Radom i linia relacji Radom – Tomaszów Mazowiecki),
- firmy zajmujące się przerobem, magazynowaniem i dystrybucją paliw,
- składowiska odpadów niebezpiecznych (mogilnik).

III CELE I ZADANIA W ZAKRESIE OCHRONY ŚRODOWISKA W POWIECIE

3.1. Cele polityki ekologicznej państwa

Główne cele polityki ekologicznej państwa dotyczą:

- racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych, w tym:
  - racjonalizacja użytkowania wód
  - zmniejszenie materiałochłonności i odpadowości produkcji
  - zmniejszenia energochłonności gospodarki
  - ochrona gleb
  - wzbogacanie i racjonalna eksploatacja zasobów leśnych
  - ochrona zasobów kopalin

- poprawy jakości środowiska, w tym:
  - racjonalna gospodarka odpadami
  - poprawa stosunków wodnych i jakości wód
  - ochrona powietrza przed zanieczyszczeniami
  - zmniejszenie hałasu i promieniowania
  - poprawa bezpieczeństwa chemicznego i biologicznego
  - eliminowanie nadzwyczajnych zagrożeń
  - utrzymanie różnorodności biologicznej i krajobrazowej

3.2. Cele wojewódzkiej polityki ekologicznej

Program ochrony środowiska województwa mazowieckiego definiuje cele główne i szczegółowe:

- zmniejszenie zanieczyszczenia środowiska
  - poprawa jakości wód
  - uporządkowania gospodarki odpadami
  - zapewnienie wysokiej jakości powietrza atmosferycznego
  - ograniczenie uciążliwości hałasu

- racjonalizacja gospodarki wodnej
  - zmniejszenie deficytu wód powierzchniowych
  - ograniczenie poboru wód podziemnych dla celów gospodarczych, produkcji i usług,
  - ograniczenie wodochłonności
  - poprawa standardów zaopatrzenia w wodę

- zwiększenie lesistości i ochrona lasów
  - osiągnięcie wskaźnika lesistości Mazowsza do 25%
  - zmiana struktury własnościowej lasów
  - racjonalizacja gospodarki leśnej
  - rozwój funkcji ochronnych i buforowych lasów
- poprawa stanu bezpieczeństwa ekologicznego
  - ochrona przeciwpowodziowa
  - ochrona przeciwpożarowa
  - zmniejszenie ryzyka awarii związanych z wykorzystaniem lub transportem substancji niebezpiecznych
- podnoszenie poziomu wiedzy ekologicznej
  - kształtowanie postaw i zachowań zgodnych z zasadami ekorozwoju
  - wiedza ekologiczna jako ważny czynnik w procesie zarządzania
  - tworzenie ekologicznych podstaw kształtowania tożsamości regionalnej i lokalnej
- rozwój proekologicznych form działalności gospodarczej
  - wzrost liczby podmiotów gospodarczych posiadających certyfikaty jakości
  - rozwój proekologicznych form produkcji rolniczej
  - wzrost wykorzystania energii odnawialnej
  - zwiększenie udziału transportu szynowego w przewozach osób i towarów
  - zmniejszenie materiałochłonności i energochłonności produkcji
- utworzenie spójnego systemu obszarów chronionych
  - zwiększenie obszarów objętych ochroną prawną do 35% powierzchni województwa, ze szczególnym uwzględnieniem dolin rzecznych, kompleksów leśnych, a także obszaru funkcjonalnego „Zielone Płuca Polski”
  - określenie do roku 2006 zasad gospodarowania na wszystkich obszarach chronionych oraz sporządzenie planów ochrony tych obszarów
  - utrzymanie i wzmocnienie ciągłości powiązań przyrodniczych w ramach korytarzy ekologicznych krajowych, regionalnych i lokalnych
  - partnerstwo samorządowe i partycypacja społeczna w działalności na rzecz tworzenia obszarów chronionych
  - włączenie obszarów cennych przyrodniczo do europejskiej sieci ekologicznej NATURA 2000.

3.3. Harmonogram prac związanych z opracowaniem Programu Ochrony Środowiska

W ramach prac nad Powiatowym Programem Ochrony Środowiska i Powiatowym Planem Gospodarki Odpadami przeprowadzono szereg spotkań i konsultacji. Zadanie stałej współpracy z wykonawcą opracowania otrzymał Wydział Rolnictwa, Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej Starostwa Powiatowego w Szydłowcu (WR,OŚiGW), koordynację prac prowadził Zarząd Powiatu.

L.p.	Data	Realizacja	Działanie
1	26.06.2003	Zarząd Powiatu	Rozpoczęcie prac nad Powiatowym Programem Ochrony Środowiska i Powiatowym Planem Gospodarki Odpadami - ustalenie harmonogramu prac
2	02.07.2003	WR,OŚiGW	Analiza dostępnych materiałów z zakresu stanu środowiska naturalnego w powiecie
3	27.08.2003	Zarząd Powiatu WR,OŚiGW	Ocena aktualnego stanu prac nad diagnozą stanu środowiska w powiecie
4	10.09.2003	Zarząd Powiatu, Przedstawiciele Gmin, Przedstawiciele firm komunalnych	Sesja Planowania Strategicznego – analiza SWOT dla środowiska, wyznaczenie kierunków działania
5	24.09.2003	Zarząd Powiatu	Ocena aktualnego przebiegu prac, dyskusja na temat celów strategicznych i celów operacyjnych
6	13.10.2003	Zarząd Powiatu, Wójtowie i Burmistrzowie WR,OŚiGW	Dyskusja na temat Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami i założeń Powiatowego Planu Gospodarki Odpadami
7	13.11.2003	Zarząd Powiatu	Ocena aktualnego przebiegu prac, dyskusja nad planem zadań z zakresu ochrony środowiska
8	19.11.2003	Zarząd Powiatu	Ocena aktualnego przebiegu prac, przygotowanie warsztatów z udziałem przedstawicieli gmin i firm komunalnych
9	27.11.2003	WR,OŚiGW, Przedstawiciele gmin	Warsztaty Planowania Strategicznego z udziałem przedstawicieli gmin

10	12.12.2003	Zarząd Powiatu, Wójtowie i Burmistrzowie	Przedstawienie Powiatowego Programu Ochrony Środowiska i Powiatowego Planu Gospodarki Odpadami
11	grudzień 2003	Zarząd Powiatu	Przyjęcie Powiatowego Programu Ochrony Środowiska i Powiatowego Planu Gospodarki Odpadami

3.4. Analiza SWOT dla środowiska w powiecie szydłowieckim

W ramach Warsztatów Planowania Strategicznego przeprowadzono analizę SWOT w sferze ekologicznej dla powiatu szydłowieckiego. W wyniku dyskusji ustalono:

Mocne strony:

L.p.	TEMAT
1	Czyste środowisko
2	Surowce naturalne
3	Lasy, grunty do zalesień
4	Czyste wody powierzchniowe i podziemne
5	Oczyszczalnie ścieków w Szydłowcu i Orońsku
6	Segregacja odpadów na składowisku w Szydłowcu i selektywna zbiórka odpadów w Mirowie
7	Wiele osób z wykształceniem kierunkowym (ochrona środowiska)

Słabe strony:

L.p.	TEMAT
1	Brak środków na inwestycje z zakresu ochrony środowiska
2	Niska świadomość ekologiczna mieszkańców
3	Brak oczyszczalni i kanalizacji
4	Brak systemowych rozwiązań zbiórki odpadów
5	Ogrzewanie węglowe w większości gospodarstw domowych

Zagrożenia:

L.p.	TEMAT
1	Wysokie wymagania w zakresie ochrony środowiska bez zabezpieczenia środków na ich realizację
2	Brak współdziałania samorządów
3	Ubożenie społeczeństwa – bezrobocie
4	Wysokie ceny paliw ekologicznych (akcyza)

Szanse:

L.p.	TEMAT
1	Dobre przepisy prawne dotyczące ochrony środowiska
2	Zewnętrzne środki finansowe dla samorządów na ekologię
3	Ekologia – priorytetem dla władz wszystkich szczebli

Główne zadania w zakresie:

* **ochrony przyrody**

zadania bieżące:

- zagospodarowanie nieużytków i gruntów zdegradowanych
- budowa zbiorników retencyjnych
- wykonanie uproszczonych planów gospodarki leśnej
- likwidacja dzikich wysypisk
- rekultywacja wyeksploatowanych wysypisk
- tworzenie bazy agroturystycznej i turystycznej
- promocja i rozwój produkcji żywności ekologicznej

zadania perspektywiczne:

- zwiększenie lesistości do 35%
- utworzenie ścieżek rowerowych, szlaków turystycznych

* **gospodarki surowcami naturalnymi**

zadania bieżące:

- rekultywacja starych, nieeksploatowanych wyrobisk
- kontrola działalności w zakresie pozyskiwania surowców mineralnych

* **ochrony powietrza**

zadania bieżące:

- modernizacja kotłowni z tradycyjnych na ekologiczne
- termomodernizacja budynków

zadania perspektywiczne:

- gazyfikacja gmin

* **ochrony wód**

zadania bieżące:

- kontynuowanie procesu wodociągowania gmin
- modernizacja stacji uzdatniania wody
- rozpoczęcie budowy oczyszczalni ścieków i rozbudowa sieci kanalizacyjnej gmin

zadania perspektywiczne:

- budowa zbiorników retencyjnych
- kontynuacja budowy sieci kanalizacyjnych i oczyszczalni ścieków
- wymiana rur wodociągowych zawierających azbest

* **gospodarki odpadami**

zadania bieżące:

- wprowadzenie selektywnej zbiórki odpadów
- wykorzystanie surowców pozyskanych z segregacji do różnych celów np. energetycznych
- uruchomienie sortowni śmieci przy istniejącym wysypisku w Szydłowcu z perspektywą rozbudowy dla potrzeb całego powiatu
- likwidacja dzikich wysypisk
- podniesienie świadomości społecznej w zakresie gospodarki odpadami
- zagospodarowanie osadów pościekowych

3.5. Cele strategiczne, cele operacyjne i programy w zakresie ochrony środowiska dla powiatu szydłowieckiego

Analiza stanu środowiska w powiecie szydłowieckim oraz wnioski wynikające z cyklu spotkań warsztatowych organizowanych w ramach prac nad Powiatowym Programem Ochrony Środowiska umożliwiają sformułowanie Celów Strategicznych (głównych) powiatu:

- I. Poprawa stanu środowiska**
- II. Zwiększenie walorów przyrodniczych powiatu**
- III. Rozwój gospodarczy przyjazny dla środowiska**
- IV. Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców**

Realizacja celów strategicznych polityki ekologicznej powiatu wymaga zdefiniowania celów operacyjnych oraz opracowania programów działania w poszczególnych obszarach. Programom zostaną przyporządkowane szczegółowe zadania, planowane do realizacji jako zadania priorytetowe (na lata 2004-2006) oraz zadania długofalowe (na lata 2007-2011).

CELE STRATEGICZNE (Główne)	CELE OPERACYJNE (Szczegółowe)	PROGRAMY (Działania)
I Poprawa stanu środowiska	Poprawa stanu wód	<ul style="list-style-type: none"> • Budowa systemów kanalizacji i oczyszczania ścieków • Popularyzacja przydomowych oczyszczalni ścieków • Racjonalizacja gospodarki wodnej
	Poprawa stanu powietrza	<ul style="list-style-type: none"> • Gazyfikacja gmin • Modernizacja systemów grzewczych w budynkach użyteczności publicznej • Termomodernizacja budynków • Popularyzacja ekologicznych źródeł energii
	Zmniejszenie hałasu	<ul style="list-style-type: none"> • Modernizacja dróg na terenie powiatu
	Racjonalizacja gospodarki odpadami	<ul style="list-style-type: none"> • Wprowadzenie powszechnego systemu segregacji odpadów „u źródła” na terenie powiatu • Utworzenie na terenie powiatu „składowisk przejściowych” z segregacją odpadów • Rekultywacja nieczynnych składowisk odpadów
II Zwiększenie walorów przyrodniczych powiatu	Zalesienia	<ul style="list-style-type: none"> • Opracowanie harmonogramów zalesień • Zwiększenie lesistości powiatu
	Budowa zbiorników retencyjnych	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza możliwości budowy zbiorników retencyjnych na terenie powiatu • Budowa zbiorników retencyjnych i ochrony zbiorników naturalnych
	Ochrona przyrody	<ul style="list-style-type: none"> • Likwidacja „dzikich wysypisk” • Opracowanie powiatowej mapy terenów o znaczących walorach przyrodniczych
	Rozbudowa systemów infrastruktury technicznej i drogowej	<ul style="list-style-type: none"> • Budowa systemów wodociągowych w gminach • Budowa systemów kanalizacji i oczyszczania ścieków • Gazyfikacja gmin • Modernizacja systemów elektroenergetycznych • Modernizacja systemów melioracyjnych • Poprawa stanu dróg

III Rozwój gospodarczy przyjazny dla środowiska	Rozwój ekologicznego rolnictwa	<ul style="list-style-type: none"> • Popularyzacja ekologicznego rolnictwa • Rozwój agroturystyki
	Wspieranie ekologicznych technologii	<ul style="list-style-type: none"> • Popularyzacja i wspieranie rozwoju technologii przyjaznych środowisku
	Racjonalna gospodarka surowcami naturalnymi	<ul style="list-style-type: none"> • Kontrola działalności w zakresie pozyskiwania surowców naturalnych • Rekultywacja wyeksploatowanych wyrobisk
IV Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców powiatu	Edukacja ekologiczna	<ul style="list-style-type: none"> • Program edukacji ekologicznej dla dzieci i młodzieży • Popularyzacja inwestycji proekologicznych
	Wspieranie lokalnych inicjatyw proekologicznych	<ul style="list-style-type: none"> • Wspieranie organizacji pozarządowych i lokalnych inicjatyw społecznych

Cele strategiczne (C.S.) i cele operacyjne (C.O.):

I C.S. Poprawa stanu środowiska

Cel strategiczny, jakim jest poprawa stanu środowiska wymaga podjęcia działań ograniczających powstawanie zanieczyszczeń oraz minimalizację oddziaływania na środowisko funkcjonujących instalacji i urządzeń.

Osiągnięcie celu strategicznego warunkowane jest realizacją celów operacyjnych, które można zdefiniować następująco:

- poprawa jakości wód
- poprawa stanu powietrza
- zmniejszenie hałasu
- racjonalizacja gospodarki odpadami

Realizacja celu strategicznego wymaga współpracy samorządów wszystkich szczebli oraz pozyskania wsparcia zewnętrznego na realizację inwestycji.

C.O. Poprawa stanu wód

Dla poprawy stanu wód powierzchniowych na terenie powiatu konieczna jest intensyfikacja działań w zakresie gospodarki wodno-ściekowej – opracowanie i realizacja programów:

- budowy systemów kanalizacji i oczyszczania ścieków
- popularyzacji przydomowych oczyszczalni ścieków
- racjonalizacji gospodarki wodnej

Programy realizowane przez samorzady gminne pozwolą osiągnąć efekt w skali powiatu oraz regionu.

- Program budowy systemów kanalizacji i oczyszczania ścieków

Każda gmina powinna opracować gminną koncepcję kanalizacji, uwzględniając lokalne uwarunkowania – gęstość zaludnienia, ukształtowanie terenu. Budowa systemów oczyszczania ścieków powinna być jednym z najważniejszych zadań gminnych programów rozwoju

- Program popularyzacji przydomowych oczyszczalni ścieków

Budowa zbiorczych systemów kanalizacji i oczyszczania ścieków uzasadniona jest na obszarach o gęstej zabudowie. W każdej gminie istnieją tereny o zabudowie rozproszonej, dla których lepszym rozwiązaniem są przydomowe oczyszczalnie. Popularyzacja tego typu rozwiązań oraz wsparcie indywidualnych inwestycji przez samorząd.

- Program racjonalizacji gospodarki wodnej

Budowa sieci wodociągowych powinna być powiązana z budową systemów oczyszczania ścieków. Celem programu jest zapewnienie wszystkim mieszkańcom dostępu do wody o odpowiednim standardzie jakościowym.

C.O. Poprawa stanu powietrza

Realizacja celu, jakim jest poprawa stanu powietrza powinna polegać na eliminacji (zmniejszeniu) emisji zanieczyszczeń gazowych i pyłowych. Podejmowane działania powinny umożliwiać odchodzenie od przestarzałych, nieefektywnych i zanieczyszczających środowisko sposobów ogrzewania. Udostępnienie alternatywnych źródeł ciepła umożliwi realizacja następujących programów:

- program gazyfikacji gmin
- program modernizacji systemów grzewczych w budynkach użyteczności publicznej
- program popularyzacji termomodernizacji budynków
- program popularyzacji ekologicznych źródeł energii

- Program gazyfikacji gmin

Ustawa „Prawo energetyczne” nakłada na gminy obowiązek sporządzenie wieloletniego planu zaopatrzenia w nośniki energetyczne, m.in. paliwa gazowe. Budowa sieci gazociągowych uzależniona jest od zainteresowania społecznego

(ekonomiczne uzasadnienie inwestycji), a zainteresowanie społeczne warunkowane jest relacjami cenowymi między różnymi rodzajami paliw. Zwiększenie opłacalności ogrzewania gazem sieciowym możliwe jest m.in. przez zmniejszenie strat ciepła w budynkach (termomodernizację).

- Program modernizacji systemów grzewczych w budynkach użyteczności publicznej

Program modernizacji systemów grzewczych oraz termomodernizacja budynków użyteczności publicznej ma na celu nie tylko zmniejszenie zapotrzebowania na energię i ograniczenie zanieczyszczenia środowiska, ale powinien stanowić pewien wzór i źródło informacji dla mieszkańców.

- Program popularyzacji termomodernizacji budynków

Ustawa o termomodernizacji budynków umożliwia korzystanie z preferencji kredytowych na ocieplanie budynków również właścicielom domów prywatnych. Praktycznie brak jest wiedzy na ten temat w społeczeństwie. Rolą samorządów będzie upowszechnianie informacji o możliwości korzystania z ustawy.

- Program popularyzacji ekologicznych źródeł energii

Strategia Rozwoju Energetyki Odnawialnej – dokument Ministerstwa Ochrony Środowiska – zakłada zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych w bilansie paliwowo-energetycznym kraju do 7,5% w roku 2010 i do 14% w roku 2020 (obecnie udział ten wynosi około 5%). Samorządy lokalne mogą uczestniczyć w popularyzacji nowoczesnych rozwiązań technicznych w tym zakresie.

C.O. Zmniejszenie hałasu

Uciążliwość hałasu na terenie powiatu dotyczy głównie transportu drogowego. Poprawę stanu środowiska akustycznego można osiągnąć m.in. przez poprawę stanu dróg (jakość nawierzchni) oraz odpowiednie zagospodarowanie pasów drogowych przy najważniejszych drogach.

- Program modernizacji dróg na terenie powiatu

Program powinien określać docelowy model sieci komunikacyjnej wewnątrz powiatu. Sprawny i funkcjonalny system drogowy może zmniejszyć również zagrożenia wynikające z przewożenia przez teren niebezpiecznych ładunków.

C.O. Racjonalizacja gospodarki odpadami

Docelowe rozwiązanie problemu utylizacji odpadów stałych stanowi jedno z ważniejszych zadań, jakie stoją przed władzami samorządowymi. Stan techniczny składowisk na terenie powiatu daje niewiele czasu na podjęcie działań. Stworzenie sprawnego systemu zbiórki i utylizacji odpadów wymaga realizacji następujących programów:

- program wprowadzenia systemu segregacji odpadów „u źródła”
  - program utworzenia składowisk przejściowych na terenie powiatu
  - program utworzenia punktów czasowego magazynowania azbestu i utylizacji samochodów
  - program rekultywacji nieczynnych składowisk odpadów
- Program wprowadzenia systemu segregacji odpadów „u źródła”

Wstępną selekcję odpadów prowadzi jedynie gmina Mirów. Celem programu jest objęcie selektywną zbiórką odpadów wszystkich gospodarstw domowych na terenie powiatu.

- Program utworzenia składowisk przejściowych na terenie powiatu

Odpady komunalne pozostałe po wstępnej segregacji (tzw. frakcja mokra) powinny być poddane powtórnej segregacji w punktach segregacyjno-przeładunkowych, zlokalizowanych na terenie powiatu. Po przewiezieniu pozostałego po wtórnej segregacji odpadu na składowisko regionalne zostanie przeprowadzona ostatnia selekcja, oddzielająca frakcję energetyczną (do spalania) i odpady ulegające biodegradacji (do kompostowania). Znaczne ilości azbestu (głównie pokrycia dachowe), znajdujące się na terenie powiatu powinny być utylizowane w specjalistycznych zakładach. Dla usprawnienia procesu utylizacji azbestu przewiduje się utworzenie powiatowego punktu magazynowania, z którego odpady zawierające azbest będą sukcesywnie odbierane. Ze względu na zwiększający się problem utylizacji wraków samochodowych powinien być utworzony powiatowy punkt rozbiórki samochodów wycofanych z eksploatacji.

- Program rekultywacji nieczynnych składowisk odpadów

Przepisy prawne, dotyczące składowisk odpadów przewidują konieczność likwidacji składowisk, nie spełniających wymogów ochrony środowiska oraz monitoring przez okres 30 lat po zamknięciu. Składowiska na terenie gminy

Szydłowiec i w gminy Chlewiska powinny być zamknięte w ciągu najbliższych 2 lat, zamknięcie składowiska na terenie gminy Orońsko przewidziane jest na 2020 rok. Konieczne jest podjęcie działań zabezpieczających rejon składowisk przed szkodliwym dla środowiska oddziaływaniem nagromadzonych odpadów.

II C.S. Zwiększenie walorów przyrodniczych powiatu

Podniesienie walorów przyrodniczych powiatu wymaga działań w sferze gospodarki leśnej i gospodarki wodnej oraz ochrony istniejących ekosystemów. Dla osiągnięcia celu strategicznego należy zdefiniować cele operacyjne:

- zalesienia gleb niższych klas bonitacyjnych
- budowa sztucznych zbiorników retencyjnych i ochrona zbiorników naturalnych
- ochrona przyrody

Działania podjęte w tych obszarach powinny zwiększyć lesistość powiatu, poprawić stosunki wodne w glebie oraz umożliwić wykorzystanie zasobów przyrodniczych regionu dla rozwoju funkcji turystyczno-rekreacyjnych.

C.O. Zalesienia

Zalesienia stanowią ważny element zwiększający atrakcyjność przyrodniczą regionu, umożliwiają również efektywniejszą rekultywację terenów zdegradowanych i wyrobisk. Działania w tym zakresie powinny być prowadzone według określonego planu, aby zalesiane tereny mogły pełnić również funkcje ochronne, rekreacyjne itp.

- Program opracowania harmonogramów zalesień

Działania podejmowane w ramach realizacji programu powinny polegać na propagowaniu zalesiania gleb niższych klas oraz opracowanie programu zwiększenia lesistości z harmonogramami realizacyjnymi, pozwalającymi na optymalne wykorzystanie dostępnych środków.

- Program zwiększenia lesistości powiatu

Osiągnięcie zakładanego poziomu lesistości powiatu (około 35%) wymaga systematycznych działań i współpracy samorządów gminnych, samorządu powiatowego z rolnikami (właścicielami gruntów) oraz instytucjami państwowymi oraz Unii Europejskiej.

C.O. Budowa zbiorników retencyjnych

Poprawa gospodarki wodnej na terenie powiatu wymaga skoordynowanych działań w zakresie sztucznej retencji i ochrony retencji naturalnej. Pozwoli to uzyskać poprawę stosunków wodnych w glebie, zmniejszy zagrożenie powodzią i podtopieniami oraz poprawi warunki bytowania ekosystemów związanych ze środowiskiem wodnym

- Opracowanie analizy możliwości budowy zbiorników retencyjnych

Inwestycje w zakresie systemów retencyjnych muszą być poprzedzone gruntowną analizą możliwości technicznych, geologicznych, prawnych.

- Program budowy zbiorników retencyjnych i ochrony zbiorników naturalnych

Realizacja programu wymaga współdziałania mieszkańców i samorządu gminy oraz podjęcia starań o pozyskanie środków zewnętrznych na realizację inwestycji.

C.O. Ochrona przyrody

Działania chroniące przyrodę mają na celu zachowanie zasobów przyrodniczych w jak najlepszym stanie oraz umożliwienie korzystania z terenów o wysokich walorach przyrodniczych bez pogarszania ich stanu. Dla realizacji tego celu należy opracować i wdrożyć programy:

- program likwidacji dzikich wysypisk
- opracowanie powiatowej mapy terenów o znaczących walorach przyrodniczych
- program wykorzystania terenów o znaczących walorach przyrodniczych dla rozwoju agroturystyki
- program likwidacji dzikich wysypisk

Likwidacja dzikich wysypisk będzie skuteczna, jeżeli równolegle zostanie wprowadzony sprawny system segregacji i zbierania odpadów komunalnych z gospodarstw domowych. Program powinien objąć lokalizację nieformalnych składowisk i opracowanie harmonogramu ich likwidacji. Likwidacja „dzikich wysypisk” powinna być procesem ciągłym i trwać aż do całkowitej likwidacji problemu.

- Opracowanie powiatowej mapy terenów o znaczących walorach przyrodniczych

Ewidencja terenów o znaczących walorach przyrodniczych stanowi pierwszy etap opracowania programów ich ochrony oraz daje możliwość przygotowania spójnego, regionalnego programu wykorzystania tych zasobów dla rozwoju turystyki i agroturystyki.

III C.S. Rozwój gospodarczy przyjazny dla środowiska

Cel strategiczny, jakim jest rozwój gospodarczy przyjazny dla środowiska musi być realizowany wielotorowo – w związku z tym można zdefiniować następujące cele operacyjne:

- rozbudowa systemów infrastruktury technicznej
- rozwój ekologicznego rolnictwa
- wspieranie ekologicznych technologii
- racjonalna gospodarka surowcami naturalnymi

Część programów, które zostały przypisane do tego celu strategicznego pokrywa się z programami I celu strategicznego.

C.O. Rozbudowa systemów infrastruktury technicznej i drogowej

Rozbudowa systemów infrastruktury technicznej i drogowej jest warunkiem koniecznym dla rozwoju gospodarczego i poprawy stanu środowiska naturalnego regionu.

- Program budowy systemów wodociągowych w gminach

Zadania związane z racjonalizacją gospodarki wodnej zostały zdefiniowane w ramach celu operacyjnego „Poprawa stanu wód”

- Program budowy systemów kanalizacji i oczyszczania ścieków

Zadania związane z rozbudową sieci kanalizacyjnej i systemów oczyszczania ścieków zostały zdefiniowane w ramach celu operacyjnego „Poprawa stanu wód”

- Program gazyfikacji gmin

Zadania związane z gazyfikacją gmin zostały zdefiniowane w ramach celu operacyjnego „Poprawa stanu powietrza”

- Program modernizacji systemów elektroenergetycznych

Ustawa „Prawo energetyczne” nakłada na samorzady gminne obowiązek opracowania wieloletniego planu zaopatrzenia w nośniki energii, m.in. w

energie elektryczną. W ramach planu określa się zadania, które zapewniają gminie bezpieczeństwo energetyczne oraz umożliwiają mieszkańcom gminy korzystanie z zasilania elektrycznego urządzeń gospodarstwa domowego.

- Program modernizacji systemów melioracyjnych

Na prawidłową gospodarkę wodną w powiecie wpływa w znacznym stopniu funkcjonowanie systemów melioracyjnych. Funkcjonujące urządzenia melioracyjne w wielu przypadkach nie spełniają swoich funkcji – głównie z powodu niewłaściwej konserwacji, a ta wiąże się z brakiem środków. Program zakłada opracowanie harmonogramów działań inwestycyjnych i modernizacyjnych.

- Program poprawy stanu dróg

Zadania związane z poprawą stanu dróg zostały zdefiniowane w ramach celu operacyjnego „Zmniejszenie hałasu”

C.O. Rozwój ekologicznego rolnictwa

Rozwój ekologicznego rolnictwa pozwala na zwiększenie oferty produkcyjnej lokalnych gospodarstw rolnych. Działania, jakie mogą w tym zakresie podjąć samorzady polega przede wszystkim na pomocy organizacyjnej, ponieważ bezpośrednim realizatorem zadań (i beneficjentem programów pomocowych) będą rolnicy.

- Program popularyzacji ekologicznego rolnictwa

Popularyzacja ekologicznego rolnictwa wśród rolników oraz pomoc organizacyjna w działalności (tworzenie grup producenckich, promocja itp.) powinna być wpisana w strategię rozwoju wszystkich samorządów na terenie powiatu. Instytucjami współpracującymi będą m.in. Regionalne Centrum Doradztwa Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich oraz Mazowiecka Izba Rolnicza.

- Program rozwoju agroturystyki

Rozwój agroturystyki zwiększa atrakcyjność regionu, powinien być więc wspierany organizacyjnie przez samorzady gminne i samorząd powiatowy. Bezpośrednim realizatorem programu będą gospodarstwa rolne, mające odpowiednie warunki dla podjęcia takiej działalności.

C.O. Wspieranie ekologicznych technologii

Funkcjonowanie podmiotów gospodarczych na rynku musi spełniać warunki konkurencyjności – duża wydajność, niskie koszty produkcji. Dla osiągnięcia tego celu niezbędne jest wdrażanie nowych, ekologicznych technologii, które nie wymagają ponoszenia wysokich kosztów korzystania ze środowiska naturalnego. Działania, jakie powinny być podjęte można przedstawić jako:

- program popularyzacji i wspierania technologii przyjaznych środowisku
- Program popularyzacji i wspierania technologii przyjaznych środowisku

Samorządy gminne i samorząd powiatowy powinny wykorzystać swoje możliwości kontaktu z mieszkańcami (strony internetowe, tablice ogłoszeń, biuletyny informacyjne) do popularyzacji najnowszych rozwiązań technologicznych, zwłaszcza z dziedziny oczyszczania ścieków, utylizacji odpadów, alternatywnych źródeł energii itp.) Samorządy gminne mogą wspierać technologie przyjazne środowisku stosując ulgi podatkowe, ułatwienia w pozyskaniu terenów pod inwestycje.

C.O. Racjonalna gospodarka surowcami naturalnymi

Na terenie powiatu szydłowieckiego eksploatowane są surowce naturalne, głównie budowlane. Eksploatacja musi odbywać się zgodnie z przepisami prawnymi w tym zakresie, tereny poeksploatacyjne muszą być rekultywowane. Dla spełnienia tych wymogów prawnych niezbędna jest realizacja programów:

- program kontroli działalności w zakresie pozyskiwania surowców naturalnych
- program rekultywacji wyeksploatowanych wyrobisk
- Program kontroli działalności w zakresie pozyskiwania surowców naturalnych

Służby kontrolujące działalność gospodarczą w zakresie pozyskiwania surowców naturalnych powinny być wyposażone w odpowiednie środki dla skutecznej kontroli zgodności działalności firm z warunkami i pozwoleniami na eksploatację złóż oraz możliwościami przeciwdziałania „dzikiej eksploatacji”

- Program rekultywacji wyeksploatowanych wyrobisk

Istniejące na terenie powiatu wyrobiska poeksploatacyjne powinny być rekultywowane. Konieczne jest opracowanie programu, który umożliwi

wykorzystanie w tym celu kompostu otrzymywanego z organicznych odpadów komunalnych oraz zalesianie tych terenów.

IV C.S. Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców powiatu

Powodzenie realizacji programów ochrony środowiska zależy w znacznym stopniu od poziomu wiedzy ekologicznej mieszkańców. Dlatego podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców zostało zdefiniowane jako cel strategiczny dla powiatu szydłowieckiego. Cele operacyjne to:

- edukacja ekologiczna
- wspieranie lokalnych inicjatyw proekologicznych

C.O. Edukacja ekologiczna

Działania edukacyjne muszą być adresowane do całej społeczności – do dzieci i młodzieży w ramach zajęć szkolnych i pozalekcyjnych, do dorosłych w ramach działalności informacyjnej samorządów oraz instytucji (np. WODR).

Opracowanie i realizacja programów:

- program edukacji ekologicznej dla dzieci i młodzieży
- program popularyzacji inwestycji ekologicznych

umożliwi uzyskanie „sprzyjającego klimatu społecznego” dla działań w zakresie zbiórki i segregacji odpadów, budowy systemów oczyszczania ścieków, racjonalnej gospodarki wodą i energią.

- Program edukacji ekologicznej dla dzieci i młodzieży

Opracowanie programów edukacyjnych to zadanie dla placówek oświatowych we współpracy z jednostkami samorządowymi. Dobre programy mają szansę na uzyskanie wsparcia finansowego ze strony fundacji i funduszy ochrony środowiska oraz ze środków pomocowych.

- Program popularyzacji inwestycji proekologicznych

Popularyzacja inwestycji proekologicznych powinna polegać na wytwarzaniu „zapotrzebowania społecznego” na budowę sieci infrastrukturalnych – przede wszystkim przez działalność informacyjną oraz obniżanie kosztów współudziału mieszkańców w realizowanych inwestycjach (m.in. przez pozyskiwanie wsparcia zewnętrznego, wybór optymalnych technologii itp.)

C.O. Wspieranie lokalnych inicjatyw proekologicznych

Współdziałanie samorządów z organizacjami pozarządowymi, działającymi w obszarze ochrony środowiska umożliwi poprawę skuteczności działań edukacyjnych, zwiększy szansę uzyskania wsparcia zewnętrznego na realizację programów ekologicznych.

- Program wspierania organizacji pozarządowych i lokalnych inicjatyw społecznych

Organizacje pozarządowe mają możliwość samodzielnego ubiegania się o środki pomocowe na realizację opracowanych przez siebie programów, mogą również współpracować z urzędami gminnymi i powiatowymi. Wsparcie organizacji pozarządowych np. przez udostępnienie lokalu, udostępnienie łącza internetowego, pomoc organizacyjną może przynieść znaczącą poprawę skuteczności działań proekologicznych w regionie.

IV PLAN DZIAŁAŃ NA LATA 2004 - 2006

4.1. Założenia planu działań na lata 2004-2006

Działania priorytetowe Powiatowego Programu Ochrony Środowiska zostały zdefiniowane po przeprowadzeniu:

- analizy stanu obecnego środowiska naturalnego w powiecie
- analizy stanu infrastruktury technicznej wpływającej na środowisko
- konsultacji z samorządami gmin wchodzących w skład powiatu

Gminne plany inwestycyjne obejmują szereg działań z zakresu gospodarki wodno-ściekowej, gospodarki odpadami, termomodernizacji budynków – inwestycje te zostały uwzględnione w programie. Skalę działań inwestycyjnych warunkują możliwości finansowe gmin, dlatego konieczne jest podjęcie intensywnych starań o pozyskanie środków zewnętrznych na te zadania. Priorytetowym zadaniem, zarówno dla samorządu powiatowego, jak i samorządów gminnych będzie podjęcie działań zwiększających świadomość ekologiczną mieszkańców – działania te powinny być podjęte niezwłocznie i prowadzone w sposób ciągły.

4.2. Poprawa jakości środowiska

Działania poprawiające stan środowiska naturalnego na terenie powiatu będą prowadzone jako:

- Działania inwestycyjne – realizowane w większości przez samorządy gminne, dotyczące przede wszystkim budowy sieci infrastruktury technicznej,
- Działania organizacyjne – realizowane przez samorząd powiatowy i samorządy gminne we współpracy z instytucjami działającymi w sektorze gospodarki komunalnej, placówkami oświatowymi, organizacjami pozarządowymi.

4.2.1. Ochrona powietrza

Stan powietrza na terenie powiatu został oceniony jako dobry – wynika to m.in. z braku dużych zakładów przemysłowych. Działania z zakresu ochrony powietrza, jakie powinny być prowadzone w latach 2004-2006 dotyczą przede wszystkim przeciwdziałania niskiej emisji:

- zmniejszenie zapotrzebowania na energię – termomodernizacja budynków, modernizacja źródeł ciepła
- popularyzacja ekologicznych źródeł energii - modernizacja sieci elektroenergetycznych, popularyzacja odnawialnych źródeł energii

- modernizacja systemu komunikacyjnego powiatu w celu zmniejszenia emisji spalin

4.2.2. Ochrona wód

Działania poprawiające stan wód powierzchniowych w latach 2004-2006 obejmują:

- racjonalizację gospodarki wodnej na terenie powiatu – modernizację ujęć wody i rozbudowę sieci wodociągowych
- rozpoczęcie budowy systemów kanalizacji sanitarnej w gminach Jastrząb, Orońsko, modernizację oczyszczalni w Szydłowcu, budowę oczyszczalni przydomowych na terenie gminy Mirów.
- przeprowadzenie analizy możliwości budowy zbiorników retencyjnych na terenie powiatu

4.2.3. Gospodarka odpadami

Działania na lata 2004-2006 obejmują:

- wprowadzenie we wszystkich gminach selektywnej zbiórki odpadów
- zamknięcie istniejących składowisk odpadów
- utworzenie na terenie powiatu punktu segregacji odpadów stałych
- utworzenie na terenie powiatu punktu tymczasowego magazynowania odpadów niebezpiecznych
- podjęcie działań w celu likwidacji dzikich wysypisk odpadów

4.2.4. Zmniejszenie hałasu

Podstawowym źródłem hałasu na terenie powiatu jest transport drogowy. Działania podejmowane w celu zmniejszenia uciążliwości hałasu dotyczą modernizacji dróg (poprawa stanu nawierzchni) oraz tworzenia pasów zieleni ochronnej wzdłuż szlaków komunikacyjnych (koordynacja działań wynikających z programu zalesień)

4.2.5. Ochrona przyrody

Działania w zakresie ochrony przyrody powinny obejmować:

- realizację programu ochrony istniejących zbiorników wodnych
- realizację programu wykorzystania terenów o znaczących walorach przyrodniczych dla rozwoju agroturystyki
- starania o utworzenie rezerwatu przyrody „Góra Piekło” na terenie gminy Mirów.

V ZARYS PLANU DZIAŁAŃ NA LATA 2007 - 2011

5.1. Założenia planu działań na lata 2007-2011

Znaczna część zadań, przewidzianych do realizacji w latach 2004-2006 to faza wstępna inwestycji – przygotowanie dokumentacji, niezbędnych pozwoleń oraz zabezpieczenie środków na realizację (własnych i zewnętrznych). Plan działań na lata 2007-2011 zakłada kontynuację realizacji celów strategicznych i celów operacyjnych, rozpoczętą w okresie 2004-2006.

5.2. Poprawa jakości środowiska

Dla poprawy stanu środowiska na terenie powiatu będą kontynuowane działania z zakresu: ochrony powietrza, ochrony wód, racjonalizacji gospodarki odpadami, zmniejszenia hałasu oraz ochrony zasobów przyrody.

5.2.1. Ochrona powietrza

Działania z zakresu ochrony powietrza, przewidywane na lata 2007-2011 obejmuje kontynuację zadań:

- termomodernizacja budynków, modernizacja źródeł ciepła
- budowa sieci gazociągowych, modernizacja sieci elektroenergetycznych, popularyzacja odnawialnych źródeł energii
- modernizacja systemu komunikacyjnego powiatu

5.2.2. Ochrona wód

Działania inwestycyjne, planowane na lata 2007-2011 zakładają rozbudowę i modernizację systemów wodociągowych na terenie gmin: Chlewiska, Jastrząb, Orońsko, Szydłowiec oraz budowę sieci kanalizacji sanitarnej na terenie gmin: Chlewiska, Jastrząb, Orońsko, Szydłowiec. Kontynuowana będzie budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w gminie Mirów oraz w pozostałych gminach wchodzących w skład powiatu.

5.2.3. Gospodarka odpadami

Plan zadań na lata 2007-2011 przewiduje objęcie całego terenu powiatu selektywną zbiórką odpadów, uruchomienie punktu segregacyjno-przeładunkowego odpadów zmieszanych, uruchomienie punktów czasowego magazynowania odpadów niebezpiecznych oraz punktu utylizacji wraków

samochodowych. Prowadzona będzie rekultywacja terenów zamkniętych składowisk odpadów.

5.2.4. Zmniejszenie hałasu

Program przewiduje kontynuację inwestycji modernizacyjnych sieci drogowej na terenie powiatu.

5.2.5. Ochrona przyrody

Działania w zakresie ochrony przyrody będą obejmować kontynuację:

- realizacji programu zalesień
- realizacji programu ochrony istniejących zbiorników wodnych
- realizacji programu wykorzystania walorów przyrodniczych dla rozwoju agroturystyki

Zestawienie zadań priorytetowych na lata 2004-2006 i zadań na lata 2007-2011 w układzie celów strategicznych i celów operacyjnych.

I C.S. Poprawa stanu środowiska

C.O. Poprawa stanu wód

- Program budowy systemów kanalizacji i oczyszczania ścieków

Zadania priorytetowe na lata 2004 – 2006			
L.p.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków
1	Budowa systemu przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy	Wójt Gminy Mirów	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
2	Opracowanie dokumentacji technicznej i rozpoczęcie budowy oczyszczalni ścieków w Chlewiskach lub w Pawłowie	Wójt Gminy Chlewiska	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
3	Rozpoczęcie budowy oczyszczalni ścieków i kanalizacji w Jastrzębiu	Wójt Gminy Jastrząb	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
4	Budowa oczyszczalni ścieków i kanalizacji w Orońsku	Wójt Gminy Orońsko	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
5	Dokończenie modernizacji oczyszczalni ścieków w Szydłowcu	Burmistrz Miasta Szydłowiec	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
6	Wymiana nieszczelnych odcinków kanalizacji sanitarnej	Burmistrz Miasta Szydłowiec	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
7	Wyłączenie odpływu wód z kanalizacji burzowych do systemu kanalizacji sanitarnej	Burmistrz Miasta Szydłowiec	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE

Zadania na lata 2007 – 2011			
L.p.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków
1	Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowościach: Chlewiska, Wola Zagrodnia, Zaława, Broniów	Wójt Gminy Chlewiska	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
2	Budowa sieci kanalizacyjnej w Jastrzębiu	Wójt Gminy Jastrząb	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
3	Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowościach: Helenów, Tomaszów, Krogulcza Sucha, Krogulcza Mokra; Modernizacja oczyszczalni ścieków w Łaziskach i rozbudowa oczyszczalni w Orońsku	Wójt Gminy Orońsko	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
4	Dokończenie budowy sieci kanalizacyjnej w Szydłowcu	Burmistrz Miasta Szydłowiec	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
5	Modernizacja oczyszczalni ścieków w Wierzbicy (powiat radomski) dla poprawy czystości wód rzeki Szabasówki		<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE

- Program popularyzacji przydomowych oczyszczalni ścieków

Zadania priorytetowe na lata 2004 – 2006			
L.p.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków
1	Opracowanie i wdrożenie programu popularyzacji przydomowych oczyszczalni ścieków	Zarząd Powiatu, Wójtowie Gmin	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
2	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy Jastrząb	Wójt Gminy Jastrząb	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE

3	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy Orońsko	Wójt Gminy Orońsko	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
4	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy Szydłowiec	Burmistrz Miasta Szydłowiec	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
5	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy Chlewiska	Wójt Gminy Chlewiska	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
6	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy Mirów	Wójt Gminy Mirów	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE

Zadania na lata 2007 - 2011

L.p.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków
1	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy Jastrząb	Wójt Gminy Jastrząb	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
2	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy Orońsko	Wójt Gminy Orońsko	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochr. Środowiska • Środki UE
3	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy Szydłowiec	Burmistrz Miasta Szydłowiec	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochr. Środowiska • Środki UE
4	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy Chlewiska	Wójt Gminy Chlewiska	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
5	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy Mirów	Wójt Gminy Mirów	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE

- Program racjonalizacji gospodarki wodnej

Zadania priorytetowe na lata 2004 – 2006			
L.p.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków
1	Budowa sieci wodociągowych w miejscowościach: Huta, Aleksandrów, Majdanki, Borki, Leszczyny; Skłoby, Stefanków, Nadolna; Ostałów, Ostaówek, Zawonia, Sulistrowice	Wójt Gminy Chlewiska	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
2	Modernizacja Stacji Uzdatniania Wody w Jastrzębiu	Wójta Gminy Jartrząb	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
3	Budowa sieci wodociągowych w miejscowościach: Chronówek, Wałsnów-Zalas, Orońsko ul. Brandta; Chałupki, Łaziska; Rozbudowa stacji uzdatniania wody w Chronowie	Wójt Gminy Orońsko	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
4	Modernizacja Stacji Uzdatniania Wody i sieci wodociągowej w Majdowie; Budowa stacji uzdatniania wody dla Szydłowca	Burmistrz Miasta Szydłowiec	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
5	Uruchomienie 3 studni głębinowej z automatycznym systemem sterowania	Burmistrz Miasta Szydłowiec	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochr. Środowiska • Środki UE

Zadania na lata 2007 – 2011			
L.p.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków
1	Budowa sieci wodociągowych w miejscowościach: Ostałów, Ostaówek, Zawonia, Sulistrowice, Krawara, Antoniów	Wójt Gminy Chlewiska	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
2	Modernizacja Stacji Uzdatniania Wody w Śmiłowie; Modernizacja sieci wodociągowej w Lipienicach Górnych, Woli Lipienieckiej Dużej, Woli Lipienieckiej Małej	Wójt Gminy Jastrząb	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE

3	Modernizacja hydroforni: Orońsko, Chronów, Dobrut; Wprowadzenie układu pierścieniowego wodociągów	Wójt Gminy Orońsko	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
4	Wymiana odcinków sieci wodociągowych, zawierających azbest	Burmistrz Miasta Szydłowiec	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE

C.O. Poprawa stanu powietrza

- Program gazyfikacji gmin

Zadania priorytetowe na lata 2004 – 2006			
L.p.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków
1	Analiza zapotrzebowania na budowę sieci gazociągowych w sołectwach	Wójtowie i Burmistrzowie Gmin	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
2	Opracowanie gminnych koncepcji gazyfikacji	Wójtowie i Burmistrzowie Gmin	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE

Zadania na lata 2007 - 2011			
L.p.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków
1	Rozpoczęcie gazyfikacji gminy Mirów	Wójt Gminy Mirów	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
2	Rozpoczęcie gazyfikacji gminy Chlewiska	Wójt Gminy Chlewiska	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
3	Rozpoczęcie gazyfikacji gminy Orońsko	Wójt Gminy Orońsko	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochr. Środowiska • Środki UE

- Program modernizacji systemów grzewczych w budynkach użyteczności publicznej

Zadania priorytetowe na lata 2004 – 2006			
L.p.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków
1	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej	Zarząd Powiatu Szydłowieckiego	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet powiatu • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
2	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej	Wójt Gminy Mirów	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
3	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej (Gimnazjum w Chlewiskach, PSP w Cukrówce)	Wójt Gminy Chlewiska	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
4	Modernizacja kotłowni w Urzędzie Gminy w Jastrzębiu, PSP Gąsawy Rządowe, PSP Wola Lipieniecka Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej	Wójt Gminy Jastrząb	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
5	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej (ZGKiM, świetlica w Łaziskach)	Wójt Gminy Orońsko	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
6	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej	Burmistrz Miasta Szydłowiec	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE

Zadania na lata 2007 - 2011			
L.p.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków
1	Termomodernizacja pozostałych budynków użyteczności publicznej	Zarząd Powiatu Szydłowieckiego	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet powiatu • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE

2	Termomodernizacja pozostałych budynków użyteczności publicznej	Wójt Gminy Mirów	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochr. Środowiska • Środki UE
3	Termomodernizacja pozostałych budynków użyteczności publicznej	Wójt Gminy Chlewiska	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochr. Środowiska • Środki UE
4	Termomodernizacja pozostałych budynków użyteczności publicznej	Wójt Gminy Jastrząb	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochr. Środowiska • Środki UE
5	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej (PSP Wałsnów, PSP Ciepła, świetlica w Orońsku)	Wójt Gminy Orońsko	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochr. Środowiska • Środki UE
6	Termomodernizacja pozostałych budynków użyteczności publicznej	Burmistrz Miasta Szydłowiec	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochr. Środowiska • Środki UE

- Program popularyzacji termomodernizacji budynków

Zadania priorytetowe na lata 2004 – 2006

L.p.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków
1	Popularyzacja termomodernizacji budynków w indywidualnych gospodarstwach, budynkach podmiotów gospodarczych	Wójtowie i Burmistrzowie Gmin	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet powiatu • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
2	Termomodernizacja budynków prywatnych	Właściciele	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska

Zadania na lata 2007 - 2011

L.p.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków
1	Popularyzacja termomodernizacji budynków w indywidualnych gospodarstwach, budynkach podmiotów gospodarczych	Wójtowie i Burmistrzowie Gmin	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet powiatu • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE

2	Termomodernizacja budynków prywatnych	Właściciele	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska
---	---------------------------------------	-------------	---

- Program popularyzacji ekologicznych źródeł energii

Zadania priorytetowe na lata 2004 – 2006			
L.p.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków
1	Popularyzacja ekologicznych źródeł energii	Zarząd Powiatu Wójtowie i Burmistrzowie Gmin	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet powiatu • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE

Zadania na lata 2007 – 2011			
L.p.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków
1	Popularyzacja ekologicznych źródeł energii	Zarząd Powiatu Wójtowie i Burmistrzowie Gmin	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet powiatu • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
2	Wymiana istniejących kotłowni w budynkach użyteczności publicznej na ekologiczne	Zarząd Powiatu Wójtowie i Burmistrzowie Gmin	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet powiatu • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE

C.O. Zmniejszenie hałasu

- Program modernizacji dróg na terenie powiatu

Zadania priorytetowe na lata 2004 – 2006			
L.p.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków
1	Modernizacja dróg powiatowych i gminnych: <ul style="list-style-type: none"> • Omięcín-Zaborowie (1,1 km) • Hucisko-Budki II (0,8 km) • Szydłowiec-Antoniów (3,0 km) 	Zarząd Powiatu Burmistrz Miasta i Gminy Szydłowiec	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet powiatu • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE

2	Modernizacja dróg powiatowych i gminnych: <ul style="list-style-type: none"> • Mirów-Wierzbica (3,2 km) • Mirów-Mirów Nowy (3,0 km) 	Zarząd Powiatu Wójt Gminy Mirów	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet powiatu • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
3	Modernizacja dróg powiatowych <ul style="list-style-type: none"> • Szydłowiec-Antoniów (3,5 km) • Chlewiska-Korzyce (2,5 km) • Stefanków do drogi woj. 727 (1,7km) • Smagów-Cukrówka-Pawłów (2,7km) • Huta-Borki (1,0 km) • Ostałów-Sulistrowice (3,5 km) 	Zarząd Powiatu Wójt Gminy Chlewiska	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet powiatu • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
4	Modernizacja dróg powiatowych i gminnych: <ul style="list-style-type: none"> • Wawrzyszów-Chronów (15 km) • Łaziska-Orońsko (3,0 km) 	Zarząd Powiatu Wójt Gminy Orońsko	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet powiatu • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
5	Modernizacja dróg powiatowych i gminnych: <ul style="list-style-type: none"> • Lipienice-Dobrut (3,0 km) 	Zarząd Powiatu Wójt Gminy Jastrząb	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet powiatu • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE

Zadania na lata 2007 - 2011

L.p.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków
1	Modernizacja dróg powiatowych i gminnych: <ul style="list-style-type: none"> • Mniszek-Omięcín-Szydłowiec (3,05 km) 	Zarząd Powiatu Burmistrz Miasta i Gminy Szydłowiec	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet powiatu • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
2	Modernizacja dróg powiatowych i gminnych: <ul style="list-style-type: none"> • Smagów-Krzcięcin (2,5 km) • Stefanków-Skłoby (1,3 km) • Ostałówek-Krawara-Pawłów (1,5km) 	Zarząd Powiatu Wójt Gminy Chlewiska	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet powiatu • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
3	Modernizacja dróg powiatowych i gminnych: <ul style="list-style-type: none"> • Szydłowiec-Zbijów Mały 	Zarząd Powiatu Wójt Gminy Mirów	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet powiatu • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE

4	Budowa ciągów pieszych przy drogach powiatowych i gminnych	Zarząd Powiatu Wójtowie i Burmistrzowie Gmin	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet powiatu • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
5	Budowa chodnika w miejscowościach: Majdów, Łaziska	Zarząd Powiatu Burmistrz Miasta i Gminy Szydłowiec Wójt Gminy Orońsko	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet powiatu • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
6	Przebudowa mostów drewnianych w miejscowościach: Ciepła, Zaborów	Zarząd Powiatu Wójt Gminy Orońsko	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet powiatu • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE

C.O. Racjonalizacja gospodarki odpadami

- Program wprowadzenia systemu segregacji odpadów „u źródła”

Zadania priorytetowe na lata 2004 – 2006			
L.p.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków
1	Wprowadzenie powszechnego systemu segregacji odpadów „u źródła”	Zarząd Powiatu Wójtowie i Burmistrzowie Gmin	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet powiatu • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE

Zadania na lata 2007 – 2011			
L.p.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków
1	Zwiększanie odzysku surowców wtórnych w wyniku wstępnej segregacji	Zarząd Powiatu Wójtowie i Burmistrzowie Gmin	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet powiatu • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE

- Program utworzenia składowisk przejściowych na terenie powiatu

Zadania priorytetowe na lata 2004 – 2006			
L.p.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków
1	Utworzenie na terenie powiatu punktów segregacyjno-przeładunkowych,	Wójtowie i Burmistrzowie Gmin	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet powiatu • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
2	Utworzenie powiatowego punktu magazynowania odpadów zawierających azbest	Zarząd Powiatu Wójtowie i Burmistrzowie Gmin	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet powiatu • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
3	Utworzenie powiatowego punktu utylizacji wraków samochodowych	Zarząd Powiatu Wójtowie i Burmistrzowie Gmin	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet powiatu • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE

Zadania na lata 2007 - 2011			
L.p.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków
1	Rozbudowa i modernizacja punktów segregacyjno-przeładunkowych,	Wójtowie i Burmistrzowie Gmin	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet powiatu • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
2	Rozbudowa i modernizacja powiatowego punktu magazynowania odpadów zawierających azbest	Wójtowie i Burmistrzowie Gmin	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet powiatu • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
3	Rozbudowa i modernizacja powiatowego punktu utylizacji wraków samochodowych	Wójtowie i Burmistrzowie Gmin	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet powiatu • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE

- Program rekultywacji nieczynnych składowisk odpadów

Zadania priorytetowe na lata 2004 – 2006			
L.p.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków
1	Likwidacja mogilnika	Urząd Wojewódzki Zarząd Powiatu Wójt Gminy Orońsko	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet powiatu • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
2	Rekultywacja wysypiska w Broniowie	Wójt Gminy Chlewiska	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
3	Rekultywacja terenu wysypiska w Jastrzębiu-Czerwienicy	Wójt Gminy Jastrząb	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
4	Likwidacja wysypiska w Szydłowcu	Burmistrz Miasta Szydłowiec	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE

Zadania na lata 2007 - 2011			
L.p.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków
1	Rekultywacja terenu wysypiska w Broniowie	Wójt Gminy Chlewiska	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
2	Rekultywacja terenu wysypiska w Jastrzębiu-Czerwienicy	Wójt Gminy Jastrząb	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
3	Likwidacja wysypiska w Guzowie	Wójt Gminy Orońsko	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE

II C.S. Zwiększenie walorów przyrodniczych powiatu

C.O. Zalesienia

- Program opracowania harmonogramów zalesień

Zadania priorytetowe na lata 2004 – 2006			
L.p.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków
1	Opracowanie programu zwiększenia lesistości powiatu i harmonogramów zalesień	Starostwo Powiatowe	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet powiatu • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochr. Środowiska • Środki UE

Zadania na lata 2007 - 2011			
L.p.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków
1	Opracowanie harmonogramów zalesień	Starostwo Powiatowe	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet powiatu • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochr. Środowiska • Środki UE

- Program zwiększenia lesistości powiatu

Zadania priorytetowe na lata 2004 – 2006			
L.p.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków
1	Zalesienie około 160 ha gruntów V i VI klasy na terenie gmin wchodzących w skład powiatu	Starostwo Powiatowe, Gminy	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet powiatu • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochr. Środowiska • Środki UE

Zadania na lata 2007 - 2011			
L.p.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków
1	Zalesienie 280 ha gruntów V i VI klasy na terenie gmin wchodzących w skład powiatu	Starostwo Powiatowe, Gminy	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet powiatu • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochr. Środowiska • Środki UE

2	Zwiększenie limitów zalesień z ustawy „o przeznaczeniu gruntów rolnych na leśne”	Zarząd Powiatu Lasy Państwowe	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet powiatu • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
---	--	----------------------------------	--

C.O. Budowa zbiorników retencyjnych

- Opracowanie analizy możliwości budowy zbiorników retencyjnych

Zadania priorytetowe na lata 2004 – 2006			
L.p.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków
1	Opracowanie diagnozy stanu obecnego retencji sztucznej i naturalnej na terenie gmin	Wójtowie i Burmistrzowie Gmin	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
2	Analiza możliwości budowy zbiorników retencyjnych na terenie gmin	Wójtowie i Burmistrzowie Gmin	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochr. Środowiska • Środki UE
3	Uregulowanie stanu własnościowego terenów pod planowane zbiorniki wodne	Wójtowie i Burmistrzowie Gmin	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE

Zadania na lata 2007 - 2011			
L.p.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków
1	Opracowanie dokumentacji technicznej dla nowych zbiorników retencyjnych	Wójtowie i Burmistrzowie Gmin	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE

- Program budowy zbiorników retencyjnych i ochrony zbiorników naturalnych

Zadania priorytetowe na lata 2004 – 2006			
L.p.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków
1	Budowa zbiornika w Pawłowie – dokumentacja	Wójt Gminy Chlewiska Inwestorzy	<ul style="list-style-type: none"> • Środki inwestorów • Budżet gminy • Budżet państwa • Fundusze Ochr. Środowiska • Środki UE
2	Odbudowa zespołu zbiorników wodnych w Mirowie	Właściciel	<ul style="list-style-type: none"> • Środki inwestora • Budżet gminy • Budżet państwa • Fundusze Ochr. Środowiska • Środki UE
3	Modernizacja zalewu gminnego	Wójt Gminy Jastrząb	<ul style="list-style-type: none"> • Środki inwestora • Budżet gminy • Budżet państwa • Fundusze Ochr. Środowiska • Środki UE
4	Budowa małych zbiorników retencyjnych na terenie powiatu	Inwestorzy Gminy	<ul style="list-style-type: none"> • Środki inwestorów • Budżet gminy • Budżet państwa • Fundusze Ochr. Środowiska • Środki UE

Zadania na lata 2007 – 2011			
L.p.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków
1	Budowa zbiornika w Pawłowie	Wójt Gminy Chlewiska Inwestorzy	<ul style="list-style-type: none"> • Środki inwestorów • Budżet gminy • Budżet państwa • Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
2	Budowa małych zbiorników retencyjnych i stawów rybnych na terenie powiatu	Inwestorzy Gminy	<ul style="list-style-type: none"> • Środki inwestorów • Budżet gminy • Budżet państwa • Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE

3	Odbudowa zbiorników wodnych w Krzcięcinie	Inwestorzy Burmistrz Miasta Szydłowiec	<ul style="list-style-type: none"> • Środki inwestorów • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
4	Modernizacja zalewu i jazu z mostem w chałupkach Łaziskach	Wójt Gminy Orońsko	<ul style="list-style-type: none"> • Środki inwestorów • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE

C.O. Ochrona przyrody

- Program likwidacji dzikich wysypisk

Zadania priorytetowe na lata 2004 – 2006			
L.p.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków
1	Likwidacja dzikich wysypisk na terenie gminy Szydłowiec	Burmistrz Miasta Szydłowiec	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
2	Likwidacja dzikich wysypisk na terenie gminy Chlewiska	Wójt Gminy Chlewiska	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
3	Likwidacja dzikich wysypisk na terenie gminy Orońsko	Wójt Gminy Orońsko	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
4	Likwidacja dzikich wysypisk na terenie gminy Jastrząb	Wójt Gminy Jastrząb	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
5	Likwidacja dzikich wysypisk na terenie gminy Mirów	Wójt Gminy Mirów	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE

Zadania na lata 2007 - 2011			
L.p.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków
1	Likwidacja dzikich wysypisk na terenie gminy Szydłowiec	Burmistrz Miasta Szydłowiec	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
2	Likwidacja dzikich wysypisk na terenie gminy Chlewiska	Wójt Gminy Chlewiska	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
3	Likwidacja dzikich wysypisk na terenie gminy Orońsko	Wójt Gminy Orońsko	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
4	Likwidacja dzikich wysypisk na terenie gminy Jastrząb	Wójt Gminy Jastrząb	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
5	Likwidacja dzikich wysypisk na terenie gminy Mirów	Wójt Gminy Mirów	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet powiatu • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE

- Opracowanie powiatowej mapy terenów o znaczących walorach przyrodniczych

Zadania priorytetowe na lata 2004 – 2006			
L.p.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków
1	Sporządzenie ewidencji terenów o wysokich walorach przyrodniczych	Wójtowie i Burmistrzowie Gmin	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
2	Zagospodarowanie użytku ekologicznego „Góra Piekło”	Wójt gminy Mirów	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochr. Środowiska • Środki UE

3	Uwzględnienie planów zagospodarowania terenów o wysokich walorach przyrodniczych powiatowej i w gminnych strategiach rozwoju	Zarząd Powiatu Wójtowie i Burmistrzowie Gmin	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochr. Środowiska • Środki UE
---	--	---	--

Zadania na lata 2007 - 2011			
L.p.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków
1	Realizacja przyjętych programów	Zarząd Powiatu Wójtowie i Burmistrzowie Gmin	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE

III C.S. Rozwój gospodarczy przyjazny dla środowiska

C.O. Rozbudowa systemów infrastruktury technicznej i drogowej

- Program budowy systemów wodociągowych w gminach
- Program budowy systemów kanalizacji i oczyszczania ścieków
- Program gazyfikacji gmin
- Program modernizacji systemów elektroenergetycznych

Zadania priorytetowe na lata 2004 – 2006			
L.p.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków
1	Opracowanie gminnych programów energetycznych	Wójtowie i Burmistrzowie Gmin	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE

Zadania na lata 2007 - 2011			
L.p.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków
1	Realizacja zadań ujętych w gminnych programach energetycznych	Wójtowie i Burmistrzowie Gmin	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE

- Program modernizacji systemów melioracyjnych

Zadania priorytetowe na lata 2004 – 2006			
L.p.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków
1	Odbudowa rowów obiekt „Ciepła - Baków” wieś Zaborowie dł. 5730 m	GSW Orońsko	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
2	Odbudowa rowów obiekt „Szabasówka” wieś Świniów dł. 1945 m	GSW Szydłowiec	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
3	Odbudowa rowów nr 18,12 dł. 3500 m wieś Mirów Stary	GSW Mirów	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
4	Gruntowna odbudowa rowów we wsi Ostałówek R-4 dł. 1200	GSW Chlewiska	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE

Zadania na lata 2007 - 2011			
L.p.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków
1	Odbudowa i modernizacja rowów obiekt „Ciepła-Baków” wieś Ciepła 2090 m, wieś Baków 5880 m; Odbudowa i modernizacja rowów obiekt „Orońsko-Krogulcza” 11300 m.	GSW Orońsko	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
2	Renowacja obiektu „Jabłonica-Pogroszyn” wsie: Omięcín, Korzyce dł. 10735 m, oraz budowie na gruntach zdrenowanych	GSW Szydłowiec	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
3	Ponowna melioracja obiekt „Iłzanka” wsie Mirów Stary, Mirów Nowy dł. 29000 m; ponowna regulacja (obniżenie dna) rzeki Iłzanki	GSW Mirów	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE

4	Renowacja urządzeń na gruntach wsi Zaława, Cukrówka, Zawonie dł. 4600 m	GSW Chlewiska	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
---	---	---------------	--

- Program poprawy stanu dróg

C.O. Rozwój ekologicznego rolnictwa

- Program popularyzacji ekologicznego rolnictwa

Zadania priorytetowe na lata 2004 – 2006			
L.p.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków
1	Popularyzacja ekologicznego rolnictwa, promocja istniejących gospodarstw	ODR Gminy Rolnicy	<ul style="list-style-type: none"> • Środki rolników • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
2	Poprawa jakości produktów w gospodarstwach ekologicznych – uzyskanie odpowiednich certyfikatów	RCDRRiOW Rolnicy Gminy	<ul style="list-style-type: none"> • Środki rolników • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
3	Utworzenie stowarzyszenia producentów żywności ekologicznej	Rolnicy Izba Rolnicza	<ul style="list-style-type: none"> • Środki rolników • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE

Zadania na lata 2007 - 2011			
L.p.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków
1	Poprawa jakości produktów w gospodarstwach ekologicznych – uzyskanie odpowiednich certyfikatów	RCDRRiOW Rolnicy Gminy	<ul style="list-style-type: none"> • Środki rolników • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE

2	Popularyzacja walorów zdrowej żywności, promocja gospodarstw ekologicznych	RCDRRiOW Rolnicy Gminy	<ul style="list-style-type: none"> • Środki rolników • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
---	--	------------------------------	---

- Program rozwoju agroturystyki

Zadania priorytetowe na lata 2004 – 2006			
L.p.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków
1	Opracowanie gminnych programów rozwoju agroturystyki	Wójtowie i Burmistrzowie Gmin	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
2	Tworzenie baz agroturystyki w gospodarstwach rolnych	Rolnicy	<ul style="list-style-type: none"> • Środki rolników • Kredyty • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE

Zadania na lata 2007 - 2011			
L.p.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków
1	Realizacja gminnych programów rozwoju agroturystyki	Wójtowie i Burmistrzowie Gmin	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
2	Tworzenie baz agroturystyki w gospodarstwach rolnych	Rolnicy	<ul style="list-style-type: none"> • Środki rolników • Kredyty • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE

C.O. Wspieranie ekologicznych technologii

- Program popularyzacji i wspierania technologii przyjaznych środowisku

Zadania priorytetowe na lata 2004 – 2006			
L.p.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków
1	Opracowanie programu popularyzacji technologii przyjaznych środowisku: energia odnawialna, uprawy roślin energetycznych, energooszczędne systemy grzewcze	Zarząd Powiatu Wójtowie i Burmistrzowie Gmin	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet powiatu • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
2	Opracowanie systemu zachęt i ulg dla inwestorów stosujących technologie ekologiczne	Zarząd Powiatu Wójtowie i Burmistrzowie Gmin	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet powiatu • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE

Zadania na lata 2007 - 2011			
L.p.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków
1	Wdrożenie programu popularyzacji technologii przyjaznych środowisku	Zarząd Powiatu Wójtowie i Burmistrzowie Gmin	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet powiatu • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
2	Wdrożenie systemu zachęt i ulg dla inwestorów stosujących technologie ekologiczne	Zarząd Powiatu Wójtowie i Burmistrzowie Gmin	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet powiatu • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
3	Analiza możliwości budowy wytwórni biopaliw na terenie gminy i podjęcie działań w celu utworzenia instalacji do wykorzystania nadwyżek biomasy	Wójt Gminy Orońsko	<ul style="list-style-type: none"> • Inwestorzy • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
4	Budowa kotłowni na paliwo ekologiczne w PSP Gąsawy Rządowe	Wójt Gminy Jastrząb	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE

C.O. Racjonalna gospodarka surowcami naturalnymi

- Program kontroli działalności w zakresie pozyskiwania surowców naturalnych

Zadania priorytetowe na lata 2004 – 2006			
L.p.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków
1	Intensyfikacja współpracy samorządu powiatowego z samorządami gminnymi w zakresie przeciwdziałania „dzikiej eksploatacji”	Zarząd Powiatu Wójtowie i Burmistrzowie Gmin	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet powiatu • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
2	Szczegółowe kontrole zgodności eksploatacji surowców z posiadanymi koncesjami	Zarząd Powiatu Wójtowie i Burmistrzowie Gmin	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet powiatu • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
3	Ochrona wyrobisk przed zanieczyszczeniami i niewłaściwą rekultywacją	Zarząd Powiatu Wójtowie i Burmistrzowie Gmin	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet powiatu • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE

Zadania na lata 2007 - 2011			
L.p.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków
1	Współpraca samorządu powiatowego z samorządami gminnymi w zakresie przeciwdziałania „dzikiej eksploatacji”	Zarząd Powiatu Wójtowie i Burmistrzowie Gmin	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet powiatu • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
2	Szczegółowe kontrole zgodności eksploatacji surowców z posiadanymi koncesjami	Zarząd Powiatu Wójtowie i Burmistrzowie Gmin	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet powiatu • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE

- Program rekultywacji wyeksploatowanych wyrobisk

Zadania priorytetowe na lata 2004 – 2006			
L.p.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków
1	Sporządzenie inwentaryzacji istniejących wyrobisk, ustalenie właścicieli działek, na terenie których znajdują się wyrobiska	Zarząd Powiatu Wójtowie i Burmistrzowie Gmin	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet powiatu • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
2	Opracowanie harmonogramów rekultywacji wyrobisk oraz pozyskanie środków na rekultywację	Zarząd Powiatu Wójtowie i Burmistrzowie Gmin	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet powiatu • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE

Zadania na lata 2007 - 2011			
L.p.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków
1	Rekultywacja wyeksploatowanego wyrobiska piasku na terenie dawnego Szydłowieckiego Zakładu Kamienia Budowlanego (obecnie „dzikie wysypisko”)	Zarząd Powiatu Burmistrzowie Miasta i Gminy Szydłowiec	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet powiatu • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
2	Rekultywacja nieczynnych wyrobisk na terenie powiatu	Zarząd Powiatu Wójtowie i Burmistrzowie Gmin	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet powiatu • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE

IV C.S. Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców powiatu

C.O. Edukacja ekologiczna

- Program edukacji ekologicznej dla dzieci i młodzieży

Zadania priorytetowe na lata 2004 – 2006			
L.p.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków
1	Opracowanie i wdrożenie ekologicznych programów edukacyjnych dla dzieci w szkołach podstawowych i gimnazjach	Wójtowie i Burmistrzowie Gmin	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
2	Opracowanie i wdrożenie ekologicznych programów edukacyjnych dla młodzieży w szkołach ponadgimnazjalnych	Zarząd Powiatu	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet powiatu • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE

Zadania na lata 2007 - 2011			
L.p.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków
1	Realizacja ekologicznych programów edukacyjnych dla dzieci w szkołach podstawowych i gimnazjach	Wójtowie i Burmistrzowie Gmin	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
2	Realizacja ekologicznych programów edukacyjnych dla młodzieży w szkołach ponadgimnazjalnych	Zarząd Powiatu	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet powiatu • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
3	Utworzenie „ścieżki edukacyjnej” na terenie starych kamieniołomów na przedmieściach Szydłowca	Burmistrz Miasta i Gminy Szydłowiec	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet powiatu • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE

- Program popularyzacji inwestycji proekologicznych

Zadania priorytetowe na lata 2004 – 2006			
L.p.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków
1	Opracowanie i wdrożenie programu przeciwdziałania wypalaniu traw	Zarząd Powiatu Wójtowie i Burmistrzowie Gmin	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet powiatu • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
2	Opracowanie i wdrożenie programu popularyzacji inwestycji poprawiających stan środowiska, realizowanych z udziałem mieszkańców	Wójtowie i Burmistrzowie Gmin	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE

Zadania na lata 2007 – 2011			
L.p.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków
1	Realizacja programu przeciwdziałania wypalaniu traw	Zarząd Powiatu Wójtowie i Burmistrzowie Gmin	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet powiatu • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
2	Realizacja programu popularyzacji inwestycji poprawiających stan środowiska, realizowanych z udziałem mieszkańców	Wójtowie i Burmistrzowie Gmin	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE

C.O. Wspieranie lokalnych inicjatyw proekologicznych

- Program wspierania organizacji pozarządowych i lokalnych inicjatyw społecznych

Zadania priorytetowe na lata 2004 – 2006			
L.p.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków
1	Aktywizacja wszystkich organizacji pozarządowych na rzecz współpracy przy realizacji programu ochrony środowiska	Zarząd Powiatu Wójtowie i Burmistrzowie Gmin	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet powiatu • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochr. Środowiska • Środki UE

2	Powołanie społecznej rady ekologicznej dla powiatu szydłowieckiego	Zarząd Powiatu Wójtowie i Burmistrzowie Gmin	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet powiatu • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochr. Środowiska • Środki UE
3	Utworzenie powiatowego punktu doradczego ds. opracowywania wniosków o środki pomocowe	Zarząd Powiatu Wójtowie i Burmistrzowie Gmin	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet powiatu • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochr. Środowiska • Środki UE
4	Podjęcie działań w celu pozyskania wsparcia zewnętrznego na realizację programu ochrony środowiska	Zarząd Powiatu Wójtowie i Burmistrzowie Gmin	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet powiatu • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE
5	Opracowanie i wdrożenie systemu ulg podatkowych dla osób i firm, realizujących indywidualne inwestycje z zakresu ochrony środowiska	Wójtowie i Burmistrzowie Gmin	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE

Zadania na lata 2007 – 2011

L.p.	Zadanie	Realizacja	Źródła środków
1	Podjęcie działań w celu pozyskania wsparcia zewnętrznego na realizację programu ochrony środowiska	Zarząd Powiatu Wójtowie i Burmistrzowie Gmin	<ul style="list-style-type: none"> • Budżet powiatu • Budżet gminy • Budżet państwa Fundusze Ochrony Środowiska • Środki UE

VI ZARZĄDZANIE OCHRONĄ ŚRODOWISKA

6.1. Ogólne zasady zarządzania ochroną środowiska

Zarządzanie ochroną środowiska powinno opierać się na następujących zasadach, wynikających z polityki ekologicznej Polski i Unii Europejskiej:

- zasada przezorności
- zasada integracji polityki ekologicznej z politykami sektorowymi
- zasada równego dostępu do środowiska przyrodniczego
- zasada regionalizacji
- zasada uspołecznienia
- zasada „zanieczyszczający płaci”
- zasada prewencji
- zasada stosowania najlepszych dostępnych technik (BAT)
- zasada subsydiarności
- zasada skuteczności ekologicznej i efektywności ekonomicznej

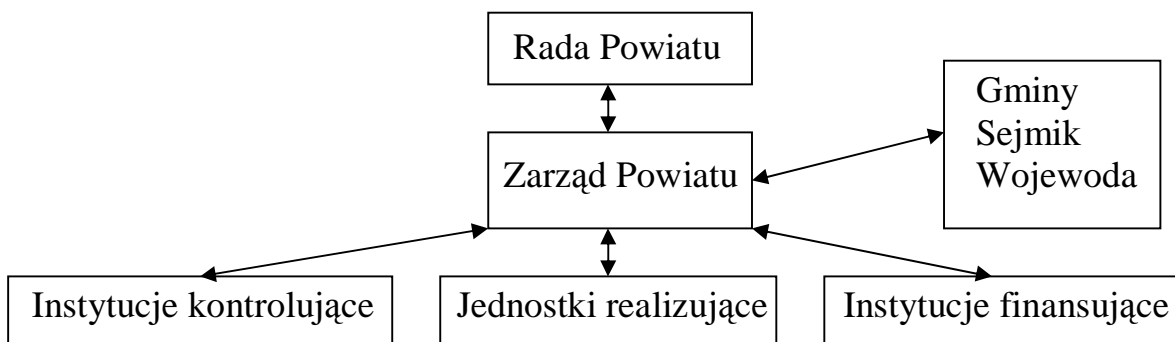
Zarządzanie ochroną środowiska na szczeblu powiatu dotyczy zadań własnych powiatu oraz koordynacji zadań realizowanych przez gminy, jednostki organizacyjne, podmioty gospodarcze - uznanych za ważne dla stanu środowiska naturalnego w powiecie.

W realizacji programu uczestniczą:

- podmioty prowadzące działania organizacyjne i zarządzające programem
- podmioty uczestniczące w realizacji poszczególnych zadań
- jednostki kontrolujące realizację programu oraz efekty
- mieszkańcy powiatu, jako końcowy beneficjent programu

Organem odpowiedzialnym za realizację programu jest Zarząd Powiatu, zobowiązany do składania cyklicznych raportów Radzie Powiatu. Realizacja programu wymaga współdziałania z organami administracji rządowej i samorządowej (szczebla wojewódzkiego, gmin wchodzących w skład powiatu oraz sąsiednich powiatów), administracji specjalnej, w kompetencjach której znajdują się sprawy kontroli stanu środowiska.

Ogólny schemat zarządzania ochroną środowiska w powiecie przedstawia schemat:

6.2. Kompetencje organów powiatu w zakresie ochrony środowiska

Ustawy regulujące sprawy związane z ochroną środowiska dają szczegółowe kompetencje organom powiatu. Ważniejsze uprawnienia Starosty oraz Rady Powiatu przedstawiono poniżej:

Kompetencje Starosty:

Kompetencje wynikające z ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska:

- uzgadnia decyzję w sprawie planowanego przedsięwzięcia mogącego znacząco oddziaływać na środowisko
- stwierdza, w drodze postanowienia, obowiązek przedłożenia raportu o oddziaływaniu na środowisko – w ramach prowadzonego postępowania administracyjnego, wymagającego przeprowadzenia procedury oceny oddziaływania planowanego przedsięwzięcia na środowisko
- wydaje decyzję uzgadniającą warunki przeprowadzenia rekultywacji zdegradowanego gruntu
- dokonuje rekultywacji, jeżeli zanieczyszczenie gleby lub ziemi nastąpiło w wyniku klęski żywiołowej, z uwagi na zagrożenie życia lub zdrowia ludzi oraz w przypadku, gdy podmiot, który spowodował zanieczyszczenie nie dysponuje prawami do ziemi
- na obszarze, na którym istnieje przekroczenie standardów jakości gleby lub ziemi, nakłada w drodze decyzji, na władającego powierzchnią ziemi podmiot, obowiązany do rekultywacji, obowiązek prowadzenia pomiarów zawartości substancji w glebie i ziemi
- prowadzi okresowe badania jakości gleby i ziemi
- sporządza mapy akustyczne na potrzeby oceny stanu akustycznego środowiska
- odbiera od prowadzącego instalację wyniki pomiarów wielkości emisji
- wydaje decyzję zobowiązującą do prowadzenia dodatkowych (wykraczających poza określone ustawą) pomiarów wielkości emisji z instalacji, jeżeli z przeprowadzonej kontroli wynika, że nastąpiło przekroczenie standardów emisyjnych
- przyjmuje zgłoszenia instalacji, mogących negatywnie oddziaływać na środowisko, których eksploatacja nie wymaga zezwolenia emisyjnego
- ustala, w drodze decyzji, wymagania w zakresie ochrony środowiska dotyczące eksploatacji instalacji, z których emisja nie wymaga zezwolenia, o ile jest to uzasadnione koniecznością ochrony środowiska
- nakłada, w drodze decyzji obowiązki na zarządzającego drogą, linią kolejową, linią tramwajową, lotniskiem lub portem w zakresie pomiarów

poziomów substancji lub energii w środowisku wprowadzanych w związku z ich eksploatacją

- wydaje (cofa lub ogranicza) pozwolenia; na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza, wodnoprawne, na wytwarzanie odpadów, na emitowanie hałasu do środowiska, na emitowanie pól elektromagnetycznych, zintegrowane - za wyjątkiem przedsięwzięć, dla których organem właściwym jest wojewoda
- nakazuje wykonanie przeglądu ekologicznego, w razie stwierdzenia okoliczności wskazujących na możliwość negatywnego oddziaływania instalacji na środowisko – za wyjątkiem przedsięwzięć, dla których organem właściwym jest wojewoda
- w drodze decyzji nakazuje podmiotowi negatywnie oddziałującemu na środowisko podjęcie czynności w zakresie ograniczenia oddziaływania na środowisko bądź też przywrócenie środowiska do stanu właściwego. W razie braku możliwości nałożenia takiego obowiązku nakazuje uiszczenie kwoty pieniężnej na rzecz właściwego funduszu ochrony środowiska - za wyjątkiem przedsięwzięć, dla których organem właściwym jest wojewoda.

Kompetencje wynikające z ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach

- zatwierdza program gospodarki odpadami niebezpiecznymi – za wyjątkiem przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których sporządzenie raportu oddziaływania na środowisko wynika z przepisów o ochronie środowiska oraz gdy dotyczy eksploatacji na terenach zaliczanych do tych przedsięwzięć
- wydaje pozwolenie na wytwarzanie odpadów
- przyjmuje informację o wytworzonych odpadach oraz o sposobach gospodarowania wytworzonymi odpadami – za wyjątkiem przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których sporządzenie raportu oddziaływania na środowisko wynika z przepisów o ochronie środowiska oraz gdy dotyczy eksploatacji na terenach zaliczanych do tych przedsięwzięć
- prowadzi rejestr posiadaczy odpadów, zwolnionych z obowiązku uzyskania zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie transportu, zbierania, odzysku lub unieszkodliwiania
- wydaje zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie odzysku bądź unieszkodliwiania odpadów - za wyjątkiem przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których sporządzenie raportu oddziaływania na środowisko wynika z przepisów o ochronie środowiska oraz gdy dotyczy eksploatacji na terenach zaliczanych do tych przedsięwzięć

- wydaje zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie zbierania lub transportu odpadów
- zatwierdza w drodze decyzji instrukcje składowiska odpadów - za wyjątkiem przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których sporządzenie raportu oddziaływania na środowisko wynika z przepisów o ochronie środowiska oraz gdy dotyczy eksploatacji na terenach zaliczanych do tych przedsięwzięć
- wydaje zezwolenie na zamknięcie składowiska odpadów – za wyjątkiem przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których raportu oddziaływania na środowisko wynika z przepisów o ochronie środowiska oraz gdy dotyczy eksploatacji na terenach zaliczanych do tych przedsięwzięć
- wydaje zezwolenie na składowanie odpadów niebezpiecznych na wydzielonych częściach innych składowiskach

Kompetencje wynikające z Ustawy z dnia 16 października 1991r.o ochronie przyrody

- prowadzi rejestr pomników przyrody, stanowisk dokumentacyjnych, użytków ekologicznych oraz zespołów przyrodniczo-krajobrazowych
- uzgadnia zmianę przeznaczenia terenów, na których znajduje się starodrzew
- sprawuje kontrolę przestrzegania przepisów o ochronie przyrody w trakcie gospodarczego wykorzystania jej zasobów

Kompetencje wynikające z Ustawy z dnia 18 lipca 2001r. Prawo wodne

- nakazuje usunięcie drzew lub krzewów z wałów przeciwpowodziowych oraz terenów w odległości mniejszej niż 3m od stopy wału
- nakazuje przywrócenie stanu poprzedniego w przypadku wykonania na wale przeciwpowodziowym lub w jego pobliżu pewnych robót lub czynności
- ustanawia strefy ochronne urządzeń pomiarowych służb państwowych
- nakazuje usunięcie drzew lub krzewów z ustanawianej strefie ochronnej urządzeń pomiarowych
- sprawuje nadzór i kontrolę nad działalnością spółki wodnej
- zatwierdza statut spółki wodnej
- na wniosek spółki wodnej lub zainteresowanego zakładu, w drodze decyzji, może włączyć zakład do spółki wodnej
- określa wysokość i rodzaj świadczeń na rzecz spółki wodnej przez osoby nie będące jej członkami lub przyczyniające się do zanieczyszczania wody
- orzeka o nieważności uchwał organów spółki wodnej, sprzecznych z prawem lub statutem

- rozwiązuje, w drodze decyzji zarząd spółki wodnej, jeżeli jego działalność narusza prawo lub statut spółki
- ustanawia zarząd komisaryczny spółki wodnej
- rozwiązuje, w drodze decyzji spółkę wodną, jeżeli jej działalność narusza prawo lub statut
- ustala linię brzegu dla wód innych niż morskie wody wewnętrzne, wody graniczne i śródlądowe drogi wodne
- tworzy strefę ochronną ujęcia wody – jeśli ma ona obejmować tylko strefę ochrony bezpośredniej – jako organ właściwy do wydania pozwolenia wodnoprawnego
- ustala zakres obowiązku w zakresie w zakresie obowiązku utrzymania urządzeń melioracji wodnych szczegółowych - jako organ właściwy do wydania pozwolenia wodnoprawnego
- wydaje pozwolenia wodnoprawne – za wyjątkiem sytuacji gdy pozwolenie wydaje wojewoda
- ustala wysokość odszkodowania w razie gdy szkoda jest następstwem wydanego przez niego pozwolenia wodnoprawnego

Kompetencje wynikające z Ustawy z dnia 4 lutego 1994r. prawo geologiczne i górnicze

- wydaje koncesję na poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin pospolitych na powierzchni nie przekraczającej 2 ha i przewidywanym rocznym wydobyciu nie przekraczającym 10 000 m³
- zatwierdza, w drodze decyzji projekt prac geologicznych, które nie wymagają uzyskania koncesji
- nakazuje, w drodze decyzji wykonanie dodatkowych prac pomiarowych podmiotom wykonującym prace geologiczne
- prowadzi nadzór i kontrolę nad pracami geologicznymi prowadzonymi przy wydobywaniu kopalin pospolitych
- zatwierdza, w drodze decyzji dokumentację geologiczną oraz gromadzi informację uzyskiwane w wyniku prowadzenia prac geologicznych

zatwierdza w drodze decyzji projekt zagospodarowania złoża kopaliny pospolitej, sporządzonego na podstawie dokumentacji geologicznej oraz warunków określonych w koncesji

Kompetencje Rady Powiatu

Kompetencje wynikające z ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska:

- zatwierdza program ochrony środowiska na terenie powiatu
- uchwała uchwałę w sprawie ograniczenia lub zakazu używania jednostek pływających, lub niektórych ich rodzajów na określonych zbiornikach

powierzchniowych wód stojących oraz na wodach płynących – jeśli jest to konieczne do zapewnienia odpowiednich warunków akustycznych na terenach przeznaczonych na cele rekreacyjno – wypoczynkowe

- zatwierdza program działań zmierzających do dostosowania poziomu hałasu do dopuszczalnego – dla aglomeracji o liczbie mieszkańców większej niż sto tysięcy
- uchwała uchwałę w sprawie utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania dla przedsięwzięcia mogącego znacząco oddziaływać na środowisko – za wyjątkiem przedsięwzięć o których mowa w art. 51 ust. 1 pkt. 1 ustawy prawo ochrony środowiska

Kompetencje wynikające z ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach

- zatwierdza plan gospodarowania odpadami na terenie powiatu

Kompetencje wynikające z Ustawy z dnia 18 lipca 2001r. Prawo wodne

- uchwała uchwałę wprowadzającą powszechne korzystanie z wód innych niż śródlądowe wody powierzchniowe publiczne, morskie wody wewnętrzne i wody morza terytorialnego

6.3. Instrumenty zarządzania środowiskiem

Zarządzenie środowiskiem opiera się na wykorzystaniu:

- instrumentów prawnych – ustaw i rozporządzeń, dających odpowiednie kompetencje organom administracji rządowej i samorządowej oraz organom administracji specjalnej
- instrumentów finansowych – opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska, administracyjnych kar pieniężnych, funduszy celowych
- instrumentów społecznych – współdziałania i partnerstwa, edukacji ekologicznej, komunikacji społecznej
- instrumentów strukturalnych – strategii i programów wdrożeniowych

VII WDRAŻANIE PROGRAMU

7.1. Środki finansowe na realizację programu

Na wdrażanie programu ochrony środowiska i planu gospodarki odpadami mogą być przeznaczone:

- środki własne,
- kredyty i pożyczki udzielane w bankach komercyjnych,
- kredyty i pożyczki o oprocentowaniu preferencyjnym udzielane przez instytucje wspierające rozwój gmin i powiatów,
- obligacje
- dotacje z funduszy krajowych i zagranicznych

Podstawowymi źródłami środków zewnętrznych, z których mogą korzystać samorządy dla realizacji programów ochrony środowiska to:

- Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (Narodowy, Wojewódzki, Powiatowy, Gminny)
- Fundusze przedakcesyjne (Ispra, Sapard, Phare)
- Fundusz Spójności
- Fundusze strukturalne
- Fundacje i fundusze wspierające ochronę środowiska (Ekofundusz, Fundacja Poszanowania Energii, Narodowa Fundacja Ochrony Środowiska i inne)

Korzystanie z większości zewnętrznych źródeł finansowania wymaga udziału własnego od 25 – 50% kosztów inwestycji.

7.2. Koszty realizacji przedsięwzięć

Kalkulacja szacunkowych kosztów realizacji programów została przeprowadzona w oparciu o plany inwestycyjne samorządów gminnych i samorządu powiatowego oraz koszty porównywalnych inwestycji i działań realizowanych przez te jednostki.

Cele operacyjne Programy	Szacunkowe koszty realizacji 2004-2006	Szacunkowe koszty realizacji 2007-2011	Potencjalne źródła środków
Poprawa stanu wód			
Program budowy systemów kanalizacji i oczyszczenia ścieków	20.000.000	7.000.000	Środki własne Środki mieszkańców FOŚiGW Środki pomocowe
Program popularyzacji przydomowych oczyszczalni ścieków	50.000	50.000	Środki własne FOŚiGW Środki pomocowe
Program racjonalizacji gospodarki wodnej	1.500.000	25.000.000	Środki własne Środki mieszkańców FOŚiGW Środki pomocowe
Poprawa stanu powietrza			
Program gazyfikacji gmin		20.000.000	Środki własne Środki mieszkańców Zakłady gazownicze Budżet państwa Środki pomocowe
Program modernizacji systemów grzewczych w budynkach użyteczności publicznej	1.500.000	1.500.000	Środki własne FOŚiGW Budżet państwa Środki pomocowe
Program termomodernizacji budynków	500.000	1.000.000	Środki własne FOŚiGW Budżet państwa Środki pomocowe
Program popularyzacji ekologicznych źródeł energii	50.000	100.000	Środki własne FOŚiGW Budżet państwa Środki pomocowe
Zmniejszenie hałasu			
Program modernizacji dróg na terenie powiatu	b.d.	b.d.	Środki własne Budżet państwa Środki pomocowe
Racjonalizacja gospodarki odpadami			
Program wprowadzenia segregacji odpadów „u źródła”	500.000	500.000	Środki własne Budżet państwa FOŚiGW Środki pomocowe
Program utworzenia składowisk przejściowych na terenie powiatu	1.000.000	2.000.000	Środki własne Budżet państwa FOŚiGW Środki pomocowe
Program rekultywacji nieczynnych składowisk odpadów	900.000	1.200.000	Środki własne Budżet państwa FOŚiGW Środki pomocowe

Zalesienia			
Program opracowania harmonogramów zalesień	10.000	10.000	Środki własne Budżet państwa FOŚiGW Środki pomocowe
Program zwiększenia lesistości powiatu	300.000	600.000	Środki własne Budżet państwa FOŚiGW Środki pomocowe
Budowa zbiorników retencyjnych			
Opracowanie analizy budowy zbiorników retencyjnych	10.000	20.000	Środki własne Budżet państwa FOŚiGW Środki pomocowe
Program budowy zbiorników retencyjnych i ochrony zbiorników naturalnych	20.000	40.000	Środki własne Budżet państwa FOŚiGW Środki pomocowe
Ochrona przyrody			
Program likwidacji dzikich wysypisk	100.000	100.000	Środki własne Budżet państwa FOŚiGW Środki pomocowe
Opracowanie powiatowej mapy terenów o znaczących walorach przyrodniczych	10.000	-	Środki własne Budżet państwa FOŚiGW Środki pomocowe
Rozbudowa systemów infrastruktury technicznej i drogowej			
Program modernizacji systemów elektroenergetycznych	200.000	400.000	Środki własne Zakłady energetycz. Budżet państwa Środki pomocowe
Program modernizacji systemów melioracyjnych	100.000	100.000	Środki własne FOŚiGW Budżet państwa Środki pomocowe
Rozwój ekologicznego rolnictwa			
Program popularyzacji ekologicznego rolnictwa	20.000	30.000	Środki własne Budżet państwa Środki pomocowe
Program rozwoju agroturystyki	20.000	30.000	Środki własne Budżet państwa Środki pomocowe
Wspieranie ekologicznych technologii			
Program popularyzacji i wspierania technologii przyjaznych środowisku	50.000	1.500.000	Środki inwestorów Środki własne Budżet państwa FOŚiGW Środki pomocowe

Racjonalna gospodarka surowcami naturalnymi			
Program kontroli działalności w zakresie pozyskiwania surowców naturalnych	20.000	20.000	Środki własne Budżet państwa FOŚiGW Środki pomocowe
Program rekultywacji wyeksploatowanych wyrobisk	100.000	100.000	Środki właścicieli Budżet państwa FOŚiGW Środki pomocowe
Rozwój ekologicznego rolnictwa i przetwórstwa			
Program rozwoju ekologicznego rolnictwa i przetwórstwa	50.000	50.000	Środki własne Fundacje i Fundusze Budżet państwa Środki pomocowe
Edukacja ekologiczna			
Program edukacji ekologicznej dla dzieci i młodzieży	50.000	100.000	Środki własne Budżet państwa FOŚiGW Środki pomocowe
Program popularyzacji inwestycji proekologicznych	10.000	10.000	Środki własne Budżet państwa FOŚiGW Środki pomocowe
Wspieranie lokalnych inicjatyw proekologicznych			
Program wspierania organizacji pozarządowych i lokalnych inicjatyw społecznych	10.000	10.000	Środki własne Budżet państwa FOŚiGW Środki pomocowe

VIII MONITORING

Osiągnięcie celów, wyznaczonych w Programie Ochrony Środowiska wymaga prowadzenia bieżącego monitoringu przebiegu realizacji programu. Stały monitoring umożliwia ocenę skuteczności podejmowanych działań oraz wprowadzanie – w razie wystąpienia takiej konieczności – odpowiednich korekt. Harmonogram działań monitorujących program przedstawia schemat:

Działanie	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Monitoring stanu środowiska	x	x	x	x	x	x	x	x
Raporty z realizacji programu		x		x		x		x
Aktualizacja programu				x				x

Dla oceny realizacji programu konieczne jest ustalenie systemu wskaźników, określających skuteczność poszczególnych działań. Wskaźniki te można podzielić na grupy:

- wskaźniki ekologiczne – pozwolą określić efekt ekologiczny podejmowanych działań (jakość wód powierzchniowych i podziemnych, wskaźniki zanieczyszczenia powietrza, długość sieci infrastruktury, wskaźniki lesistości, ilość odpadów wytwarzanych przez 1 mieszkańca, stopień odzysku surowców wtórnych itp.)
- wskaźniki ekonomiczne – koszt jednostkowy osiągnięcia określonego efektu ekologicznego,
- wskaźniki społeczne – zaangażowanie mieszkańców w działania związane z ochroną środowiska, udział w realizacji sieci infrastruktury technicznej, skuteczność selektywnej zbiórki odpadów itp.

Ocena skuteczności wdrażania programu będzie prowadzona m.in. przez porównanie wskaźników charakteryzujących stan środowiska oraz stan infrastruktury technicznej, wpływającej na stan środowiska:

- jakość wód powierzchniowych (klasy czystości)
- jakość wód podziemnych
- stężenie zanieczyszczeń gazowych i pyłowych
- zawartość metali ciężkich w glebach
- wskaźnik lesistości
- powierzchnia terenów objętych ochroną prawną
- udział komunalnych ścieków nieoczyszczonych
- długość sieci kanalizacyjnej
- stosunek długości sieci wodociągowej do sieci kanalizacyjnej
- ilość odpadów komunalnych wytworzonych przez 1 mieszkańca
- udział odpadów posegregowanych w ogólnej ilości odpadów
- nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska

oraz wskaźniki społeczne:

- udział społeczeństwa w realizacji działań z zakresu ochrony środowiska
- uspołecznienie procesów decyzyjnych
- lokalne inicjatywy proekologiczne
- ilość działań prawnych związanych z zanieczyszczeniem środowiska

Informacje niezbędne do analizy stanu środowiska i monitoringu realizacji programu powinny być na bieżąco gromadzone i przetwarzane przez Wydział Rolnictwa, Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

IX WYTYCZNE DLA GMINNYCH PROGRAMÓW OCHRONY ŚRODOWISKA

Opracowanie gminnego programu ochrony środowiska powinno być poprzedzone analizą aktualnego stanu środowiska w gminie. Podobnie jak inne dokumenty programowe (polityka ekologiczna państwa, wojewódzki i powiatowy program ochrony środowiska) muszą określać:

- cele polityki ekologicznej na terenie gminy,
- wybrane priorytety ekologiczne wraz z uzasadnieniem ich wyboru,
- rodzaj i harmonogram działań ekologicznych, których podejmuje się dana gmina,
- środki niezbędne do osiągnięcia założonych celów, w tym mechanizmy prawno - ekonomiczne i środki finansowe.

Określone cele strategiczne, cele operacyjne i programy powinny dotyczyć następujących obszarów:

- gospodarowania odpadami,
- stosunków wodnych i jakości wód,
- jakości powietrza,
- ochrony gleb,
- ochrony przyrody

Integralną częścią gminnego programu ochrony środowiska powinien być gminny plan gospodarki odpadami, który powinien określać:

- aktualny stan gospodarki odpadami w gminie,
- prognozowane zmiany w zakresie gospodarki odpadami,
- działania zmierzające do poprawy sytuacji w zakresie gospodarowania odpadami,
- instrumenty finansowe służące realizacji zamierzonych celów,
- system monitoringu i oceny realizacji zamierzonych celów.

Plan gospodarki odpadami powinien przede wszystkim wskazywać na:

- rodzaj, ilość, źródło pochodzenia odpadów, które mają być poddane procesom odzysku lub unieszkodliwiania,
- rozmieszczenie istniejących instalacji i urządzeń do odzysku lub unieszkodliwiania odpadów, wraz z wykazem podmiotów prowadzących działalność w tym zakresie,
- działania zmierzające do zapobiegania powstawaniu odpadów lub ograniczania ilości odpadów i ich negatywnego oddziaływania na środowisko oraz prawidłowego postępowania z nimi, w tym ograniczenia ilości odpadów ulegających biodegradacji zawartych w odpadach komunalnych kierowanych na składowiska,
- projektowany system gospodarowania odpadami.

- rodzaj i harmonogram realizacji przedsięwzięć,
- harmonogram uruchamiania środków finansowych i ich źródła.

Gminne Programy Ochrony Środowiska dla gmin powiatu szydłowieckiego powinny ponadto zawierać odniesienia do celów strategicznych, zdefiniowanych w Powiatowym Programie Ochrony Środowiska:

- **Poprawa stanu środowiska**
- **Zwiększenie walorów przyrodniczych powiatu**
- **Rozwój gospodarczy przyjazny dla środowiska**
- **Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców**

CZĘŚĆ II

Powiatowy Plan Gospodarki Odpadami

I Analiza stanu obecnego gospodarki odpadami w powiecie

W powiecie szydłowieckim nie były dotychczas prowadzone kompleksowe analizy gospodarki odpadami. W ramach realizacji zadań własnych gminy prowadzą gospodarkę odpadami (organizacja systemu zbiórki i składowania). W roku 2002 wykonano przeglądy ekologiczne składowisk odpadów w Szydłowcu, Jastrzębiu-Czerwienicy, Guzowie. Nie były prowadzone analizy składu odpadów.

1.1. Zakres i metodyka prac rozpoznawczych

Wstępna analiza stanu obecnego gospodarki odpadami na terenie powiatu szydłowieckiego została przeprowadzona w oparciu o:

- ankiety sporządzone przez urzędy gminne
- informacje uzyskane z Wydziału Ochrony Środowiska Starostwa Powiatowego
- wizje lokalne na składowiskach odpadów
- informacje zawarte w przeglądach ekologicznych składowisk

W ramach prac nad Powiatowym Programem Ochrony Środowiska i Powiatowym Planem Gospodarki Odpadami zorganizowano cykl spotkań warsztatowych z udziałem przedstawicieli Starostwa, Urzędów Gminnych, zarządców składowisk odpadów, przedstawicieli firmy Radkom.

1.2. Opis istniejącej infrastruktury oraz systemów zbierania odpadów

Na terenie powiatu szydłowieckiego selektywna zbiórka odpadów prowadzona jest w gminie Mirów. W pozostałych gminach odpady zmieszane gromadzone są w pojemnikach i wywożone na składowiska. System zbierania odpadów zmieszanych charakteryzuje się niskimi kosztami inwestycyjnymi związanymi z organizacją punktów gromadzenia oraz niskie koszty odbioru odpadów (jeden typ samochodu), ma jednak istotne wady: konieczność częstego opróżniania w związku z szybkim rozkładem gnilnym, szybkie zapełnianie składowiska, wysokie koszty sortowania zmieszanych odpadów, niehigieniczność procesu sortowania.

W powiecie szydłowieckim deponowane odpady gromadzone są na wysypiskach w Broniowie (gmina Chlewiska), Szydłowcu, Guzowie (gmina Orońsko). Składowisko w Jastrzębiu zostało zamknięte w 2001 roku – odpady z terenu gminy wywożone są na składowisko w Radomiu.

Charakterystyka istniejących składowisk odpadów:

Broniów (gmina Chlewiska) – powierzchnia składowiska wynosi 0,3 ha, brak jest drenażu odcieków, zbiornika odcieków, brodzika dezynfekcyjnego. Składowisko jest ogrodzone.

Szydłowiec (gmina Szydłowiec) – ogólna powierzchnia składowiska wynosi 3,33 ha, powierzchnia czaszy około 1,6 ha. Składowisko jest ogrodzone, ma charakter nadpoziomowy, podłoże zostało częściowo uszczelnione.

Guzów (gmina Orońsko) – powierzchnia czynna składowiska wynosi 1,3 ha, dno uszczelnione warstwą gliny o grubości 0,5 m, funkcjonuje drenaż odcieków i brodzik dezynfekcyjny. Składowisko jest obwałowane i ogrodzone.

Jastrząb (gmina Jastrząb – składowisko zlokalizowane jest w wyrobisku po eksploatacji żwirów. Powierzchnia na której składowane były odpady wynosi około 0,6 ha. Składowisko zamknięte w 2001 r.

	Broniów (gm. Chlewiska)	Szydłowiec (gm. Szydłowiec)	Guzów (gm. Orońsko)	Jastrząb (gm. Jastrząb)
Podstawa prawna		Decyzja nr GT-IV-8241/20/87 o zatwierdzeniu planu realizacyjnego budowy wysypiska	Pozwolenie na budowę znak UAN-V-7351/78/91 z dnia 29.10.1991	Postanowienie Nr O.S.III-8624/43/87 Wydziału Ochrony Środowiska UW w Radomiu w sprawie lokalizacji wysypiska
Rok uruchomienia	1988	1991	1994	1984
Użytkownicy	Mieszkańcy i podmioty gospodarcze z terenu gminy Chlewiska	Mieszkańcy i podmioty gospodarcze z terenu miasta i gminy Szydłowiec oraz gminy Mirów	Mieszkańcy i podmioty gospodarcze z terenu gminy Orońsko;	Do 2001 roku mieszkańcy i podmioty gospodarcze z terenu gminy Jastrząb
Wywóz odpadów	Ref. Gospodarki Komunalnej przy Urzędzie Gminy – wywóz z pojemników na wysypisko	Jednostka Budżetowa Miejskie wysypisko Śmieci – z kontenerów mieszkańcy gminy we własnym zakresie, firma EKO-SAL	wywóz z pojemników na wysypisko – firma, z którą Gmina podpisała umowę	Składowisko zamknięte z dniem 31.12.2001; Nielegalny wywóz na nieczynne składowisko szacuje się na około 10 Mg rocznie
Przeгляд ekologiczny	Wykonano instrukcję eksploatacji składowiska	Wykonano przegląd ekologiczny składowiska	Wykonano przegląd ekologiczny składowiska	Wykonano przegląd ekologiczny składowiska
Deklarowany rok zamknięcia	2005	do 2006	do 2010	zamknięte 2001

1.3. Charakterystyka wytwarzanych odpadów

ODPADY KOMUNALNE

W wielu gospodarstwach domowych na terenach wiejskich i osiedlach domków jednorodzinnych w mieście odpady segregowane są z przeznaczeniem na:

- kompost – odpady kuchenne, z uprawy polowej, przydomowych działek,
- do spalania w warunkach domowych – odpady z tworzyw sztucznych, tkaniny, papier itp.

W grupie odpadów gospodarskich znajdują się również odpady niebezpieczne typu: opakowania po lekach, środki medyczne, opatrunkowe, opakowania i resztki środków chemicznych i ochrony roślin. Ich utylizacja w sposób gospodarski, w przydomowych kotłowniach, ma degradujący wpływ na środowisko. Niewielka część odpadów komunalnych – gospodarskich (puszki, metal, szkło itp.) około 10 – 15% jest wywożona na zbiorowe punkty deponowania.

Ilość odpadów komunalnych zdeponowanych na składowiskach w roku 2002 przedstawiona jest w poniższej tabeli:

Lp.	Składowisko - Gmina	2000 (Mg)	2001 (Mg)	2002 (Mg)
1	Szydłowiec	1900	2015	1174
2	Broniów – gmina Chlewiska	b.d.	b.d.	ok. 300
3	Jastrząb	95	99	zamknięte
4	Guzów – gmina Orońsko	ok. 800	b.d.	1400

Ilości odpadów stałych i ciekłych ogółem i z budynków mieszkalnych (dam³) przedstawia tabela.

Charakterystyka	1999	2000	2001
Odpady stałe [dam ³]	28,2	21,3	28,4
Odpady stały wywiezione na wysypiska komunalne z budynków mieszkalnych [dam ³]	27,4	20,2	27,1
Nieczystości ciekłe [dam ³]	32,9	33,1	22,0
Odpady ciekły pochodzące z budynków mieszkalnych [dam ³]	23,3	21,5	17,8

* Roczniki Statystyczny Województwa Mazowieckiego

Na składowiskach gromadzi odpady typu:

- Ø Niesegregowane odpady komunalne
- Ø Odpady z czyszczenia ulic i placów
- Ø Odpady biodegradowalne
- Ø Odpady wielkogabarytowe
- Ø Żużel i popiół
- Ø Gruz
- Ø Odpady z targowisk
- Ø Odpady nie podlegające kompostowaniu
- Ø Inne odpady komunalne

ODPADY NIEBEZPIECZNE

W określonych przez prawo warunkach i czasie, wytwórcy lub odbiorcy odpadów mogą tymczasowo magazynować na swoim terenie odpady, przeznaczone do wykorzystania lub unieszkodliwienia (bez składowania). Na podstawie art. 35 ust.1 i 2 ustawy z dnia 27 lipca 2001r o wprowadzeniu ustawy – Prawo Ochrony Środowiska, Ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U.Nr100,poz.1085), art. 180 pkt. 3 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r – Prawo ochrony środowiska (Dz.U.Nr 62, poz.627), art. 17 ust.1 pkt.2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku o odpadach (Dz.U.Nr 62, poz. 628), rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 rok w sprawie katalogu odpadów (Dz.U. Nr 112, poz.1206). Transport ma być zgodny z przepisami dotyczącymi transportu materiałów niebezpiecznych. Ewidencja odpadów powinna być prowadzona zgodnie z rozporządzeniem MOŚ,ZNiL z dnia 12 października 1998r w sprawie wzorów dokumentów na potrzeby ewidencji odpadów oraz służących do przekazania informacji o rodzaju i ilości odpadów oraz o czasie ich składowania (Dz. U. nr 121, poz. 794).

Wg informacji WOIS na terenie powiatu szydłowieckiego wytworzono następujące ilości odpadów niebezpiecznych:

Rok	Ilość odpadów (Mg)	% odpadów odzyskanych	% odpadów unieszkodliwionych	% odpadów zmagazynowanych
1999	5,127	-	19	81
2000	8,061	b.d.	b.d.	b.d.
2001	8,912	9,7	47,5	42,8
2002	5,883	25,0	0,4	74,6

Odpady niebezpieczne wytworzone i nagromadzone w powiecie szydłowieckim w 2002 r.

Odpady	niebezpieczne	
	(Mg)	% wytworzonych
Ogółem	5,883	100
wykorzystane	1,439	24,5
unieszkodliwione	0,028	0,5
składowane	-	0,0
tymczasowo magazynowane (w tym: odpady zagospodarowane z lat ubiegłych)	12,181 (7,765)	75,0

ODPADY Z SEKTORA GOSPODARCZEGO

Na terenie powiatu szydłowieckiego największą grupę wytwórców odpadów z działalności gospodarczej stanowią funkcjonujące tu 34 garbarnie i zakłady przerobu skór. Gospodarka odpadami z tych zakładów znajduje się pod szczególnym nadzorem służb ochrony środowiska.

Odpady z sektora gospodarczego wytworzone i nagromadzone w powiecie szydłowieckim w 2002 r.

Odpady	Z sektora gospodarczego	
	(Mg)	% wytworzonych
Ogółem	23068	100
wykorzystane	23017	99,8
unieszkodliwione	2	
składowane	25	0,1
tymczasowo magazynowane (w tym: odpady zagospodarowane z lat ubiegłych)	333 (309)	0,1

ODPADY PODDAWANE PROCESOM ODZYSKU I UNIESZKODLIWIANIA

Wstępną segregację odpadów komunalnych (system workowy) prowadzi gmina Mirów. Na terenie składowiska w Szydłowcu prowadzona jest częściowa segregacja i odzysk deponowanych tam odpadów. Odzysk surowców wtórnych wyniósł w 2002 roku około 30 Mg, co stanowi mniej niż 1% zbieranych na terenie powiatu odpadów. Odpady z sektora gospodarczego oraz odpady niebezpieczne unieszkodliwiane są poza terenem powiatu.

1.4. Instalacje oraz podmioty gospodarcze zajmujące się przetwarzaniem i unieszkodliwianiem odpadów

Zbiórkę oraz unieszkodliwianie odpadów komunalnych prowadzą składowiska opisane w punkcie 1.2. Na terenie powiatu nie są zlokalizowane instalacje do unieszkodliwiania odpadów innych niż komunalne – odpady te są wywożone poza teren powiatu przez wyspecjalizowane firmy.

Podmioty gospodarcze, posiadające zezwolenia na wytwarzanie, odzysk lub unieszkodliwianie odpadów na terenie powiatu:

- Odpady zawierające azbest:
  - „Ekoservice-Ekochem” Sp. z o.o. Łódź ul. Kościuszki 4 (decyzja: RO-7644-16-7/02, ważna do 31.12.2007)
  - Zakład Remontowo-Budowlany Stanisław Karolczak Łódź ul. Przelajowa 10/56 (decyzja: RO-7644-8/03, ważna do 31.05.2003)
  - Przedsiębiorstwo Robót Termoizolacyjnych i Antykorozyjnych „Termo-Eksport” Warszawa ul. Żurawia 24/7 (decyzja: RO-7644-9-2/03, ważna do 31.05.2003)
  - Algader Hofman Sp. Z o.o. Warszawa ul. Wólczańska 133 (decyzja RO-7644-10-2/03, ważna do 31.05.2003)
  - Centrum Gospodarki Odpadami Azbestu i Recyklingu „Caro” Zamość ul. Bohaterów Monte Casino 4/12
- Oleje odpadowe
  - Awas-Serwis Sp. z o.o. Warszawa ul. Żagańska 1
  - „Grupa 5” Aneta Staniszevska Szydłowiec ul. Wschodnia 37
- Odpady medyczne
  - Wytwarzanie:
    - SP ZOZ Orońsko, ul. Brandta
    - Apteka „Oronka” Orońsko, ul. Brandta
    - Apteka w Mirowie
    - Lecznica dla zwierząt w Mirowie
    - Punkt apteczny w Jastrzębiu
  - Transport i czasowe składowanie
    - PPUH Radkom Sp. z o.o. Radom ul. Witosa 7
- Odpady różne
  - Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Orońsku

1.5. Ocena aktualnego stanu gospodarki odpadami

Praktycznie brak jest gospodarki odpadami na terenie powiatu. Zdecydowana większość odpadów jest składowana na wysypiskach bez segregacji i bez odzysku surowców wtórnych. Wstępną segregację prowadzi tylko gmina Mirów. Istniejące składowiska odpadów zabezpieczają potrzeby gmin tylko na kilka najbliższych lat.

1.6. Wnioski

Analiza stanu obecnego gospodarki odpadami pozwala na przedstawienie wniosków:

1. Konieczne jest wprowadzenie systemu segregacji odpadów u źródła we wszystkich gminach na terenie powiatu.
2. Konieczne jest wprowadzenie systemu ustalania oraz egzekwowania opłat za wytwarzane odpady (wytwórca płaci)
3. Na terenie powiatu powinny być utworzone punkty segregacyjno-przeładunkowe, na terenie których możliwe będzie prowadzenie segregacji zmieszanych odpadów komunalnych. Lokalizacja punktów powinna umożliwiać minimalizację kosztów transportu odpadów z poszczególnych gmin (sołectw).
4. Istniejące składowiska odpadów powinny zostać zamknięte w przewidywanym terminie a ich teren poddany rekultywacji.
5. Należy podjąć działania w celu lokalizacji i likwidacji dzikich wysypisk istniejących na terenie powiatu.
6. Konieczne jest podjęcie działań z zakresu edukacji proekologicznej, adresowane do dzieci oraz dorosłych
7. Na terenie powiatu powinny być zlokalizowane punkty czasowego magazynowania odpadów zawierających azbest. Lokalizacja punktów powinna umożliwiać minimalizację kosztów transportu odpadów z poszczególnych gmin (sołectw).
8. Na terenie powiatu powinien być zlokalizowany punkt demontażu pojazdów samochodowych, zapewniający wywóz odpadów niebezpiecznych z rozbiórki do wyspecjalizowanych miejsc utylizacji.
9. Na terenie powiatu powinny powstać punkty czasowego gromadzenia odpadów niebezpiecznych
10. Konieczna jest likwidacja mogilnika, zlokalizowanego na terenie powiatu oraz rekultywacja terenów przylegających do mogilnika.

II Plan Gospodarki Odpadami

2.1. Prognozowane zmiany wpływające na gospodarkę odpadami

Najistotniejszy wpływ na gospodarkę odpadami w regionie będą miały: zmiany demograficzne, budownictwo mieszkaniowe, rozwój gospodarczy oraz zmiany struktury odpadów komunalnych.

2.1.1. Demografia

Wg stanu na 31 grudnia 2002 roku w powiecie szydłowieckim było zameldowanych 42821 mieszkańców.

Prognozowana liczba mieszkańców powiatu szydłowieckiego w latach 2003 – 2011 w stosunku do roku 2002 wyniesie wg GUS:

Powiat szydłowiecki	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
	42765	42714	42650	42594	42531	42446	42373	42306	42234

2.1.2. Rozwój gospodarczy

Plany zagospodarowania przestrzennego gmin przewidują lokalizację różnych form działalności gospodarczej na swoim terenie. Preferowana ma być działalność nieuciążliwa dla środowiska. Program gospodarki odpadami powinien uwzględniać perspektywiczne zwiększenie ilości odpadów z sektora gospodarczego.

2.1.3. Mieszkalnictwo

Wzrost liczby mieszkań na terenie powiatu szacowany jest przy założeniu utrzymania dotychczasowego tempa przyrostu.

Prognoza liczby mieszkań i powierzchni użytkowa mieszkań w gminach powiatu szydłowieckiego:

Lp.	Rok	2001		2006		2011	
	Gmina	Liczba mieszkań	Powierzchnia (m ²)	Liczba mieszkań	Powierzchnia (m ²)	Liczba mieszkań	Powierzchnia (m ²)
1	Szydłowiec	5502	338315	5627	357065	5752	375815
2	Chlewiska	2259	132829	2279	135829	2299	138829
3	Jastrząb	1422	95048	1447	98798	1472	102548
4	Mirów	1059	68524	1069	70024	1079	71524
5	Orońsko	1396	92913	1416	95913	1436	98913
	POWIAT	11638	727629	11838	757629	12038	787629

2.1.4. Prognoza ilości i struktury odpadów

Poniższe zestawienie przedstawia ilość odpadów komunalnych wywiezionych na wysypiska z terenu gmin w roku 2001 i 2002.

Lp.	Rok	Ilość wywiezionych odpadów komunalnych (Mg)	Odpady odzyskane w wyniku wstępnej segregacji (u źródła) (Mg)
1	2001	3599	26 (z gminy Mirów)
2	2002	3507	30 (z gminy Mirów)

* wg danych WIOŚ

Na terenie powiatu szydłowieckiego w roku 2002 złożono (wg danych przedstawionych przez Gminy) około 3500 Mg odpadów komunalnych. Dane te obejmują jednak tylko odpady wywiezione na wysypiska przez wyspecjalizowane firmy działające na zlecenie Urzędów Gminnych. Odpady spalane w gospodarstwach domowych, wywożone na „dzikie wysypiska” nie są uwzględnione w tej statystyce. Dlatego bliższe rzeczywistej ilości wytwarzanych na terenie powiatu odpadów komunalnych są dane szacunkowe przedstawione w „Planie gospodarki odpadami dla województwa mazowieckiego na lata 2004-2011”. Wg tych ocen, liczonych na podstawie wskaźników ilości odpadów wytwarzanych rocznie przez jednego mieszkańca, na terenie powiatu powstało w roku 2002 ponad 11120 Mg odpadów.

Szacunkowe ilości odpadów komunalnych w 2002 roku oraz prognoza

	2002	2006	2010	2011
Odpady kuchenne podlegające biodegradacji	2057	2139	2255	2262
Odpady zielone	305	318	335	336
Papier karton nieopakowaniowe	580	618	639	637
Opakowania z papieru i tektury	580	615	661	673
Opakowania wielomateriałowe	129	139	149	152
Tworzywa sztuczne nieopakowaniowe	792	828	839	821
Opakowania z tworzyw sztucznych	339	364	383	388
Odpady tekstylne	261	270	279	282
Szkło nieopakowaniowe	104	111	119	120
Opakowania ze szkła	592	6637	685	689
Metale	244	250	248	248
Opakowania z blachy stalowej	70	72	75	75
Opakowania z aluminium	35	37	39	39
Odpady mineralne	896	937	1007	1026
Drobna frakcja popiołowa	2130	1934	1701	1647
Odpady wielkogabarytowe	642	705	729	735
Odpady budowlane	1285	1424	1531	1559
Odpady niebezpieczne	86	89	92	92
RAZEM	11126	11486	11765	11789

* Plan gospodarki odpadami dla województwa mazowieckiego na lata 2004-2011

2.2. Warunki segregacji, gromadzenia i składowania odpadów

Podstawowym warunkiem racjonalnej gospodarki odpadami jest selektywna zbiórka i pozyskiwanie surowców wtórnych – pozwala zmniejszyć strumień odpadów trafiających na wysypiska (dłuższa eksploatacja składowisk), umożliwia odzysk surowców wtórnych bez nadmiernego obciążania linii w sortowniach, umożliwia tworzenie stabilnego rynku surowców wtórnych i przemysłu przetwarzającego te surowce.

Schemat racjonalnego gospodarowania odpadami:

Minimalizacja ilości odpadów – osiągnięta przez wstępną segregację

Recykling – wykorzystanie odzyskanych surowców wtórnych w gospodarce

Unieszkodliwianie – pozabawienie pozostałych odpadów właściwości szkodliwych dla środowiska

Składowanie – docelowe składowanie odpadów obojętnych dla środowiska

Podstawowe systemy selektywnej zbiórki odpadów to:

- **System zbiorczych punktów selektywnego gromadzenia** (tzw. kontener w sąsiedztwie) polega na ustawieniu w wybranych punktach miasta specjalnie oznakowanych kontenerów przeznaczonych do zbierania szkła, papieru, tworzyw sztucznych, metali. Odpady zmieszane (frakcja mokra) gromadzone są w osobnych pojemnikach. System stosuje się w rejonach o wysokim stopniu urbanizacji.
- **System zbiórki „u źródła”**, polegający na rozstawieniu pojemników na poszczególne frakcje odpadów w miejscu ich powstawania (gospodarstwa domowe, posesje przy punktach usługowych itp.). Rozróżnia się systemy:
  - dwupojemnikowy – pojemnik na frakcję suchą i frakcję mokrą
  - trójpojemnikowy – pojemnik na surowce wtórne, pojemnik na odpady do kompostowania, pojemnik na pozostałe odpady
  - wielopojemnikowy – pojemniki na: szkło, papier, tworzywa sztuczne, odpady do kompostowania oraz pozostałe odpady
- **System centralnych punktów selektywnego gromadzenia**, polegający na stworzeniu ogrodzonych, nadzorowanych miejsc wyposażonych w zestawy kilku pojemników i kontenerów obsługujących skupiska ludności około 20 tys. mieszkańców. Punkty te mogą odbierać również odpady wielkogabarytowe, odpady niebezpieczne, motoryzacyjne, budowlane.

Zgodnie z przepisami, regulującymi składowanie odpadów komunalnych konieczne będzie uzyskanie tzw. pozwolenia zintegrowanego, co w praktyce oznacza, że za kilka lat nie będzie możliwe docelowe składowanie odpadów na istniejących składowiskach na terenie powiatu. Wojewódzki plan gospodarki odpadami przewiduje utworzenie Regionalnych Zakładów Gospodarki

Odpadami (RZGO), dysponującymi nowoczesnymi systemami segregacji i unieszkodliwiania odpadów (np. unieszkodliwianie termiczne, biochemiczne, fizykochemiczne) oraz spełniającymi wymogi bezpieczeństwa składowiskami obojętnego chemicznie i biologicznie balastu.

2.3. Możliwości wykorzystania i utylizacji odpadów

Rosnąca ilość wytwarzanych odpadów komunalnych powoduje konieczność zmniejszania ich objętości przed ostatecznym składowaniem z jednoczesnym odzyskaniem możliwych do odzyskania surowców i energii. Najpopularniejsze sposoby utylizacji pozostałych po segregacji odpadów komunalnych to:

- spalanie – termiczna utylizacja zmniejszająca masę odpadów składowanych. Ciąg technologiczny do spalania składa się z urządzeń do przygotowania odpadów, pieca z systemem do odzysku ciepła, instalacji do oczyszczania spalin, systemu kontroli toksyczności spalin oraz urządzeń do usuwania popiołu i żużla
- wykorzystanie niektórych frakcji odpadów jako paliwa alternatywne – spalanie odpadów odbywa się nie w specjalnym piecu do spalania odpadów, ale w palenisku funkcjonującej instalacji przemysłowej (kotły fluidalne i paleniska rusztowe w zakładach energetycznych, siłowniach przemysłowych, cementowniach itp.). Paliwami mogą być np. guma, makulatura, tekstylia, odpady drewniane, plastiki, odpady organiczne. W tych systemach konieczny jest ciągły monitoring spalin.
- piroliza – polega na odgazowaniu różnego rodzaju odpadów i spalanie produktów gazowych procesu. Tą metodą można utylizować takie odpady jak: guma, makulatura, tekstylia, odpady drewniane, plastiki, odpady organiczne.
- ekobetonowanie – wykorzystanie niektórych rodzajów odpadów jako domieszki do betonów, stosowanych do budowy m.in. podbudowy dróg i ulic, budowy obwałowań wysypisk odpadów, budowy barier dźwiękochłonnych itp.
- kompostowanie – procesowi kompostowania mogą być poddane odpady organiczne z gospodarstw domowych, placów targowych, pielęgnacji zieleni miejskiej itp. Kompostowanie może być prowadzone w warunkach naturalnych (pryzmy) lub w bioreaktorach.
- pryzma energetyczna – odpady ulegające biodegradacji składowane są w pryzmach, w których odbywa się beztlenowy proces rozkładu. Wykorzystuje się powstający w wyniku procesu rozkładu biogaz do wytwarzania energii cieplnej lub elektrycznej.

Warunki geologiczne i technologiczne na istniejących na terenie powiatu składowiskach nie dają możliwości rozwoju przedstawionych wyżej technologii. Możliwa jest natomiast budowa „czystej” kompostowni – przyzmy, na której byłyby przerabiane wyłącznie czyste odpady biologiczne (np. odpady z pielęgnacji zieleni miejskiej). Kompost wytworzony w takiej kompostowni mógłby być wykorzystany przez firmy zajmujące się terenami zielonymi oraz do sprzedaży.

2.4. Cele strategiczne i system gospodarki odpadami

Główne rodzaje odpadów, jakie powstają na terenie gmin można podzielić na:

- komunalne: stałe i ciekłe odpady z gospodarstw domowych i obiektów użyteczności publicznej, odpady z ogrodów i parków, odpady uliczne (tzw. zmiotki), nieczystości ze zbiorników bezodpływowych
- inne (w tym niebezpieczne): wraki samochodowe, odpady z zakładów opieki zdrowotnej i weterynaryjnej, baterie, świetlówki, odpady ropopochodne, eternit, odpady budowlane (gruz, ziemia), odpady z działalności usługowej i produkcyjnej itp..

Główne cele planu gospodarki odpadami to:

- zapobieganie powstawaniu odpadów
- zapewnienie bezpiecznego dla środowiska unieszkodliwienia powstałych odpadów

Realizacja głównych celów wymaga podjęcia szeregu działań, m.in.:

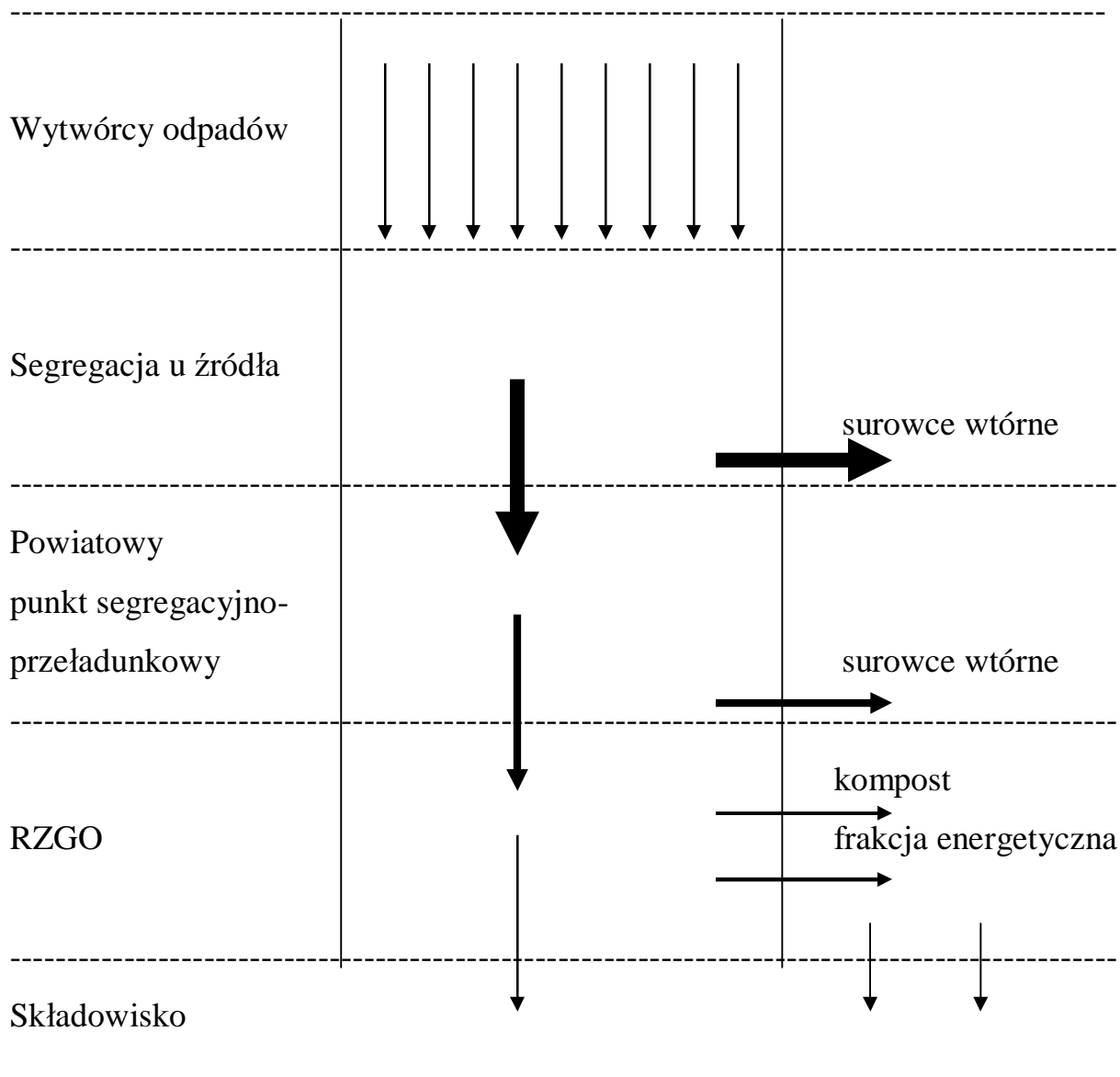
- podniesienia świadomości ekologicznej mieszkańców
- wprowadzenia powszechnego systemu segregacji odpadów

Odpady komunalne wytwarzane w gospodarstwach domowych oraz w jednostkach prowadzących działalność gospodarczą poddawane są wstępnej segregacji „u źródła”. W wyniku wstępnej segregacji zostanie oddzielona frakcja sucha (papier, szkło, plastik, metale), która będzie odbierana przez firmy, z którymi odpowiednie umowy podpiszą gminy. Frakcja mokra będzie przewożona do powiatowego punktu segregacyjno-przeładunkowego, gdzie będzie poddana procesowi segregacji. Odzyskane surowce wtórne będą odbierane przez firmy w celu ich zagospodarowania, odpad zostanie przewieziony do Regionalnego Zakładu Gospodarki Odpadami, w którym będą oddzielane odpady organiczne (do kompostowania), frakcja energetyczna (do spalania) oraz balast.

Odpady wielkogabarytowe powinny być odbierane systemem „na telefon”.

2.4.1. Schemat gospodarki odpadami na terenie powiatu

Docelowy system zbierania, segregacji i utylizacji odpadów przedstawia poniższy schemat:

Planowany system gospodarki odpadami na terenie powiatu szydłowieckiego przewiduje trzy etapy działań:

Etap 1. - Segregacja „u źródła”

Odpady komunalne wytwarzane w gospodarstwach domowych oraz w jednostkach prowadzących działalność gospodarczą poddawane są wstępnej segregacji „u źródła”. W wyniku wstępnej segregacji zostanie oddzielona frakcja sucha (papier, szkło, plastik, metale), która będzie odbierana przez firmy, z którymi odpowiednie umowy podpiszą gminy.

Etap 2. - Segregacja w punkcie segregacyjno-przeładunkowym

Fracja mokra, odbierana z gospodarstw domowych, będzie przewożona do powiatowego punktu segregacyjno-przeładunkowego, gdzie będzie poddana procesowi segregacji. Odzyskane surowce wtórne będą odbierane przez firmy w celu ich zagospodarowania, odpad zostanie przewieziony do Regionalnego Zakładu Gospodarki Odpadami, w którym będą oddzielane odpady organiczne (do kompostowania), frakcja energetyczna (do spalania) oraz balast. Odpady wielkogabarytowe powinny być odbierane systemem „na telefon”.

Etap 3. - RZGO (Regionalny Zakład Gospodarki Odpadami) jako docelowe miejsce składowania i unieszkodliwiania odpadów

Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami zakłada utworzenie na terenie województwa kilku Regionalnych Zakładów Gospodarki Odpadami, posiadających wymagane pozwolenia i spełniających wymogi ochrony środowiska. Dla subregionu radomskiego przewiduje się lokalizację RZGO na istniejącym składowisku w Radomiu-Wincentowie. Projektowana inwestycja zajmie 11 ha terenów należących do Miasta Radom i docelowo będzie obsługiwać około 420 tys. mieszkańców.

RZGO będzie wyposażone w instalacje i urządzenia, pozwalające na całkowitą utylizację i unieszkodliwienie dostarczonych odpadów. Główne urządzenia, jakie docelowo znajdą się na terenie składowiska to:

- Linia segregacji mechanicznej odpadów zmieszanych, wydajność 500 Mg/dobę (płyta rozładownicza, ładowarka, taśma odbiorcza, sito bębnowe)
- Linia kompostowania odpadów zmieszanych, wydajność 220 Mg/dobę
- Linia sortowania odpadów, wydajność 200 Mg/d
- Składowisko odpadów resztkowych
- Rotacyjne składowisko odpadów niebezpiecznych i przemysłowych
- Stacja demontażu odpadów wielkogabarytowych, wydajność ok. 20 Mg/d.
- Stacja przetwarzania odpadów budowlanych, wydajność 65 Mg/d

2.5. Działania zmierzające do poprawy sytuacji w zakresie gospodarki odpadami

Z analizy danych zbiórki, odzysku, recyklingu poszczególnych rodzajów odpadów wynika, że najgorsza sytuacja jest w sektorze odpadów komunalnych – większość tych odpadów składowana jest bez segregacji. Konieczne jest podjęcie działań, które zmienią tę sytuację. Działania powinny dotyczyć następujących obszarów:

- zapobieganie powstawaniu odpadów (optymalizacja gospodarki materiałowej, modernizacja urządzeń – poprawa wydajności, nowe technologie, recykling i ponowne użycie)
- poprawa gospodarki odpadami (optymalizacja transportu, intensyfikacja odzysku, unieszkodliwianie)
- optymalizacja sieci instalacji do utylizacji odpadów i docelowych składowisk (zamykanie składowisk, niespełniających wymogów ochrony środowiska, modernizacja i rozbudowa regionalnych składowisk odpadów)

ODPADY KOMUNALNE

Odpady komunalne wytwarzane w gospodarstwach domowych będą poddane wstępnej segregacji w miejscu wytworzenia – na terenach o zabudowie jednorodzinnej w indywidualnych pojemnikach (pojemniki lub worki), na terenach o zabudowie wysokiej w kontenerach. Na terenie powiatu szydłowieckiego, gdzie większość mieszkańców zamieszkuje tereny wiejskie, szczególną uwagę należy zwrócić na wyeliminowanie wywożenia odpadów komunalnych do lasów.

ODPADY KOMUNALNE ULEGAJĄCE BIODEGRADACJI

Na terenie powiatu szydłowieckiego można wyróżnić dwa podstawowe źródła odpadów komunalnych ulegających biodegradacji: odpady z gospodarstw domowych oraz odpady powstałe podczas pielęgnacji zieleni miejskiej. Odpady z gospodarstw domowych na terenach wiejskich w większości zagospodarowywane są w miejscu ich powstawania – jako pasze dla zwierząt oraz jako kompost. Odpady kuchenne z terenów miejskich trafiają na istniejące składowiska jako odpady zmieszane. Zakłada się, że po utworzeniu na terenie powiatu punktu segregacyjno-przeładunkowego odpady zmieszane – po wydzieleniu z nich surowców wtórnych będą transportowane do Regionalnego

Zakładu Gospodarki Odpadami, dysponującego linią do kompostowania odpadów zmieszanych. Na terenie składowiska w Szydłowcu funkcjonuje „czysta kompostownia”, przetwarzająca odpady z pielęgnacji zieleni miejskiej. Kompost wykorzystywany jest przez miejskie firmy komunalne. Przewiduje się kontynuację tej działalności.

ODPADY NIEBEZPIECZNE

Odpady niebezpieczne będą czasowo gromadzone w Punkcie Zbiórki Odpadów Niebezpiecznych (PZON) lub odbierane bezpośrednio od wytwórców przez wyspecjalizowane firmy.

- Odpady medyczne i weterynaryjne – odpady z Ośrodków Zdrowia, aptek, prywatnych gabinetów lekarskich oraz placówek weterynaryjnych odbierane są przez wyspecjalizowane firmy na podstawie zawartych umów.
- Wyeksploatowane pojazdy – planuje się utworzenie punktu demontażu samochodów przy planowanym punkcie segregacyjno-przeładunkowym. Możliwe jest również udzielenie przez Starostwo pozwolenia na taką działalność innej firmie lub jednostce.
- Opony – ilość pojazdów (różnego rodzaju) zarejestrowanych na terenie powiatu wynosi około 18.000 szt. Przy założeniu wymiany opon średnio co 5 lat szacuje się, że rocznie wystąpi konieczność utylizacji około 15.000 szt. opon różnych rozmiarów. Przewiduje się utworzenie punktu czasowego gromadzenia zużytych opon przy punkcie segregacyjno-przeładunkowym, skąd będą transportowane do wyspecjalizowanych firm prowadzących utylizację odpadów gumowych.
- Oleje – odpadowe oleje, występujące w procesach produkcyjnych oraz zbierane w punktach obsługi samochodów, stacjach benzynowych itp. są odbierane od wytwórców przez wyspecjalizowane firmy. W PZON powinna być instalacja do czasowego gromadzenia odpadów olejowych.
- Akumulatory – przeciętny okres użytkowania akumulatora wynosi około 3,5 roku, przy liczbie pojazdów zarejestrowanych na terenie powiatu szacuje się, że rocznie powstawać będzie około 60 Mg odpadów tego rodzaju. Punkt demontażu samochodów powinien posiadać magazyn do czasowego przechowywania zużytych akumulatorów i baterii.
- Azbest – ilość materiałów zawierających azbest, użytkowanych aktualnie na terenie powiatu jest bardzo trudna do oszacowania. Planowane działania informacyjne i edukacyjne przyczynią się do usuwania wyrobów azbestowych z budynków i instalacji – konieczne jest utworzenie

magazynu, w którym możliwe będzie tymczasowe (przed transportem do punktów utylizacji) składowanie tych odpadów.

- Odpady niebezpieczne w strumieniu odpadów komunalnych – podstawowym działaniem, mającym na celu wyeliminowanie odpadów niebezpiecznych z odbieranych odpadów komunalnych będzie szeroka działalność edukacyjna i informacyjna, prowadzona w ramach edukacji ekologicznej społeczeństwa. Przewidywana wtórna segregacja w punkcie segregacyjno-przeładunkowym pozwoli wydzielić część tych odpadów (m.in. zużyte baterie itp.).

Konieczne jest przeprowadzenie szerokiej akcji informacyjnej o utworzonym na terenie powiatu Punkcie Zbiórki Odpadów Niebezpiecznych – jego lokalizacja „w pobliżu”, tj. w odległości maksymalnie kilkunastu kilometrów powinna ułatwić mieszkańcom „pozbywanie się” niebezpiecznych odpadów w sposób zorganizowany (we własnym zakresie lub na telefon) i bezpieczny dla środowiska.

ODPADY Z SEKTORA GOSPODARCZEGO

Sytuacja w zakresie gospodarki odpadami z sektora gospodarczego na terenie powiatu szydłowieckiego jest relatywnie dobra – prawie cały strumień tych odpadów jest zagospodarowywany. Zmniejszenie ilości odpadów z tego sektora planuje się osiągnąć przez:

- promocję nowoczesnych „czystych” technologii
- promocję termomodernizacji budynków i modernizacji systemów grzewczych w celu ograniczenia ilości powstających popiołów
- wzmocnienie kontroli przestrzegania warunków postępowania z odpadami przez podmioty gospodarcze

OSADY ŚCIEKOWE

Na terenie powiatu funkcjonują 2 oczyszczalnie ścieków: w Łaziskach gmina Orońsko o przepustowości 250 m³/dobę i w Szydłowcu o przepustowości 3500 m³/dobę. Skratki i piasek z oczyszczalni w Szydłowcu przyjmowane są na składowisko odpadów w Szydłowcu. Przewidywana jest budowa systemów kanalizacyjnych w pozostałych gminach powiatu, co spowoduje zwiększenie ilości powstających osadów. W związku z powyższym konieczne jest przeprowadzenie pełnego bilansu odpadów z oczyszczalni ścieków oraz opracowanie prognozy ilości osadów po uruchomieniu planowanych

oczyszczalni oraz określenie ich charakterystyki w celu analizy możliwości ich wykorzystania lub unieszkodliwienia.

ODPADY Z ROZBIÓRKI OBIEKTÓW BUDOWLANYCH

Odpady powstające podczas rozbiórki lub remontów obiektów budowlanych, nadające się do zagospodarowania (gruz budowlany) planuje się gromadzić na specjalnie wydzielonym placu w punkcie segregacyjno-przeładunkowym. Odpady te będą zagospodarowywane (sprzedawane) zainteresowanym osobom lub podmiotom gospodarczym. W odpadach z rozbiórki obiektów budowlanych mogą występować również odpady zawierające azbest (eternit). Odpady te będą wydzielane i deponowane w specjalnym magazynie.

ODPADY OPAKOWANIOWE

Strategia gospodarki odpadami opakowaniowymi, przyjęta w krajowym planie gospodarki odpadami zakłada m.in.:

- zrównoważony rozwój – realizowane działania proekologiczne dotyczą również sektora materiałów opakowaniowych
- zapobieganie powstawaniu odpadów opakowaniowych (wprowadzenie instrumentów ekonomicznych, organizacyjnych i prawnych, przeciwdziałających powstawaniu odpadów, organizacja systemów zbiórki, promowanie opakowań wielokrotnego użytku, wspieranie produkcji opakowań zgodnych z wymogami ochrony środowiska)
- odzyskiwanie z materiałów opakowaniowych surowców i energii
- ustalanie poziomu odzysku i recyklingu na szczeblu krajowym
- stosowanie uzasadnionych ekonomicznie i ekologicznie metod odzysku

Realizacja powyższych założeń na szczeblu powiatowym, powinna spowodować zmniejszenie ilości odpadów opakowaniowych trafiających na składowiska. Planuje się to osiągnąć przez wprowadzenie systemu segregacji odpadów „u źródła” we wszystkich gminach powiatu szydłowieckiego. Opakowania szklane, plastikowe, papierowe i kartonowe będą zbierane w systemie wielopojemnikowym. Dodatkowa segregacja odpadów zmieszanych w punkcie segregacyjno-przeładunkowym pozwoli wydzielić znajdujące się w tych odpadach opakowania szklane i plastikowe. Wprowadzenie selektywnej zbiórki odpadów poprzedzone będzie szeroką akcją informacyjną (edukacja ekologiczna). Planuje się ponadto wprowadzenie – w porozumieniu z właścicielami większych sklepów i hurtowni – zbiórki opakowań w wydzielonych na terenie tych obiektów miejscach.

2.6. Cele krótkookresowe gospodarki odpadami (na lata 2004 – 2006)

Podstawowym zadaniem samorządu powiatowego oraz samorządów gmin wchodzących w skład powiatu szydłowieckiego będzie rozpoczęcie procesu wprowadzenia systemu gospodarki odpadami.

CELE

- pobudzenie społecznego zapotrzebowania na działania proekologiczne
- popularyzacja selektywnej zbiórki odpadów
- stworzenie podstaw organizacyjno-prawnych dla utworzenia na terenie powiatu punktu segregacyjno-przeładunkowego z segregacją odpadów komunalnych
- stworzenie podstaw organizacyjno-prawnych dla utworzenia na terenie powiatu punktu czasowego magazynowania odpadów zawierających azbest
- stworzenie podstaw organizacyjno-prawnych dla utworzenia na terenie powiatu punktu demontażu wraków samochodowych

DZIAŁANIA

- opracowanie programu informacyjnego o selektywnej zbiórce odpadów
- wprowadzenie systemu segregacji odpadów „u źródła” we wszystkich gminach
- opracowanie koncepcji i dokumentacji technicznej powiatowego punktu segregacyjno-przeładunkowego, punktu magazynowania odpadów azbestowych, punktu demontażu samochodów,
- ustalenie zasad współfinansowania inwestycji przez samorzady lokalne
- opracowanie projektu umożliwiającego ubieganie się o środki zewnętrzne na realizację inwestycji (studium wykonalności, analiza oddziaływania na środowisko)

PUNKT SEGREGACYJNO-PRZEŁADUNKOWY

Punkt segregacyjno-przeładunkowy, zlokalizowany na terenie powiatu, powinien posiadać następujące cechy:

- być położony w miejscu z dogodnym dojazdem ze wszystkich gmin
- posiadać odpowiednie zaplecze i infrastrukturę
- posiadać możliwości rozbudowy

oraz posiadać (docelowo) następujące urządzenia i obiekty:

- linię technologiczną do segregacji odpadów zmieszanych

- magazyn do czasowego gromadzenia odpadów zawierających azbest
- halę do demontażu wraków samochodowych
- utwardzony plac do składowania i segregacji odpadów budowlanych
- pomieszczenia do zbierania i czasowego przechowywania odpadów niebezpiecznych (GPZON)

LOKALIZACJA

Powiatowy punkt segregacyjno-przeładunkowy powinien być zlokalizowany na terenie lub w bezpośrednim sąsiedztwie istniejącego składowiska odpadów. Lokalizacja w innym rejonie nie ma praktycznie szans na akceptację mieszkańców. Mimo zaawansowanych technologii, ograniczających uciążliwość do granic działki pojawia się opór lokalnej społeczności – zachowania takie określa się jako syndrom NIMBY (ang. „not in my backyard” – nie w moim sąsiedztwie). Protesty dotyczą często lokalizacji oddalonych o więcej niż kilometr od najbliższej zabudowanej posesji. A z drugiej strony, ze względu na znaczny udział kosztów transportu w cenie utylizacji lokalizacja składowiska w niewielkiej odległości od wytwórcy byłaby czynnikiem zmniejszającym obciążenia mieszkańców. Możliwość uniknięcia protestów społecznych oraz racjonalizację kosztów utylizacji zapewni lokalizacja w miejscu już zaakceptowanym i położonym w dogodnym punkcie. Według wstępnych analiz – bazą i infrastrukturą umożliwiającą przekształcenie w punkt segregacyjno-przeładunkowy dysponują wysypiska:

- w Szydłowcu
- w Guzowie
- zamknięte składowisko w Jastrzębiu

Z podobnych względów w tych samych miejscach będzie optymalne położenie punktu magazynowania odpadów azbestowych oraz punktu demontażu wraków samochodowych.

Szczegółowe analizy pozwolą określić ekonomicznie uzasadnioną liczbę punktów segregacyjno-przeładunkowych oraz optymalną lokalizację.

OCZEKIWANE EFEKTY

Realizacja planowanych działań powinna do roku 2006 doprowadzić do:

- w wyniku szerokiej akcji informacyjno-popularyzacyjnej – wprowadzenia spójnych zasad finansowania utylizacji odpadów komunalnych (zanieczyszczający płaci) i rozpoczęcia wstępnej segregacji odpadów we wszystkich gminach
- w efekcie współdziałania samorządów gminnych i samorządu powiatowego – przygotowania i rozpoczęcia inwestycji „powiatowy punkt segregacyjno-przeładunkowy”
- rozpoczęcia funkcjonowania systemu segregacji odpadów

- osiągnięcie limitów odzysku i recyklingu na poziomie:
  - odpadów wielkogabarytowych – 20%
  - odpadów budowlanych – 15%
  - odpadów niebezpiecznych – 15%
  - odpadów opakowaniowych – odzysk 50%, recykling 25%

Harmonogram rzeczowo-finansowy najważniejszych zadań z zakresu gospodarki odpadami na lata 2004-2006:

L.p.	Przedsięwzięcie	Termin realizacji	Jednostka odpowiedzialna	Źródła środków
1	Wyposażenie gospodarstw domowych w pojemniki (worki) do selektywnej zbiórki odpadów	2004 - 2006	Gminy	Budżet samorządów Fundusze ochrony środowiska Budżet Państwa Środki pomocowe
2	Wdrożenie systemu odbioru odpadów posegregowanych i zmieszanych od mieszkańców	2004 - 2006	Gminy	Budżet samorządów Fundusze ochrony środowiska Budżet Państwa Środki pomocowe
3	Utworzenie punktów segregacji odpadów zmieszanych	2004 - 2006	Gminy	Budżet samorządów Fundusze ochrony środowiska Budżet Państwa Środki pomocowe
4	Zakup samochodów specjalistycznych	2004 - 2006	Gminy	Budżet samorządów Fundusze ochrony środowiska Budżet Państwa Środki pomocowe
5	Likwidacja „dzikich” wysypisk	2004 - 2006	Gminy	Budżet samorządów Fundusze ochrony środowiska Budżet Państwa Środki pomocowe
6	Likwidacja mogilnika	2004 - 2006	Wojewoda Powiat Gmina	Budżet samorządów Fundusze ochrony środowiska Budżet Państwa Środki pomocowe
7	Zamknięcie składowisk w Broniowie i w Szydłowcu	2004 - 2006	Gminy	Budżet samorządów Fundusze ochrony środowiska Budżet Państwa Środki pomocowe

2.7. Cele gospodarki odpadami na lata 2007 – 2011

Podstawowym celem planu gospodarki odpadami na lata 2007-2011 jest wdrożenie powszechnego systemu wstępnej segregacji odpadów oraz uruchomienie powiatowego punktu segregacyjno-przeładunkowego.

CELE

- wprowadzenie powszechnego systemu segregacji „u źródła” oraz odbioru odpadów posegregowanych i odpadów zmieszanych z terenu powiatu
- uruchomienie powiatowego punktu segregacyjno-przeładunkowego
- uruchomienie punktu magazynowania odpadów zawierających azbest
- uruchomienie punktu demontażu wraków samochodowych

DZIAŁANIA

- kontynuacja działań informacyjnych na temat segregacji odpadów
- opracowanie i wdrożenie programu wymiany pokryć dachowych zawierających azbest
- objęcie wszystkich gmin zorganizowaną zbiórką odpadów oraz systemem segregacji odpadów „u źródła”
- budowa powiatowego punktu segregacyjno-przeładunkowego
- uruchomienie punktu gromadzenia odpadów azbestowych i punktu demontażu wraków samochodowych

OCZEKIWANE EFEKTY

- minimalizacja ilości odpadów poza systemem (składowanych na „dzikich wysypiskach”)
- zwiększenie zainteresowania mieszkańców powiatu wymianą pokryć dachowych, zawierających azbest
- osiągnięcie limitów odzysku i recyklingu na poziomie:
  - odpadów wielkogabarytowych – 55%
  - odpadów budowlanych – 45%
  - odpadów niebezpiecznych – 57%
  - odpadów opakowaniowych

Harmonogram rzeczowo-finansowy najważniejszych zadań z zakresu gospodarki odpadami na lata 2007-2011:

L.p.	Przedsięwzięcie	Termin realizacji	Jednostka odpowiedzialna	Źródła środków
1	Uruchomienie punktu segregacyjno-przeładunkowego	2007	Gminy	Budżet samorządów Fundusze ochrony środowiska Budżet Państwa Środki pomocowe
2	Uruchomienie punktu magazynowania odpadów zawierających azbest	2007	Gminy	Budżet samorządów Fundusze ochrony środowiska Budżet Państwa Środki pomocowe
3	Uruchomienie punktu utylizacji wraków samochodowych	2007	Gminy	Budżet samorządów Fundusze ochrony środowiska Budżet Państwa Środki pomocowe
4	Zamknięcie składowiska w Guzowie	do 2010	Gmina Orońsko	Budżet gminy Fundusze ochrony środowiska Budżet Państwa Środki pomocowe

2.8. Zadania z zakresu gospodarki odpadami w Powiatowym Programie Ochrony Środowiska

Powiatowy program ochrony środowiska definiuje cele strategiczne (główne) i cele operacyjne (szczegółowe). Dla realizacji celu strategicznego (poprawa stanu środowiska) – definiuje się cel operacyjny – Racjonalizacja gospodarki odpadami. Zakłada się opracowanie szczegółowych programów realizacyjnych, niezbędnych dla realizacji tego celu. Poniżej przedstawione są programy i odpowiadające im działania w układzie zadań priorytetowych i działań w dłuższym okresie czasu.

Cel Operacyjny - Racjonalizacja gospodarki odpadami

- Program wprowadzenia systemu segregacji odpadów „u źródła”

Zadania priorytetowe na lata 2004 – 2006		
L.p.	Zadanie	Realizacja
1	Wprowadzenie powszechnego systemu segregacji odpadów „u źródła”	Zarząd Powiatu Wójtowie i Burmistrzowie Gmin

Zadania na lata 2007 – 2011		
L.p.	Zadanie	Realizacja
1	Zwiększanie odzysku surowców wtórnych w wyniku wstępnej segregacji	Zarząd Powiatu Wójtowie i Burmistrzowie Gmin

- Program utworzenia składowisk przejściowych na terenie powiatu

Zadania priorytetowe na lata 2004 – 2006		
L.p.	Zadanie	Realizacja
1	Utworzenie na terenie powiatu punktów segregacyjno-przeładunkowych,	Wójtowie i Burmistrzowie Gmin
2	Utworzenie powiatowego punktu magazynowania odpadów zawierających azbest	Zarząd Powiatu Wójtowie i Burmistrzowie Gmin
3	Utworzenie powiatowego punktu utylizacji wraków samochodowych	Zarząd Powiatu Wójtowie i Burmistrzowie Gmin

Zadania na lata 2007 - 2011		
L.p.	Zadanie	Realizacja
1	Rozbudowa i modernizacja punktów segregacyjno-przeładunkowych,	Wójtowie i Burmistrzowie Gmin
2	Rozbudowa i modernizacja powiatowego punktu magazynowania odpadów zawierających azbest	Wójtowie i Burmistrzowie Gmin
3	Rozbudowa i modernizacja powiatowego punktu utylizacji wraków samochodowych	Wójtowie i Burmistrzowie Gmin

- Program rekultywacji nieczynnych składowisk odpadów

Zadania priorytetowe na lata 2004 – 2006		
L.p.	Zadanie	Realizacja
1	Likwidacja mogilnika	Urząd Wojewódzki Zarząd Powiatu Wójt Gminy Orońsko
2	Rekultywacja wysypiska w Broniowie	Wójt Gminy Chlewiska
3	Rekultywacja terenu wysypiska w Jastrzębiu-Czerwienicy	Wójt Gminy Jastrząb
4	Likwidacja wysypiska w Szydłowcu	Burmistrz Miasta Szydłowiec

Zadania na lata 2007 – 2011		
L.p.	Zadanie	Realizacja
1	Rekultywacja terenu wysypiska w Broniowie	Wójt Gminy Chlewiska
2	Likwidacja wysypiska w Guzowie	Wójt Gminy Orońsko
3	Rekultywacja terenu wysypiska w Jastrzębiu-Czerwienicy	Wójt Gminy Jastrząb

Szacunkowe koszty realizacji programów z zakresu gospodarki odpadami oraz edukacji proekologicznej przedstawia poniższe zestawienie:

Cele operacyjne Programy	Szacunkowe koszty realizacji 2004-2006	Szacunkowe koszty realizacji 2007-2011	Potencjalne źródła środków
Racjonalizacja gospodarki odpadami			
Program wprowadzenia segregacji odpadów „u źródła”	500.000	500.000	Środki własne Budżet państwa FOŚiGW Środki pomocowe
Program utworzenia składowisk przejściowych na terenie powiatu	1.000.000	2.000.000	Środki własne Budżet państwa FOŚiGW Środki pomocowe
Program rekultywacji nieczynnych składowisk odpadów	900.000	1.200.000	Środki własne Budżet państwa FOŚiGW Środki pomocowe
Edukacja ekologiczna			
Program edukacji ekologicznej dla dzieci i młodzieży	50.000	100.000	Środki własne Budżet państwa FOŚiGW Środki pomocowe
Program popularyzacji inwestycji proekologicznych	10.000	10.000	Środki własne Budżet państwa FOŚiGW Środki pomocowe

2.9. Wnioski z analizy oddziaływania projektu na środowisko

Funkcjonujące obecnie w gminach na terenie powiatu systemy zbierania odpadów komunalnych nie odpowiadają wymogom ochrony środowiska i racjonalnej gospodarki odpadami. Brak (w większości gmin) jakiegokolwiek segregacji odpadów, zły stan techniczny składowisk i ograniczony czas ich eksploatacji powodują konieczność podjęcia działań przez samorządy lokalne. Szacunkowa ilość odpadów wytworzonych na terenie powiatu (liczona wskaźnikowo) jest blisko trzykrotnie wyższa niż odpady deponowane na składowiskach. Oznacza to, że znaczna ilość odpadów jest spalana w gospodarstwach domowych lub trafia na „dzikie wysypiska”. Przewidywane w ramach Powiatowego Planu Gospodarki Odpadami działania powinny przynieść efekty w postaci:

1. Podniesienia świadomości ekologicznej mieszkańców powiatu, co wpłynie na zmniejszenie zagrożenia środowiska przez spalanie odpadów w gospodarstwach i wywożenie odpadów do lasów.
2. Zmniejszenia ilości odpadów komunalnych trafiających na docelowe składowiska – przez wprowadzenie powszechnego systemu selektywnej zbiórki odpadów.
3. Zwiększenia ilości odzyskiwanych odpadów metalowych, szklanych, plastikowych oraz papieru – segregacja „u źródła” oraz segregacja w punkcie segregacyjno-przeładunkowym.
4. Zwiększenia możliwości wydzielenia odpadów niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych – segregacja „u źródła” oraz segregacja w punkcie segregacyjno-przeładunkowym.
5. Zmniejszenia emisji metanu do atmosfery – odpady ulegające biodegradacji trafią do RZGO, posiadającego kompostownię wyposażoną w instalację do zbierania gazów wysypiskowych.
6. Zwiększenie (docelowo do poziomu limitów odzysku i recyklingu) ilości odzyskiwanych odpadów wielkogabarytowych, budowlanych, niebezpiecznych oraz opakowaniowych.
7. Zmniejszenia ilości odpadów niebezpiecznych (azbest, akumulatory, sprzęt AGD, opony itp.) trafiających na „dzikie wysypiska”. W tym celu konieczna jest szeroka akcja informacyjna, dogodna lokalizacja punktu zbierania odpadów niebezpiecznych oraz szersze wprowadzenie odbioru odpadów innych niż komunalne „na telefon”
8. Likwidacji zagrożenia dla środowiska jakim jest istniejący na terenie powiatu mogilnik.

Planowana docelowo likwidacja wszystkich znajdujących się na terenie powiatu składowisk odpadów i rekultywacja terenów po składowiskach zmniejszy zagrożenie dla wód podziemnych. Nieczynne składowiska powinny być monitorowane, a dane z monitoringu powinny być na bieżąco analizowane.

2.10. Edukacja

Istotnym elementem, warunkującym skuteczność wdrażania programu gospodarki odpadami jest prowadzenie systematycznej edukacji społeczeństwa. Konieczne jest opracowanie programu informacyjnego, który będzie wspierał działania inwestycyjne i zwiększał poparcie społeczne dla tych działań. Funkcjonujące obecnie systemy zbierania odpadów i odpłatności za odpady są różne w poszczególnych gminach. Realizacja zasady, że wytwórca odpadów płaci za ich utylizację może spotkać się z negatywnym odbiorem społecznym. Kampania informacyjno-edukacyjna musi być prowadzona wielotorowo (dla

różnych grup docelowych), przy wykorzystaniu wszystkich dostępnych środków komunikowania społecznego, takich jak:

Materiały drukowane

- materiały drukowane nie wymagające dużych nakładów: (ulotki, broszury, obwieszczenia itp.);
- publikacje w prasie i wydawnictwach periodycznych: (artykuły, komentarze, stałe rubryki, wywiady, artykuły redakcyjne)
- materiały dla prasy: komunikaty, powiadomienia i obwieszczenia służb komunalnych;
- okolicznościowe pamiątki (znaczkki, długopisy, teczki z nadrukami itp.).

Materiały audiowizualne:

- wywiady dla radia i telewizji;
- ogłoszenia służb komunalnych w radiu i telewizji;
- filmy;
- wystawy.

Imprezy promocyjne:

- konferencje prasowe;
- zebrania mieszkańców;
- imprezy specjalne (festiwale, akcje);
- warsztaty, seminaria, konferencje.

Wybór odpowiednich form kontaktu z mieszkańcami powinien zapewnić optymalną skuteczność przy istniejących możliwościach finansowych

2.11. System monitoringu i oceny realizacji programu

Funkcjonowanie systemu gospodarki odpadami na terenie powiatu wymaga prowadzenia bieżącego monitoringu. Stały monitoring umożliwia ocenę skuteczności podejmowanych działań oraz wprowadzanie – w razie wystąpienia takiej konieczności – odpowiednich korekt. Harmonogram działań monitorujących program przedstawia schemat:

Działanie	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Bieżący monitoring funkcjonowania systemu	x	x	x	x	x	x	x	x
Raporty z realizacji programu		x		x		x		x
Aktualizacja programu				x				x

Monitoring systemu gospodarki odpadami powinien być jednym z elementów kontroli realizacji Programu Ochrony Środowiska, w związku z powyższym proponuje się harmonogram przedstawiania raportów Radzie Powiatu zbieżny z harmonogramem monitorowania realizacji Programu Ochrony Środowiska.

Ustawa o odpadach definiuje kompetencje Starosty w zakresie gospodarki odpadami. Starosta:

- zatwierdza program gospodarki odpadami niebezpiecznymi – za wyjątkiem przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których sporządzenie raportu oddziaływania na środowisko wynika z przepisów o ochronie środowiska oraz gdy dotyczy eksploatacji na terenach zaliczanych do tych przedsięwzięć
- wydaje pozwolenie na wytwarzanie odpadów
- przyjmuje informację o wytworzonych odpadach oraz o sposobach gospodarowania wytworzonymi odpadami – za wyjątkiem przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których sporządzenie raportu oddziaływania na środowisko wynika z przepisów o ochronie środowiska oraz gdy dotyczy eksploatacji na terenach zaliczanych do tych przedsięwzięć
- prowadzi rejestr posiadaczy odpadów, zwolnionych z obowiązku uzyskania zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie transportu, zbierania, odzysku lub unieszkodliwiania
- wydaje zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie odzysku bądź unieszkodliwiania odpadów - za wyjątkiem przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których sporządzenie raportu oddziaływania na środowisko wynika z przepisów o ochronie środowiska oraz gdy dotyczy eksploatacji na terenach zaliczanych do tych przedsięwzięć
- wydaje zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie zbierania lub transportu odpadów
- zatwierdza w drodze decyzji instrukcje składowiska odpadów - za wyjątkiem przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których sporządzenie raportu oddziaływania na środowisko wynika z przepisów o ochronie środowiska oraz gdy dotyczy eksploatacji na terenach zaliczanych do tych przedsięwzięć
- wydaje zezwolenie na zamknięcie składowiska odpadów – za wyjątkiem przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których raportu oddziaływania na środowisko wynika z przepisów o ochronie środowiska oraz gdy dotyczy eksploatacji na terenach zaliczanych do tych przedsięwzięć

- wydaje zezwolenie na składowanie odpadów niebezpiecznych na wydzielonych częściach innych składowiskach

Starosta, za pomocą odpowiednich służb (Starostwo Powiatowe) może w skuteczny sposób prowadzić monitoring realizacji działań określonych w powiatowym planie gospodarki odpadami.

2.12. Streszczenie

2.12.1. Powiatowy Program Ochrony Środowiska

STAN ŚRODOWISKA NATURALNEGO

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska prowadzi na terenie powiatu szydłowieckiego stały monitoring stanu zanieczyszczeń powietrza, wód powierzchniowych i podziemnych, gleb, poziomu hałasu. Aktualne wyniki badań wykazują:

- powietrze atmosferyczne – nie występują przekroczenia dopuszczalnych norm, ilość zanieczyszczeń gazowych i pyłowych w ostatnich latach systematycznie spada
- wody powierzchniowe – stałym monitoringiem objęta jest rzeka Korzeniówka (punkty pomiarowe powyżej i poniżej Szydłowca). Badania wykazują II klasę czystości wody powyżej Szydłowca oraz pozaklasową w punkcie poniżej miasta. Przekroczenie dopuszczalnych norm dotyczą przede wszystkim azotu, fosforanów, oraz zanieczyszczeń bakteriologicznych.
- wody podziemne – badania prowadzone są w studniach głębinowych na terenie Szydłowca - stan wody można ocenić jako dobry.
- odpady komunalne – na terenie powiatu selektywna zbiórka odpadów w miejscu ich wytwarzania prowadzona jest w jednej gminie (Mirów). Selekcję odpadów prowadzi się również na składowisku w Szydłowcu. Wszystkie składowiska na terenie powiatu nie spełniają unijnych norm ochrony środowiska i konieczne będzie w najbliższych latach ich zamknięcie. Na terenie gminy Orońsko zlokalizowany jest mogilnik, w którym składowane były środki ochrony roślin.
- gleby – na terenie gminy przeważają gleby kwaśne i bardzo kwaśne, zanieczyszczenia metalami ciężkimi są nieznaczne (I stopień)

Teren powiatu ma stopień lesistości wyższy od średniej wojewódzkiej, znajdują się tu 3 rezerwy przyrody, znaczna część powiatu objęta jest ochroną krajobrazu.

Na terenie powiatu znajduje się ponad 30 oszacowanych złóż kamienia budowlanego i kruszyw naturalnych.

INFRASTRUKTURA ZWIĄZANA Z OCHRONĄ ŚRODOWISKA

Na terenie powiatu szydłowieckiego funkcjonują sieci wodociągowe, zasilane z ponad 20 ujęć głębinowych, pobierających wodę z pokładów jurajskich. Łączna długość sieci magistralnych wynosi ponad 325 km. Oczyszczalnie ścieków obejmują teren miasta Szydłowiec, miejscowość Łaziska w gminie Orońsko. Mała oczyszczalnia działa również na terenie gminy Mirów.

Na terenie powiatu znajdują się 4 składowiska odpadów: w Szydłowcu (przewidywany czas funkcjonowania – do 2006 r.), w Broniowie gmina Chlewiska (2005 r.), w Guzowie gmina Orońsko (2010 r.) oraz zamknięte w 2001 roku składowisko w Jastrzębiu. Odpady komunalne z terenu gmin odbierane są przez firmy komunalne oraz firmy transportowe i przewożone na składowiska. Odbiór odpadów niebezpiecznych prowadzą wyspecjalizowane firmy.

CELE STRATEGICZNE, CELE OPERACYJNE I PROGRAMY W ZAKRESIE OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU

W ramach prac nad powiatowym programem ochrony środowiska zdefiniowano cele strategiczne dla powiatu szydłowieckiego:

- I. Poprawa stanu środowiska**
- II. Zwiększenie walorów przyrodniczych powiatu**
- III. Rozwój gospodarczy przyjazny dla środowiska**
- IV. Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców**

Realizacja celów strategicznych polityki ekologicznej powiatu wymaga zdefiniowania celów operacyjnych oraz opracowania programów działania w poszczególnych obszarach. Programom zostaną przyporządkowane szczegółowe zadania, planowane do realizacji jako zadania priorytetowe (na lata 2004-2006) oraz zadania długofalowe (na lata 2007-2011).

CELE STRATEGICZNE (Główne)	CELE OPERACYJNE (Szczegółowe)	PROGRAMY (Działania)
I Poprawa stanu środowiska	Poprawa stanu wód	<ul style="list-style-type: none"> • Budowa systemów kanalizacji i oczyszczania ścieków • Popularyzacja przydomowych oczyszczalni ścieków • Racjonalizacja gospodarki wodnej
	Poprawa stanu powietrza	<ul style="list-style-type: none"> • Gazyfikacja gmin • Modernizacja systemów grzewczych w budynkach użyteczności publicznej • Termomodernizacja budynków • Popularyzacja ekologicznych źródeł energii
	Zmniejszenie hałasu	<ul style="list-style-type: none"> • Modernizacja dróg na terenie powiatu
	Racjonalizacja gospodarki odpadami	<ul style="list-style-type: none"> • Wprowadzenie powszechnego systemu segregacji odpadów „u źródła” na terenie powiatu • Utworzenie na terenie powiatu „składowisk przejściowych” z segregacją odpadów • Rekultywacja nieczynnych składowisk odpadów
II Zwiększenie walorów przyrodniczych powiatu	Zalesienia	<ul style="list-style-type: none"> • Opracowanie harmonogramów zalesień • Zwiększenie lesistości powiatu
	Budowa zbiorników retencyjnych	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza możliwości budowy zbiorników retencyjnych na terenie powiatu • Budowa zbiorników retencyjnych i ochrony zbiorników naturalnych
	Ochrona przyrody	<ul style="list-style-type: none"> • Likwidacja „dzikich wysypisk” • Opracowanie powiatowej mapy terenów o znaczących walorach przyrodniczych
	Rozbudowa systemów infrastruktury technicznej i drogowej	<ul style="list-style-type: none"> • Budowa systemów wodociągowych w gminach • Budowa systemów kanalizacji i oczyszczania ścieków • Gazyfikacja gmin • Modernizacja systemów elektroenergetycznych • Modernizacja systemów melioracyjnych • Poprawa stanu dróg

III Rozwój gospodarczy przyjazny dla środowiska	Rozwój ekologicznego rolnictwa	<ul style="list-style-type: none"> • Popularyzacja ekologicznego rolnictwa • Rozwój agroturystyki
	Wspieranie ekologicznych technologii	<ul style="list-style-type: none"> • Popularyzacja i wspieranie rozwoju technologii przyjaznych środowisku
	Racjonalna gospodarka surowcami naturalnymi	<ul style="list-style-type: none"> • Kontrola działalności w zakresie pozyskiwania surowców naturalnych • Rekultywacja wyeksploatowanych wyrobisk
IV Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców powiatu	Edukacja ekologiczna	<ul style="list-style-type: none"> • Program edukacji ekologicznej dla dzieci i młodzieży • Popularyzacja inwestycji proekologicznych
	Wspieranie lokalnych inicjatyw proekologicznych	<ul style="list-style-type: none"> • Wspieranie organizacji pozarządowych i lokalnych inicjatyw społecznych

Realizacja programów i zadań określonych w Programie Ochrony Środowiska musi być na bieżąco monitorowana przez Samorząd Powiatowy i Samorzady Gminne. Zgodnie z wymogami ustawowymi co 2 lata należy sporządzić raport z realizacji programu, aktualizacja programu powinna być prowadzona w cyklu 4-letnim. Finansowanie przyjętych zadań przekracza możliwości finansowe jednostek samorządowych – konieczne będzie podjęcie działań w celu pozyskania środków zewnętrznych (z budżetu państwa, środków pomocowych UE, funduszy ochrony środowiska i innych).

Jednym z najważniejszych zadań, jakie powinny wdrożyć samorzady jest program edukacji ekologicznej społeczeństwa – adresowany do dzieci i młodzieży oraz dorosłych. Edukacja powinna być prowadzona przy wykorzystaniu wszystkich dostępnych środków, gdyż od jej efektów zależy powodzenie realizacji programów gospodarki odpadami, zmniejszenia zanieczyszczeń wód i powietrza, poprawa stanu czystości lasów.

2.12.2. Powiatowy Plan Gospodarki Odpadami

W skład powiatu szydłowieckiego wchodzi: Miasto i Gmina Szydłowiec, Gmina Chlewiska, Gmina Jastrząb, Gmina Mirów, Gmina Orońsko. Liczba mieszkańców powiatu wynosi 42821, prognoza na rok 2011 zakłada spadek liczby mieszkańców o około 1,4%. Szacunkowa ilość odpadów (2002 r.), wytwarzanych na terenie powiatu wynosi:

- odpady komunalne – 11126 Mg
- odpady z sektora gospodarczego – 23068 Mg
- odpady niebezpieczne – 5,883 Mg

Na terenie powiatu znajdują się 4 składowiska odpadów - w Broniowie (gmina Chlewiska), w Szydłowcu, w Guzowie (gmina Orońsko) i w Jastrzębiu. Składowiska nie spełniają norm ochrony środowiska. W najbliższych latach przewidywane jest zamknięcie składowiska w Broniowie, eksploatacja składowiska w Szydłowcu planowana jest do 2006 roku, w Guzowie do 2010 roku. Selektywną zbiórkę odpadów prowadzi gmina Mirów.

Powiatowy Plan Gospodarki Odpadami zakłada organizację trzyetapowego systemu gospodarki odpadami:

1. Wstępna segregacja „u źródła” - odpady komunalne wytwarzane w gospodarstwach domowych oraz w jednostkach prowadzących działalność gospodarczą poddawane są wstępnej segregacji w miejscu wytworzenia, w wyniku wstępnej segregacji zostanie oddzielona frakcja sucha (papier, szkło, plastik, metale)
2. Segregacja w punkcie segregacyjno-przeładunkowym, zlokalizowanym na terenie powiatu – frakcja mokra, odbierana z gospodarstw domowych, będzie przewożona do powiatowego punktu segregacyjno-przeładunkowego, gdzie będzie poddana powtórnej segregacji. Odzyskane surowce wtórne będą odbierane przez firmy w celu ich zagospodarowania, odpad zostanie przewieziony do Regionalnego Zakładu Gospodarki Odpadami
3. Utylizacja odpadów w RZGO – pozostałe po segregacji w punkcie segregacyjno-przeładunkowym odpady zostaną przewiezione do RZGO, gdzie będą oddzielone frakcje organiczne (do kompostowania), frakcja energetyczna (do spalania) oraz odpad obojętny (do składowania).

Utworzony na terenie powiatu punkt segregacyjno-przeładunkowy będzie spełniał również funkcję tymczasowego składowiska odpadów niebezpiecznych (PZON) - m.in. wyrobów zawierających azbest.

Ważnym elementem planu gospodarki odpadami jest prowadzenie systematycznej pracy informacyjnej i edukacyjnej, adresowanej do dzieci i młodzieży oraz do dorosłych mieszkańców powiatu.

2.13. Wykaz materiałów źródłowych

- Polska 2025 – Długookresowa strategia trwałego i zrównoważonego rozwoju,
- Narodowa strategia ochrony środowiska na lata 2000 – 2006,
- II Polityka ekologiczna państwa, grudzień 2000 r.,
- Polityka ekologiczna państwa na lata 2003 – 2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 – 2010, Rada Ministrów, Warszawa grudzień 2002 r.,
- Program wykonawczy do II Polityki ekologicznej państwa na lata 2002 – 2010, Rada Ministrów, Warszawa listopad 2002 r.,
- Strategia ekorozwoju Polski, MOŚ, ZNiL, Warszawa 1993 r.,
- Plan rozwoju obszarów wiejskich dla Polski na lata 2004 – 2006 (drugi projekt), Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, marzec 2003 r.
- Podstawowe problemy środowiska w Polsce, Inspekcja Ochrony Środowiska, Warszawa listopad 2000 r.,
- Polityka leśna państwa – dokument przyjęty przez Radę Zasobów Naturalnych i Leśnictwa (1997) – dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 22.04.1997 r.,
- Krajowy plan gospodarki odpadami – Ministerstwo Środowiska, październik 2002 r.,
- Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski, Rada Ministrów, Warszawa maj 2002 r.,
- Strategia rozwoju województwa mazowieckiego – Sejmik Województwa Mazowieckiego – Warszawa 2001 r.,
- Rocznik statystyczny województwa mazowieckiego, Urząd Statystyczny w Warszawie 2002 r.,
- Wojewódzki program operacyjny rozwoju regionalnego Mazowsza na lata 2001 – 2002, Zarząd Województwa Mazowieckiego, styczeń 2001 r.,
- Wojewódzki Program Rozwoju Regionalnego Mazowsza na lata 2001 – 2006, Sejmik Województwa Mazowieckiego, Warszawa 2001 r.,
- Projekt Programu ochrony środowiska województwa mazowieckiego przyjęty przez Zarząd Województwa Mazowieckiego w lipcu 2003 r.,
- Projekt planu gospodarki odpadami dla województwa mazowieckiego, opracowany przez Państwowy Instytut Geologiczny, wrzesień 2003 r.,
- Program gospodarki odpadami niebezpiecznymi dla województwa mazowieckiego, PROEKO Sp. z o. o., Warszawa 2003 r.
- Natura 2000 – Europejska sieć ekologiczna, Ministerstwo Środowiska, Warszawa 2002 r.,

- Koncepcja krajowej sieci ekologicznej ECONET – Polska – praca zbiorowa pod redakcją dr A. Liro – Fundacja IUCN Poland, Warszawa 1998 r.,
- Stan środowiska w województwie mazowieckim – WIOŚ, Warszawa 2001 r.,
- Stan środowiska w województwie mazowieckim – Raport WIOŚ, Warszawa 1999 r.,
- Gospodarka odpadami pochodzenia przemysłowego w województwie mazowieckim – WIOŚ, Warszawa 2001 r.,
- Jakość i zagrożenia wód powierzchniowych w województwie mazowieckim – WIOŚ, Warszawa 2002 r.,
- Program małej retencji dla województwa mazowieckiego do roku 2015, WZMiUW w Warszawie, 2000 r.
- Poradnik – powiatowe i gminne plany gospodarki odpadami, Warszawa 2002 r.,
- Wytyczne sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym, Ministerstwo Środowiska, Warszawa lipiec 2002r.,
- „Wybrane zadania samorządów terytorialnych w ochronie środowiska w związku z przystąpieniem Polski do UE”, Ministerstwo Środowiska,
- Wybrane zadania przedsiębiorców w ochronie środowiska w związku z przystąpieniem Polski do UE”, Ministerstwo Środowiska,
- Przegląd ekologiczny składowiska odpadów komunalnych w Szydłowcu
- Przegląd ekologiczny składowiska odpadów komunalnych w Guzowie
- Przegląd ekologiczny składowiska odpadów komunalnych w Jastrzębiu
- Strategiczne Kierunki Rozwoju Powiatu Szydłowieckiego, Szydłowiec sierpień 1999 r.
- Program renowacji urządzeń melioracyjnych na terenie powiatu szydłowieckiego w latach 2002-2008
- Projekt programu zwiększenia lesistości w powiecie szydłowieckim na lata 2000-2020, Szydłowiec listopad 1999 r.